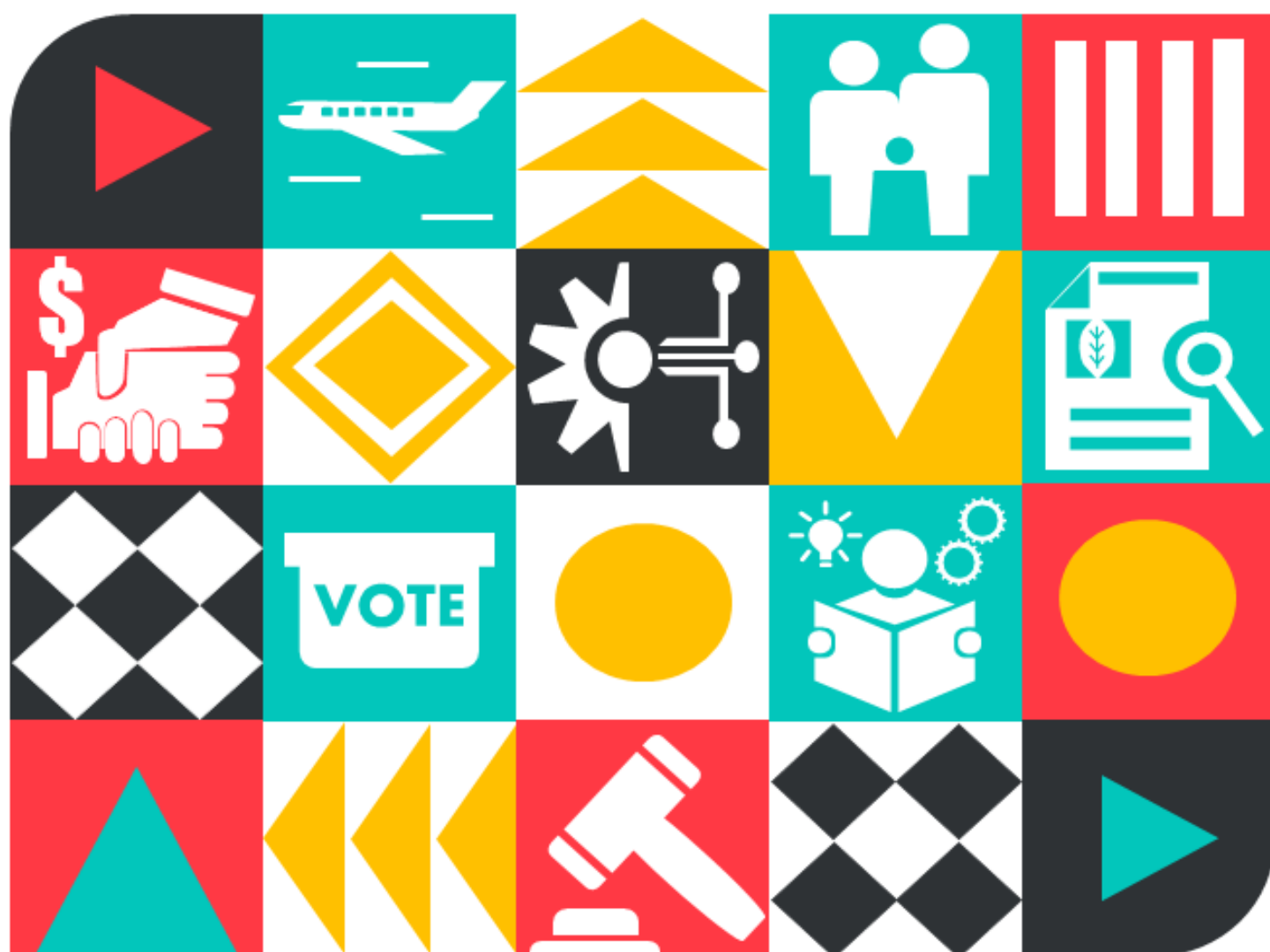

DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE
AND PUBLIC ADMINISTRATION

Political Science and Public Administration Journal of Kasetsart University (PSPAJKU)

วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งเกษตรศาสตร์

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) พ.ศ. 2566

ชื่อวารสาร	วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งเกษตรศาสตร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2566)
ISSN	2985-0592
กำหนดออก	มกราคม-มิถุนายน และ กรกฎาคม-ธันวาคม
เจ้าของ	ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วัตถุประสงค์	วารสารทางวิชาการในสาขาวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์เป็นวารสารทางวิชาการที่เปิดโอกาสให้นักวิชาการ คณาจารย์ นักรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ นิสิต/นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ลงบทความและผลงานวิจัยของตน โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เปิดรับบทความในสาขาวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ หรือสาขาที่เกี่ยวข้องจากนักวิชาการ นักรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ นิสิต/นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป โดยหลักเกณฑ์การรับบทความเป็นไปตามที่กองบรรณาธิการกำหนด 2. จัดพิมพ์บทความลงในวารสารและจำหน่ายเผยแพร่ผ่านทางห้องสมุด หน่วยงานทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ศูนย์หนังสือหรือร้านหนังสือทั่วไป และการขอรับสมาชิก 3. เพื่อส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ความคิดเห็นตลอดจนผลงานการวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์อันจะเป็นประโยชน์ต่อวงการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ต่อไป 4. เพื่อประชาสัมพันธ์ผลงานวิชาการของภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์จุฑาทิพ คล้ายทับทิม รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ รัฐนัตถานนท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรนันท กุลนันทปุระ
บรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลดาวลัย ไช้คำ
ผู้จัดการวารสาร	นางสาวจุติรัตน์ กวินวิกุล และ นายเปียนนารัต สิกแสนพ่าย
ประกาศเกี่ยวกับลิขสิทธิ์	- ข้อความที่ปรากฏในบทความแต่ละเรื่องในวารสารวิชาการเล่มนี้เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนแต่ละท่านไม่เกี่ยวข้องกับภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และคณาจารย์ท่านอื่น ๆ แต่อย่างใด ความรับผิดชอบองค์ประกอบทั้งหมดของบทความแต่ละเรื่องเป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน หากมีความผิดพลาดใด ๆ ผู้เขียนแต่ละท่านจะรับผิดชอบบทความของตนเองแต่ผู้เดียว บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นลิขสิทธิ์ของภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ - บทความทุกเรื่องที่ตีพิมพ์ในวารสารจะผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ (peer reviewer) ในสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน ตามกระบวนการที่กองบรรณาธิการกำหนด
สำนักงาน	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10990 Email: polscikuj@gmail.com
สถานที่พิมพ์	ชื่อโรงพิมพ์ Triple A Copy ที่อยู่ 1737/11 ซอยลาดพร้าว 45 แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10310 เบอร์ติดต่อ 095 414 6244

บทบรรณาธิการ

เมื่อเรามองดูโลกที่กำลังเคลื่อนไหวย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง เราจะพบว่าเครื่องมือทางด้านรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์นั้นสำคัญอย่างยิ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้น เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และกระตุ้นให้ผู้อ่านมีการตีความและคิดวิเคราะห์ในแง่มุมด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ กองบรรณาธิการมีความยินดีที่จะแบ่งปันบทความวิจัยและบทความวิชาการที่หลากหลายในวารสารฉบับปฐมฤกษ์นี้ให้แก่ทุกท่าน ดังนี้

บทความวิชาการที่น่าสนใจได้แก่ บทความ "โอรสและตระกูลมาร์กอสในการเมืองฟิลิปปินส์" ซึ่งอภิปรายความสัมพันธ์ของตระกูลมาร์กอสในทางการเมืองของประเทศฟิลิปปินส์ บทความ "ความร่วมมือทางธุรกิจระหว่างบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น - บริษัทเทมาเส็ก กับผลกระทบทางเศรษฐกิจและการเมืองไทย ทศวรรษ 2540 - 2550" อธิบายความร่วมมือกันระหว่างบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นและบริษัทเทมาเส็กและผลกระทบทางเศรษฐกิจและการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าว บทความ "การเมืองถึงหมุและวัฏจักรเศรษฐกิจการเมือง: ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกตั้งในการเมืองประเทศกรีซและประเทศไทย" ที่วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองถึงหมุและวัฏจักรเศรษฐกิจการเมืองในการเลือกตั้งของประเทศไทยและประเทศไทย

นอกจากนี้ ยังมีบทความวิจัย ได้แก่ “ผลกระทบจากความรับผิดชอบต่อสังคมในโครงการ Journey D ของบริษัทไทยแอร์เอเชียจำกัดต่อชุมชนผาหมี จังหวัดเชียงราย” ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากความรับผิดชอบต่อสังคมในโครงการ Journey D ซึ่งเป็นประโยชน์ในการพัฒนาแนวทางนโยบายและการดำเนินการที่ยั่งยืนในอนาคต และ บทความวิจัย “ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม” วิเคราะห์ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในการจัดการคดีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความเข้าใจและการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานและชุมชนในการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ท้ายที่สุดนี้ กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่หลากหลาย ครอบคลุม และน่าสนใจเหล่านี้จะเป็นประโยชน์และสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้อ่านทุกท่านที่สนใจในด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ อีกทั้งยังได้เสริมสร้างความรู้และเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาสังคมผ่านทางการวิจัยและการเรียนรู้ร่วมกันในอนาคต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลดาวัลย์ ไข่คำ

บรรณาธิการ

วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งเกษตรศาสตร์

สารบัญ

บทบรรณาธิการ	ก
สารบัญ	ข
บทความวิชาการ	
โอรสและตระกูลมาร์กอสในการเมืองฟิลิปปินส์	1
Descendent and the Marcos Dynasty in The Philippines Politics	
ณัฐกร คล้ายสุบิน (Nattakorn Klaisubin)	
การเมืองถกหมุและวัฏจักรเศรษฐกิจการเมือง: ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกตั้ง	23
ในการเมืองประเทศกรีซและประเทศไทย	
Business Cooperation between Shin Corporation – Temasek and the Impact on Thai Economy and Politics during the 1997-2007 Decade	
นนท์นิพัทธ์ วรชินาคมน์ (Nonniphat Warashinakhom)	
บทความวิจัย	
ผลกระทบจากความรับผิดชอบต่อสังคมในโครงการ Journey D ของบริษัท ไทย	34
แอร์เอเชีย จำกัด ต่อชุมชนผาหมี จังหวัดเชียงราย	
The Impact of Corporate Social Responsibility on the Journey D Project of Thai AirAsia Co., Ltd. to Pha Mee Community, Chiang Rai Province	
บุญทริก จริโมภาส (Buntarik Jarimopas)	
ความร่วมมือทางธุรกิจระหว่างบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น – บริษัทเทมาเส็ก กับ	48
ผลกระทบทางเศรษฐกิจและการเมืองไทยทศวรรษ 2540 – 2550	
Business Cooperation between Shin Corporation – Temasek and the Impact on Thai Economy and Politics during the 1997-2007 Decade	
ปาณิสรา ทามา (Panitsara Thamma)	
ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและ	67
สิ่งแวดล้อมต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม	
The Opinion of Officer Department of Special Investigation of Bureau of Natural Resources and Environment Crime on the Management of Environmental Case	
อริยะ วิมุกติบุตร (Ariya Wimuktibut)	
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาบทความ	88
รายนามกองบรรณาธิการ	90
คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ	91

โอรสและตระกูลมาร์กอสในการเมืองฟิลิปปินส์

ณัฐกร คล้ายสุบิน¹

Received: May 1, 2023; Revised: June 8, 2023; Accepted: June 15, 2023

บทคัดย่อ

บทความในหัวข้อ ‘โอรสและตระกูลมาร์กอสในการเมืองฟิลิปปินส์’ โดยจะมุ่งพินิจไปที่ทายาททางการเมืองและตระกูลมาร์กอส ซึ่งผู้เขียนเริ่มต้นจากการอธิบายถึงระบอบมาร์กอสโดยมีตัวแสดงหลักคือ ‘เฟอร์ดี-นานด์ มาร์กอส’ และหลังจากระบอบมาร์กอสสิ้นสุดลงในปี ค.ศ. 1986 ผู้เขียนจะอธิบายทายาทและสมาชิกในครอบครัวมาร์กอสที่มาตัวแสดงได้แก่ ‘อีเมลดา มาร์กอส’ ‘โอมี่ มาร์กอส’ และ ‘บองบอง มาร์กอส’ ตลอดจนสมาชิกคนในครอบครัวมาร์กอสสายต่าง ๆ โดยมีหัวข้อหลัก 5 หัวข้อคือ (1) ฟิลิปปินส์ภายใต้ระบอบของตระกูลมาร์กอส ระบอบดังกล่าวทำให้ตระกูลมาร์กอสถึงจุดสูงสุดและถึงจุดต่ำสุดของการครองอำนาจ ผลลัพธ์ที่ได้ของระบอบมาร์กอสคือ การเสริมแรงตระกูลทางการเมืองที่มีลักษณะตามคติเห็นแก่ญาติ (Nepotism) ระบบอุปถัมภ์ (patronage) และทุนนิยมพวกพ้อง (cronyism capitalism) (2) ราชวงศ์ทางการเมืองในฟิลิปปินส์ พบว่าการเมืองฟิลิปปินส์เต็มไปด้วยสมาชิกการตระกูลทางการเมืองที่ครอบงำอำนาจการเมืองในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติ (3) โอรสและตระกูลมาร์กอส ในส่วนนี้จะพบว่าหลังการสิ้นสุดอำนาจในปี ค.ศ. 1986 สมาชิกในตระกูลมาร์กอสได้ค่อย ๆ ไต่ระดับตำแหน่งทางการเมืองขึ้นมาเรื่อย ๆ จนได้กลับคืนสู่อำนาจอีกครั้ง และ (4) การวิพากษ์ภายใต้กรอบของแนวคิด Nepotism จะพบว่า โดยจะแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วนคือ การวิพากษ์ ‘บองบอง มาร์กอส’ ในฐานะโอรสทางการเมืองของตระกูลมาร์กอสที่เชื่อมโยงกัน 3 ประการคือ การเป็นผู้ที่รับอภิสิทธิ์ การเป็นตัวแทนของตระกูล และการเป็นผู้รักษาผลประโยชน์ในตระกูล หลังปี ค.ศ. 1986 ตระกูลมาร์กอสได้สลับเปลี่ยนกันภายในครอบครัวในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค สาเหตุที่ต้องเลือกคนในครอบครัวเพราะ ประการแรกสมาชิกในครอบครัวมีโอกาสที่จะชนะเลือกตั้งมากกว่าการส่งผู้สมัครอื่นลงเลือกตั้งแทน และประการที่สองความผูกพันและความพยายามรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ให้กับวงศ์ตระกูล และปัญหายังคงเกิดขึ้นต่อไปเพราะ ประการแรกคือ รากฐานทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่ตระกูลทางการเมืองเป็นผู้สร้าง การขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย และประการที่สามคือ ความอ่อนแอของตอบโต้ที่จะท้าทายราชวงศ์ทางการเมืองซึ่งหัวข้อสุดท้ายคือ (5) การสรุป

¹ คณะสังคมศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ email: nattahkorn.k@ku.th

คำสำคัญ: ทายาททางการเมือง, ตระกูลหรือราชวงศ์ทางการเมือง, การเมืองฟิลิปปินส์, แนวคิด Nepotism

Descendent and the Marcos Dynasty in the Philippines Politics

Nattakorn Klaisubin²

Abstract

The author concentrates on political heirs and the Marcos family in writings on Descendent and the Marcos Dynasty in Philippine Politics. The author begins by explaining the Marcos government with the primary character, Ferdinand Marcos, and when the Marcos regime falls in 1986, the author recounts the Marcos family's heirs and relatives, who appear as Imelda Marcos, Imee Marcos, and Bonbon Marcos. The article is divided into five sections: (1) the Philippines under the Marcos government; the regime brought the Marcos family to the pinnacle and abyss of its power. As a result of the Marcos regime, political families founded on Nepotism, patronage, and cronyism capitalism were strengthened. (2) Philippine political dynasties. The author discovered that members of political families control local and national politics in the Philippines. (3) Descendants and the Marcos family. After the end of the Marcos regime in 1986, members of the Marcos family gradually climbed the political ranks until they returned to power; Nepotism will be found by dividing the analysis into two parts: criticism of 'Bonbon Marcos' as the political son of the Marcos family in connection with three things: being privileged, representation of the family After 1986, and the Marcos family rotated among local and regional political offices. The reason for being forced to select a family member is because, first and foremost, family members are more likely to win elections than other candidates. Second, the relationship and the attempt to keep stability and benefit the family. And the problem persists due, first and foremost, to the political,

² Faculty of Social Sciences, Department of Political Science and Public Administration, Kasetsart University email: nattakorn.k@ku.th

economic, and social foundations established by the ruling family. Ineffective law enforcement: and, finally, the lack of countermeasures to confront the political dynasty. The final subject is (5) Summary.

Keywords: Political heir, Political dynasties, Philippines politics, Nepotism

บทนำ

การสืบทอดอำนาจการปกครองผ่านสายโลหิต หรือ ‘กฎชาลิก’ (salic law) เป็นธรรมเนียมปฏิบัติในราชวงศ์ของยุโรปที่จะส่งผลเมื่อบิดาหรือผู้ปกครองเดิมสิ้นชีพ ส่งผลให้อำนาจการปกครองมรดก ที่ดิน และพระยศ ตลอดจนฐานันดรศักดิ์จะตกแก่ผู้ถือว่าเป็น ‘โอรส’ เพื่อรักษาความมั่นคงให้กับสายเลือด และดำรงไว้ซึ่งความศรัทธาและความบริสุทธิ์ของวงศ์ตระกูล (Jones Johnson Lewis, 2017) เมื่อที่มาจากอำนาจเปลี่ยนแปลงจาก ‘เทวสิทธิ-ราชย์’ (divine right of kings) เป็น ‘อำนาจอธิปไตยของปวงชน’ (popular sovereignty) เป็นเหตุให้กฎชาลิกกลับไปอยู่ในสถานภาพดั้งเดิมคือ การสืบทอดเพียงแต่ทรัพย์สินที่ปราศจากอำนาจการปกครอง (Whaley, 2019) ดังนั้นการได้มาซึ่งอำนาจต้องผ่านกระบวนการที่ได้รับความชอบธรรมมาจากปวงชน หรือ ‘การเลือกตั้ง’ (election) ถึงกระนั้นก็ตามการเลือกตั้ง ในปัจจุบันได้สูญเสียคุณค่าในตัวเองจนกลายเป็นเพียง ‘เครื่องมือ’ (mean) ที่ทุก ๆ องค์การทางการเมืองเลือกใช้เป็นวิธีการเพื่อสร้างความชอบธรรมให้ตน นอกจากนี้ กรณีศึกษาจากนักวิชาการชาวมาเลเซียในวารสารที่ชื่อ *Electoral Legitimacy, Preventive Representation, and Regularization of Authoritarian Democracy in Bangladesh* เมื่อปี ค.ศ. 2019 พบว่าการเลือกตั้งคือเครื่องมือของผู้นำเผด็จการหรือพรรคการเมืองที่มีอำนาจมากได้ใช้กระบวนการเลือกตั้งเพื่อรวบรวมอำนาจ (ทางการเมือง) ของตน (Moniruzzaman M., 2019) อนึ่ง ผู้เขียนสามารถอนุมานได้ว่าการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองและความชอบธรรมในปัจจุบันได้ใช้วิธีการที่เรียกว่า การเลือกตั้ง เป็นวิธีการที่เปิดช่องทางให้ผู้ที่มีกำลังมากพอและกลุ่มผลประโยชน์ได้เข้าร่วมการแข่งขันในการเลือกตั้ง ที่กลายเป็นการช่วงชิงอำนาจของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ (Darren R. Halpin & Bert Fraussen, 2018) ฉะนั้น เมื่ออำนาจการปกครองไม่สามารถส่งผ่านแก่ทายาทได้เหมือนกฎชาลิก ผู้ที่ต้องการขึ้นมาสู่แก่อำนาจในปัจจุบันจำเป็นต้องผ่านกระบวนการเลือกตั้งเพื่อตอบสนองต่อกลุ่มผลประโยชน์ และเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับอำนาจตนเอง สำหรับ ‘การสืบทอดอำนาจ’ เมื่อพิจารณาในปัจจุบัน การขึ้นมาสู่อำนาจผ่านการเลือกตั้งไม่ได้มีเพียงกลุ่มผลประโยชน์หรือเผด็จการเท่านั้น หากแต่มี ‘ราชวงศ์ทางการเมือง’ (political dynasty) ที่ใช้การเลือกตั้งสร้างความชอบธรรมให้กับตน ทั้งนี้ บทความนี้จะมุ่งศึกษาทายาททางการเมืองและครอบครัวทางการเมืองที่ส่งต่ออำนาจกันเองในวงศาความญาติ (แถมเช่นเดียวกับกลุ่มผลประโยชน์และเผด็จการ) ที่ฝังรากลึกในสังคมซึ่งผลลัพธ์จากการฝังรากลึกคือ

ชัยชนะที่เบ็ดเสร็จเด็ดขาดของตระกูลทางการเมืองเพื่อรวบรวมอำนาจทางการเมืองขึ้นมาใหม่จากผู้ที่เคยถูกโค่นล้มอำนาจไปเนกเช่น ‘ฟิลิปปินส์’

ฟิลิปปินส์ ประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีประธานาธิบดีคนแรกในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปี ค.ศ. 1899 ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบการปกครองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยของฟิลิปปินส์จะพบว่าการลงหลักปักฐานของประชาธิปไตยค่อนข้างมั่นคงกว่าบางประเทศในภูมิภาคเดียวกันเนื่องจากการเลือกตั้งที่ต่อเนื่องทุก 4 ปีตั้งแต่ปี ค.ศ. 1941 ถึงปี ค.ศ. 1969 แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพินิจในรายละเอียดจะพบว่าการเมืองฟิลิปปินส์เต็มไปด้วยการครอบงำด้วยตระกูลทางการเมืองที่ผลัดเปลี่ยนกันครองอำนาจ แม้จะไม่มีกฎหมายเพื่อส่งมอบอำนาจให้กับโอรสเหมือนราชวงศ์ในยุโรป หากแต่ในการเมืองในฟิลิปปินส์ได้พิสูจน์ว่า การสืบทอดอำนาจของตระกูลการเมืองเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องควบคู่กับสังคมฟิลิปปินส์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในกรณีของปัจจุบันจะเห็นได้ว่า ทายาททางการเมืองของอดีตเผด็จการสามารถหวนกลับมาสานต่อเจตนารมณ์ของผู้เป็นบิดาได้อีกครั้ง จากการเลือกตั้งในฟิลิปปินส์เมื่อปี ค.ศ. 2022 ที่ผ่านมาก็คือ ชัยชนะที่ท่วมท้นของเฟอร์ดินานด์ มาร์กอส จูเนียร์ หรือเป็นที่รู้จักในชื่อล้าลองว่า บองบอง มาร์กอส (Bongbong Marcos) ด้วยคะแนนเสียงราว 31 ล้านเสียง คิดเป็น 58.77% (Rebecca Ratcliffe, 2022) คะแนนทิ้งห่างจากคู่แข่งอย่าง เลนี โรเบรโด (Leni Robredo) อดีตรองประธานาธิบดีเกือบ 2 เท่า และชัยชนะที่เกิดขึ้นอย่างเด็ดขาดในครั้งนี้คือสิ่งที่บทความนี้ต้องการการวิพากษ์ต่อไปว่าทายาททางการเมืองและครอบครัวทางการเมืองคือส่วนผสมที่ทำทายาทจากผู้ที่เคยมีมลทินทางการเมืองเกลี้ยขึ้นมาใช้อำนาจอีกครั้ง หรือเพราะความบอบบางของประชาธิปไตยในฟิลิปปินส์อยู่แล้วที่ทำให้ ‘มาร์กอส’ กลับมาอีกครั้ง ดังนั้นบทความชิ้นนี้จึงมุ่งศึกษา ปรากฏการณ์ที่เรียกว่า ‘ราชวงศ์ทางการเมือง’ (political dynasty) ในฟิลิปปินส์ผ่านตระกูลมาร์กอส โดยจะแบ่งหัวข้อเป็น 5 หัวข้อดังนี้ 1. ฟิลิปปินส์ภายใต้ระบอบมาร์กอส 2. ราชวงศ์ทางการเมืองในฟิลิปปินส์ 3. โอรสและตระกูลมาร์กอส 4. การวิพากษ์ และ 5. บทสรุป

ในเบื้องต้นผู้เขียนจะเริ่มจากการฉายภาพตั้งแต่จุดเริ่มต้นของระบอบมาร์กอสที่เป็นแรงเสริมให้กับสภาพแวดล้อมทางการเมืองของฟิลิปปินส์ที่เรียกว่า ‘ราชวงศ์ทางการเมือง’ แล้วจึงอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเพื่อให้เข้าใจถึงบริบททางการเมืองของฟิลิปปินส์มากยิ่งขึ้นและหลังจากนั้นผู้เขียนจะมุ่งไปที่การอธิบายทายาททางการเมืองในฐานะโอรสของตระกูลมาร์กอส ทั้งนี้ผู้เขียนจะวิพากษ์โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับคติเห็นแก่เครือญาติ (Nepotism) เพื่อชี้ให้เห็นว่าผู้ที่มีอำนาจจะสืบทอดอำนาจให้วงศ์สาแหรกญาติกันเองอยู่เป็นนิจในการเมืองฟิลิปปินส์

1. ฟิลิปปินส์ภายใต้ระบอบมาร์กอส

ในหัวข้อนี้ คือการบรรยายถึง จุดเริ่มต้น จุดจบ ตลอดจนที่มาและสาเหตุที่เกิดขึ้นตามประวัติศาสตร์ของฟิลิปปินส์ภายใต้ระบอบมาร์กอส โดยผู้เขียนจะอธิบายจุดเริ่มต้นของระบอบมาร์กอส

ตั้งแต่การประกาศกฎอัยการศึก การบริหารของเฟอร์ดินานด์ มาร์กอสภายใต้กฎอัยการศึก และการล่มสลายของระบอบมาร์กอส ก่อนที่ตระกูลมาร์กอสจะหวนกลับคืนมาสู่อำนาจอีกครั้งในปัจจุบัน

หากเมื่อพินิจในประวัติศาสตร์ส่วนตัวของ บองบอง จะพบว่า เขาคือบุตรชายของอดีตประธานาธิบดีที่ชื่อ เฟอร์ดินานด์ มาร์กอส ที่ดำรงตำแหน่งยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์ฟิลิปปินส์ ด้วยระยะเวลาของการครองอำนาจที่มากถึง 2 ทศวรรษ สามารถแบ่งช่วงระยะการปกครองได้เป็น 2 ช่วง ช่วงแรกคือระยะก่อนประกาศกฎอัยการศึกที่อยู่ในปี ค.ศ. 1965 ถึงปี ค.ศ.1972 หรือราว 7 ปี โดยมีที่มาจากการเลือกตั้งซึ่งผลการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1965 และปี ค.ศ. 1969 คือชัยชนะอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดหรือราว 51 % ในปี ค.ศ. 1965 และราว 61 % ในปี ค.ศ. 1969 และช่วงที่สองคือ ตั้งแต่ประกาศกฎอัยการศึกจนถึงการปฏิวัติพลังประชาชนปี 1985 (The People Power Revolution) หรือราว 13 ปี โดยเหตุที่ทำให้เกิดระยะการปกครองช่วงที่สองนำไปสู่การผงาดขึ้นของระบอบ (regime) ของประธานาธิบดีมาร์กอสผู้พ่ออย่างเบ็ดเสร็จนั้นมาจากการ ‘ประกาศกฎอัยการศึก’ (martial law) (William H. Overholt, 1986) (Viberto Selochan, 2004) (สีดา สอนศรี, 2530) ในการปกครองช่วงที่สองของมาร์กอสมีความแตกต่างจากช่วงแรกอย่างชัดเจน ประการแรกคือ ในช่วงแรกมาร์กอสมาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนขณะที่ช่วงที่สองคือ ปกครองฟิลิปปินส์ภายใต้กฎอัยการศึกที่รวบอำนาจไว้ที่ประธานาธิบดี ประการที่สองคือ ในช่วงที่สองของมาร์กอสเต็มไปด้วยการใช้กำลังที่ในการปราบปรามประชาชนที่เห็นต่างอย่างรุนแรง ตัวอย่างคือ การสังหาร ทารกฆาตและการจับกุมผู้เห็นต่างเข้าคุก และประการสุดท้ายคือ การลดทอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนเกิดขึ้นอย่างรุนแรงหลังการประกาศกฎอัยการศึก ตัวอย่างเช่น การเข้าตรวจตราสถานศึกษาอย่างเข้มงวด การจำกัดข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และความพยายามในการควบคุมการแสดงความคิดเห็นของประชาชน (Geoffrey Arlin, 2019) อนึ่ง นักวิชาการทางด้านฟิลิปปินส์ศึกษาคือ สีดา สอนศรี ได้ระบุถึงสาเหตุสามประการที่นำไปสู่การประกาศกฎอัยการศึกไว้ในเอกสารทางวิชาการที่ชื่อว่า *การเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศฟิลิปปินส์ ปี ค.ศ. 1972-1986* ดังนี้

ประการแรก ความเสื่อมโทรมของการเมืองที่เกิดจากความไม่พอใจของฝ่ายนักศึกษา กรรมวิชาชีพและกลุ่มต่อต้านต่อค่านิยมสัญญาของมาร์กอสที่มีต่อประชาชนในช่วงต้นทศวรรษที่ 1970 ในเรื่องการปฏิรูปที่ดิน การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร และการทุจริต ในกรณีของการทุจริตส่วนหนึ่งมาจากการใช้อำนาจที่เกินขอบข่ายและที่สำคัญคือการใช้ระบบครอบครัวมาคุมอำนาจเหนือราชการ ตลอดจนเกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยและคนจน นอกจากนี้สถาบันทางการเมืองอย่างพรรคการเมืองยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากร จนนำไปสู่ความไม่พอใจ อีกทั้งเกิดจากความพยายามของรัฐบาลมาร์กอสที่ต้องการเสนอรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่ขยายอำนาจระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดี เป็นเหตุให้กลุ่มนักศึกษา ปัญญาชน กรรมวิชาชีพและกลุ่มผู้ต่อต้านต่าง ๆ ออกมาเดินขบวนประท้วง

ประการที่สอง ความเสื่อมลงของเศรษฐกิจที่มีปัญหาจาก ปัญหาเงินเฟ้อ ปัญหาทุนสำรองเงินตราต่างประเทศ ปัญหาการชำระเงินระหว่างประเทศ ปัญหาการว่างงานและปัญหาแรงงาน ปัญหาการปฏิรูปที่ดิน ปัญหาการเพิ่มขึ้นของประชากร ปัญหาชาวจีนกับบทบาททางเศรษฐกิจที่มากถึง 80% ของเศรษฐกิจทั้งหมด และปัญหาการเมืองกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เพราะชนชั้นสูงในสังคมจะได้รับผลกระทบหากมีการเร่งพัฒนาเศรษฐกิจ

ประการที่สาม ปัญหาความเสื่อมสภาพสถาบันทางสังคม ต้นตอเกิดจากปัญหาการพัฒนาชนบทและชุมชนขนาดใหญ่เนื่องจากมีประชากรจากชนบทเข้ามาในเมืองหลวงมากผลที่ตามมาคือ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาที่อยู่อาศัย และปัญหาการศึกษา นอกจากนี้การพัฒนาภูมิภาคต่าง ๆ เป็นไปอย่างล่าช้าและเกิดขึ้นเพียงระยะสั้น ๆ ถัดมาคือ ปัญหาการทุจริตของรัฐบาล อาทิ การติดสินบน เพื่อได้รับความรวดเร็วในการดำเนินการ อีกทั้งยังมี ปัญหาชาวมุสลิม เนื่องจากความขัดแย้งทางด้านการเมืองและที่ดินระหว่างชาวมุสลิมและชาวคริสเตียนในพื้นที่ สุดท้ายคือ ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม อันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของประชาชนและการไม่มีมาตรการการคุมกำเนิด ส่วนนี้เองทำให้ประชากรในเขตเมืองขาดพื้นที่อาศัยเพราะไม่มีเงินจ่ายค่าเช่า จึงเลือกไปอยู่ในชุมชนแออัดจนพ่วงมาด้วยปัญหาสุขอนามัยและสาธารณสุข

จากปัญหาสามประการข้างต้นเปรียบได้กับสาเหตุที่แท้จริง (cause) แต่อย่างไรก็ตาม ตัวเร่งปฏิกิริยา (catalyst) คือ เหตุการณ์ลอบวางระเบิดที่พลาซามีรันดา (Plaza Miranda bombing) ในปี ค.ศ. 1971 ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างการปราศรัยของพรรคเสรีนิยม (Liberal Party) ทำให้มีผู้เสียชีวิต 9 คน และผู้บาดเจ็บ 95 คน (Priam Nepomuceno, 2022) ซึ่งพรรคดังกล่าวเป็นฝ่ายตรงข้ามกับมาร์กอส แต่อย่างไรก็ตาม การวางระเบิดถูกกล่าวว่าเป็นการกระทำโดยฝ่ายคอมมิวนิสต์ อีกทั้งการวางระเบิดในครั้งนี้ได้โหมโรงนำไปสู่การประกาศกฎอัยการศึก (Eduardo D. Simafrania, 2006) และเมื่อกฎอัยการศึกประกาศ การสถาปนาขึ้นของระบอบมาร์กอส การกำเริบขึ้นในระบอบดังกล่าวทางผู้เขียนจะพินิจไปที่ตัวเลขอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (gross domestic product rate) หรือ ‘GDP’ และผลิตภัณฑ์มวลในประเทศต่อหัวประชากร (gross domestic product per capita) หรือ ‘GDP per capita’ ในช่วงปี ค.ศ. 1970 ถึงปี ค.ศ. 1987 ดังนี้

ตารางที่ 1 อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ(GDP) ของฟิลิปปินส์ในช่วงปี ค.ศ. 1970 ถึงปีค.ศ. 1987

GDP rate ของฟิลิปปินส์ในช่วงปี 1970 ถึง ปี 1987 (%)																		
ปี	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87
19-																		
GDP rate	3.7	5.4	5.4	8.8	3.4	5.5	8.8	5.6	5.2	5.6	5.2	3.4	3.7	1.9	-7	-6.9	3.5	4.4

ที่มา : The World Bank, 2023

ตารางที่ 2 รายได้ผลิตภัณฑ์มวลในประเทศต่อหัวประชากรของฟิลิปปินส์ในช่วงปี ค.ศ. 1970 ถึงปี ค.ศ. 1987

GDP per capita ของฟิลิปปินส์ในช่วงปี 1970 ถึง ปี 1987 (ดอลลาร์สหรัฐ)									
ปี 19-	70	71	72	73	74	75	76	77	78
GDP per capita	202	218	230	282	377	398	446	499	561
ปี 19-	79	80	81	82	83	84	85	86	87
GDP per capita	662	662	815	829	723	668	638	606	658

ที่มา : Macrotrends, 2023

จากตารางที่ 1 และ 2 ในแง่ของทางเศรษฐกิจพบว่า ตัวเลขทางเศรษฐกิจของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจพบว่าอัตราทางเศรษฐกิจของประเทศลดลงอย่างชัดเจนจากตัวเลขในปี ค.ศ. 1972 หรือปีแรกของการประกาศกฎอัยการศึกมีอัตราการเจริญเติบโตสูงถึง 8.8% แต่ในปี ค.ศ. 1981 ปีสุดท้ายของการใช้กฎอัยการศึกตัวเลขการเจริญเติบโตเหลือเพียง 3.4% แต่อย่างไรก็ตามแม้ตัวเลขอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจพบกับภาวะการถดถอย แต่หากดูในตัวเลขของรายได้ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวประชากรนั้นเพิ่มขึ้น 3.543 เท่าจากตัวเลขรายได้ต่อหัวในปี ค.ศ. 1972 แต่อย่างไรก็ตามระบบมาร์กอสนับได้เป็นจุดสูงสุดและจุดต่ำสุดทางเศรษฐกิจของฟิลิปปินส์ในคราวเดียวกัน ช่วงต้นนั้นเศรษฐกิจของระบบนั้นคือจุดสูงสุดของเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากราคาของน้ำตาลและมะพร้าวที่เพิ่มสูงขึ้น (Edson Joseph Guido & Che de los Reyes, 2017) แต่จุดเปลี่ยนเกิดขึ้นเมื่อระบบมาร์กอสเริ่มการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายที่รุนแรงมากขึ้น ตัวอย่าง การปราบปรามผู้ที่เป็นคอมมิวนิสต์ หรือผู้ที่เห็นต่างทางการเมือง ถัดมาคือความผันผวนของราคาน้ำมันในช่วงปลายทศวรรษ 1970 ทำให้ต้นทุนในการผลิตเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้ภาคการผลิตเชิงอุตสาหกรรมต้องเผชิญกับความเสียหาย (Edward L., 1984) สิ่งที่ระบบมาร์กอสดำเนินการคือการกู้เงินกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund)

หรือ IMF มูลค่าหนี้สินเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนจากตัวเลขการกู้ยืม IMF อยู่ที่ 360 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี ค.ศ. 1962 แต่เมื่อเข้าสู่ปี ค.ศ. 1985 มูลค่าหนี้สินอยู่ที่ 26,200 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นราว 73 เท่า ส่งผลให้ค่าเงินเปโซฟิลิปปินส์อ่อนตัวอย่างรุนแรง (Robert S. Dohner & Ponciano Intal, Jr., 1989)

จากที่ได้กล่าวไปข้างต้น ปัญหาทางเศรษฐกิจที่เริ่มชะลอตัวจากการย้ายฐานการผลิต ปัญหาที่ตามมาคือความยากจน และความเหลื่อมล้ำที่เริ่มมากขึ้น หนึ่งในสาเหตุของการล่มสลายของระบอบมาร์กอส สาเหตุถัดมาที่อำนาจมาร์กอสสิ้นสุดลงคือ ประการแรก การขาดการสนับสนุนจากกองทัพ อันเนื่องมาจากสถาบันกองทัพในยุคของมาร์กอสเริ่มเสื่อมเกียรติมากขึ้นเรื่อย ๆ อีกทั้งตำแหน่งสูง ๆ ยังถูกผูกขาดไว้ที่หัวหน้ากองทัพระดับอาวุโสเท่านั้น ทำให้นายทหารระดับนายพันเริ่มไม่พอใจและต้องการเรียกคืนเกียรติและศักดิ์ศรีของกองทัพคืน ประการที่สองคือ การแพร่กระจายตัวอย่างรวดเร็วของกลุ่มคอมมิวนิสต์ เพราะประชาชนเริ่มไม่พอใจต่อการบริหารประเทศ เศรษฐกิจ และสังคมภายใต้ระบอบมาร์กอส โดยเฉพาะอย่างยิ่งความไม่พอใจในเรื่องการเอื้อผลประโยชน์กลุ่มทุนบางกลุ่มที่มีความใกล้ชิดกับตระกูลมาร์กอสเท่านั้น ประการที่สามคือ การขาดความเป็นเอกภาพของรัฐบาลสาเหตุเกิดจากสุขภาพที่แย่งลงของมาร์กอส ทำให้ภรรยาของประธานาธิบดีเริ่มมีอำนาจมากขึ้น อีกทั้งยังเกิดความแตกแยกในคณะรัฐมนตรีของสาธารณรัฐที่ 4 ประการสุดท้ายคือ กลุ่มฝ่ายค้านสามารถรวมตัวกันเป็นปึกแผ่น และได้รับการสนับสนุนจากประชาชนเพราะไม่พอใจต่อระบอบมาร์กอส (William H. Overholt, 1986) นอกจากสาเหตุที่ได้กล่าวไปข้างต้นแล้ว ตัวกระตุ้นที่สำคัญจนนำไปสู่เหตุการณ์ปฏิวัติประชาชนคือ เหตุการณ์ลอบสังหารเบนิกโน อากีโน จูเนียร์ หรือที่รู้จักในนาม นินอย อากีโน (Ninoy Aquino) ที่กลับมาจากต่างประเทศเพื่อลงแข่งในการเลือกตั้งกับประธานาธิบดีมาร์กอส เมื่อ นินอย ถึงแก่อนิจกรรมจากการลอบสังหาร ผู้ที่ลงแข่งแทนจึงเป็น คอราซอน อากีโน (Corazon Aquino) ผู้เป็นภรรยาของนินอย แต่รายงานผลการเลือกตั้งจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง (The Commission on Elections) ระบุว่าประธานาธิบดีมาร์กอสเป็นฝ่ายชนะ แต่ทางกลุ่มเคลื่อนไหวของพลเมืองแห่งชาติเพื่อการเลือกตั้งเสรี (National Citizens' Movement for Free Elections) ระบุว่า โคราซอนเป็นฝ่ายชนะ ทำให้ประชาชนและกลุ่มต่อต้าน ไม่พอใจมาร์กอสจนกลายเป็นการประท้วงใหญ่และเป็นจุดสิ้นสุดของระบอบมาร์กอส

ระบอบการปกครองของมาร์กอสถึงคราวล่มสลายจากพลังการปฏิวัติของประชาชน แต่อย่างไรก็ตามตระกูลและครอบครัวมาร์กอสยังคงอยู่ จากรายงานของสำนักข่าว Reuters วันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 2022 พาดหัวข่าวว่า *The rise, fall and return of the Philippines' Marcos dynasty* ใจความบางส่วนระบุว่า ในปี ค.ศ. 1989 มาร์กอสผู้พ่อถึงแก่อนิจกรรม 3 ปีถัดมาตระกูลมาร์กอสกลับมาฟิลิปปินส์ การกลับมาครั้งนี้ ภริยามาร์กอสหรืออิมelda มาร์กอส (Imelda Marcos) ได้กลับมาฟื้นฟูอำนาจทางการเมืองของตนเองอีกครั้งในครั้งนี้นักครอบครัวมาร์กอสสามารถดำรงตำแหน่งผู้ว่าการ Ilocos Norte (พื้นที่ของตระกูลมาร์กอส) ในปี ค.ศ. 1992 อิมেলাลงสมัครตำแหน่งประธานาธิบดีแต่ประสบกับความล้มเหลว จนมาถึงในปี ค.ศ. 2016 ลูกชายของมาร์กอสและอิมেলাหรือ บองบอง ลงทำชิงในตำแหน่ง

รองประธานาธิบดีแต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ แต่อย่างไรก็ตาม การทำชิงในครั้งนี้เริ่มสะท้อนให้เห็นว่าตระกูลมาร์กอสกำลังทวนคืนสู่ตำแหน่งมาลากันยัง (Malacanang) อีกครั้งและความสำเร็จนั้นก็ปรากฏเมื่อการเลือกตั้งครั้งล่าสุดที่ผ่านมาในปี ค.ศ. 2022 คือชัยชนะอีกครั้งของตระกูลมาร์กอส (Martin Petty & Enrico dela Cruz, 2022)

ผลพวงของระบอบมาร์กอสได้สร้างมรดกไว้กับสังคมฟิลิปปินส์ใน 2 ด้านต่อไปนี้ ด้านที่ดีคือ มาร์กอสเคยบริหารประเทศในช่วงที่เป็นจุดสูงสุดทางเศรษฐกิจ และในทางตรงกันข้ามคือ ระบอบมาร์กอสได้ทิ้งมรดกที่สำคัญไว้คือการเสริมแรงให้กับราชวงศ์ทางการเมืองในฟิลิปปินส์

2. ราชวงศ์ทางการเมืองในฟิลิปปินส์

ในหัวข้อนี้ ผู้เขียนจะอธิบายปรากฏการณ์ราชวงศ์ทางการเมือง หรือตระกูลทางการเมืองที่เกิดขึ้นในฟิลิปปินส์ โดยที่ผู้เขียนจะเริ่มต้นจากคำพูดของอดีตนายกรัฐมนตรีของฟิลิปปินส์ที่ชื่อ ‘มิเรียม เดเฟนเซอร์ ซานติอาโก’ (Miriam Defensor Santiago) เพื่อทำให้เห็นว่าการเมืองฟิลิปปินส์กำลังเผชิญกับปัญหาการทางการเมือง แม้จะมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแต่ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ (Nutribun Republic, 2015) ดังนี้

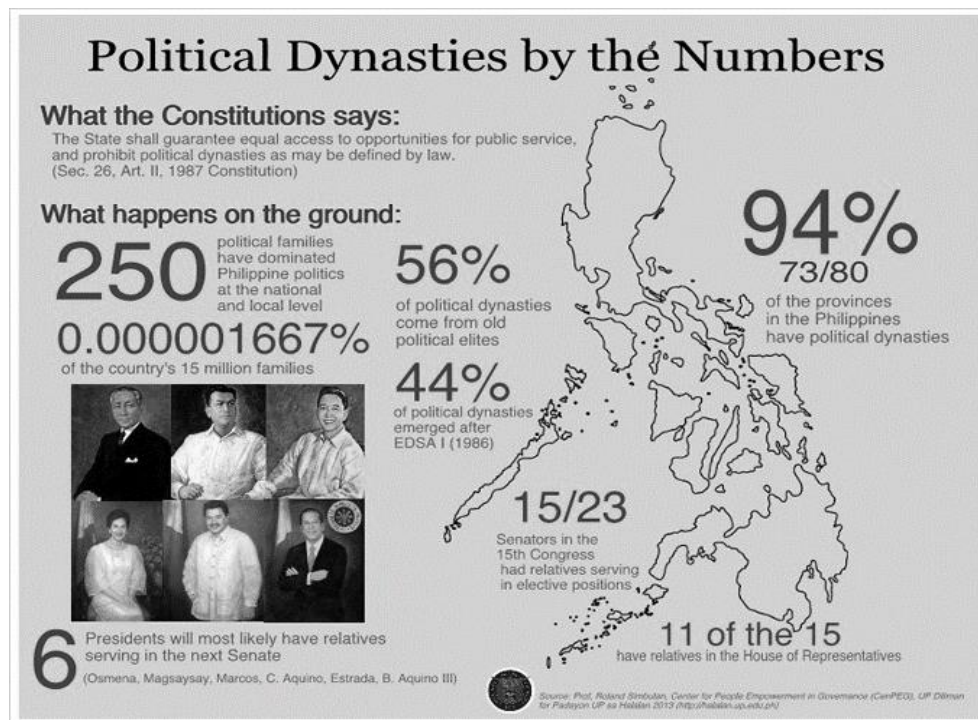
“The anti-dynasty provision is found most of all in our Constitution and it is a basic principle. In constitutional law, everything that is written in Constitution more or less should be literally applied.” [เน้นย้ำข้อความโดยผู้เขียน]

ราชวงศ์ทางการเมือง หรือ ตระกูลทางการเมือง คือสิ่งที่อยู่คู่กับการเมืองฟิลิปปินส์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากข้อความที่เน้นย้ำโดยผู้เขียนสามารถอนุมานความจากผู้พูดว่า “บทบัญญัติเกี่ยวกับการต่อต้านตระกูลทางการเมืองนั้นมีมาก ทุกสิ่งที่บัญญัติควรถูกนำมาใช้ไม่มากนักน้อย” ถ้อยแถลงของมิเรียมได้ชี้ให้เห็นว่าวิธีการแก้ไขและการจำกัดปัญหาตระกูลทางการเมืองได้ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่ในทางตรงกันข้ามปัญหาดังกล่าวไม่ได้ถูกแก้ไข ซ้ำร้ายไปกว่านั้นคือ การเมืองฟิลิปปินส์ยังคงเต็มไปด้วยปัญหาตระกูลทางการเมือง

จากบทความของ Rafael M. Alunan III ที่เผยแพร่ในสำนักข่าว BusinessWorld เมื่อปี ค.ศ. 2012 ระบุว่า สภาครองยศแห่งฟิลิปปินส์ชุดที่ 15 ปี ค.ศ. 2003 ถึงปี ค.ศ. 2007 มีจำนวน 80% ของสมาชิกสภานิติบัญญัติมาจากราชวงศ์ทางการเมือง มากไปกว่านั้น สมาชิกระหว่าง 60 % ถึง 80 % ในแต่ละพรรคนั้นมากจากราชวงศ์ทางการเมือง นอกจากนี้ปัญหาดังกล่าวไม่ได้พบเพียงในการเมืองระดับชาติ หากแต่ยังพบได้ในการเมืองท้องถิ่น จากข้อมูลของ Rafael ในเรื่องเดียวกันรายงานว่า ระหว่างปี ค.ศ. 2007 ถึงปี ค.ศ. 2016 จำนวนผู้ว่าที่มาจากตระกูลทางการเมืองเพิ่มจาก 58% เป็น 70 % (Rafael M. Alunan III, 2012) และเมื่อเปรียบเทียบกับปี ค.ศ. 2022 จากบทความที่ชื่อ *Political Dynasties*

2022: *Revillas now the largest in Cavite* ได้รายงานข้อมูลว่า ในสภาครองเกรสแห่งฟิลิปปินส์ ในช่วงปี ค.ศ. 2022 สมาชิกสภาจากราชวงศ์ทางการเมืองราว 67% และในการเมืองท้องถิ่น ผู้ว่า ที่มาจากการเลือกตั้งราว 80% เป็นสมาชิกของตระกูลทางการเมือง (Miriam Grace A. Go, 2022) จากข้อมูลเปรียบเทียบของช่วงตลอดเวลา 1 ทศวรรษที่ผ่านมาแม้จำนวนตัวเลขของสมาชิกสภาครองเกรส แห่งฟิลิปปินส์ในช่วงปี 2022 จะอยู่ในช่วงระดับเดียวกันกับปี ค.ศ. 2012 คือราว 60% ของจำนวน สมาชิกสภานิติบัญญัติ นอกจากนี้ ยังมีข้อมูลจากภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติฟิลิปปินส์ (University of the Philippines) ได้เผยแพร่ภาพที่มีชื่อว่า *Political Dynasties by the Numbers* เมื่อปี ค.ศ. 2013 และบทความที่ชื่อ *Political dynasties in the Philippines: Persistent patterns, perennial problems* ระบุว่า ในปี ค.ศ. 2013 ตระกูลทางการเมือง 250 ตระกูลครอบครองอำนาจทางการเมือง และเมื่อเทียบสัดส่วนตระกูลทางการเมืองกับครอบครัวชาวฟิลิปปินส์ทั้งหมดที่มีอยู่ 15 ล้านครอบครัวจะคิดเป็น 0.000001667% เท่านั้น ในจำนวน 250 ตระกูล 56% เป็นตระกูลทางการเมืองเก่า และ 44% เป็นตระกูลทางการเมืองใหม่ที่เกิดขึ้นหลังการโค่นล้มอำนาจระบอบมาร์กอส สำหรับการเมืองท้องถิ่นพบว่า ผู้ว่าการจากจังหวัดต่าง ๆ ทั้งหมด 80 จังหวัด 94% หรือ 73 จังหวัด มีผู้ว่าการเป็นสมาชิกจากตระกูลทางการเมือง และสำหรับการเมืองระดับชาตินั้นสมาชิกราว 74% ในสภาผู้แทนราษฎรมาจากตระกูลทางการเมือง สำหรับตำแหน่งประธานาธิบดีจะพบว่ามีประธานาธิบดี 6 คน (ปัจจุบันคือ 7 คน) มีวงศาคณาญาติของตนดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้แก่ ประธานาธิบดี เซร์คีโอ ออสเมญญา ประธานาธิบดีรามอน แมกไซไซ ประธานาธิบดีเฟอร์ดินาน มาร์กอส ประธานาธิบดี โคราซอน อากีโน ประธานาธิบดีโจเซฟ เอสตราดา และประธานาธิบดีเบนิกโน อากีโนที่ 3 (หากนับตาม ปี ค.ศ. 2023 จะมีรายชื่อของ ประธานาธิบดีบองบอง มาร์กอสเนื่องจากพี่สาวของบองบองดำรง ตำแหน่งวุฒิสภาซึ่งจะถูกกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป) (Eduardo C. Tadem & Teresa S. Encarnacion Tadem, 2013) ดังนั้นในส่วนนี้ จึงพบว่าการเมืองฟิลิปปินส์ในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาคได้ถูก ครอบงำโดยตระกูลทางการเมืองที่ฝังรากลึกมายาวนานในสังคมฟิลิปปินส์ ตัวอย่างตระกูลที่ผู้เขียนมุ่งจะ อธิบายคือ ตระกูลมาร์กอส ซึ่งตระกูลมาร์กอสคือตระกูลจัดอยู่ในกลุ่มของตระกูลทางการเมืองเก่า

ภาพ 1 สัดส่วนของตระกูลการเมืองในปี ค.ศ. 2013

ที่มา : Halalan, July 13, 2023

3. ไอรสและตระกูลมาร์กอส

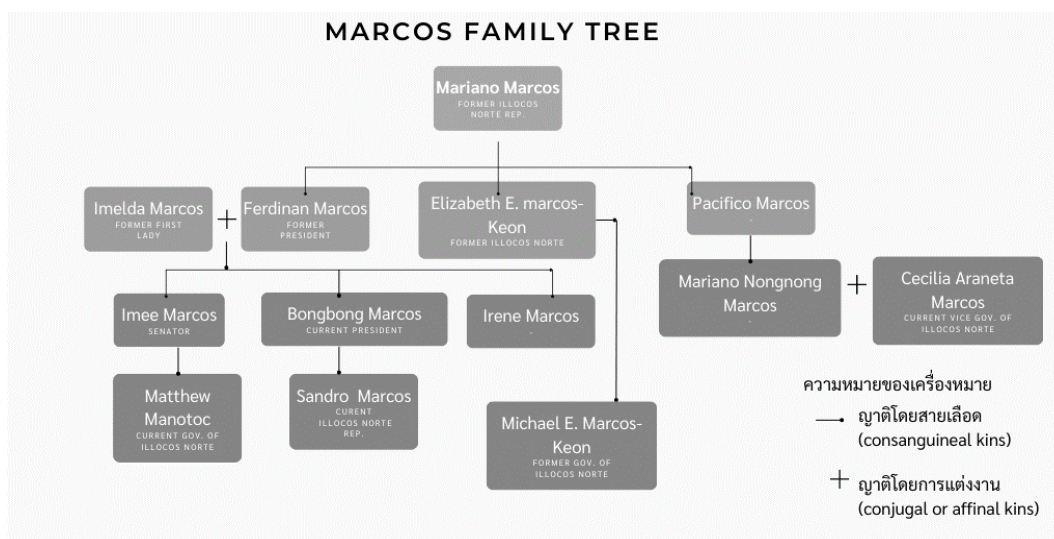
ในหัวข้อนี้ ผู้เขียนจะอธิบายถึง ไอรสคนสำคัญของตระกูลมาร์กอสคือ บองบอง มาร์กอส และทายาทสายตรงของตระกูลมาร์กอสได้แก่ภรรยา และลูก ๆ คนอื่น ๆ ของอดีตประธานาธิบดีมาร์กอสในปัจจุบัน รวมไปถึงการแบ่งสายต่าง ๆ ในครอบครัวมาร์กอส และสุดท้ายคือ การอธิบายถึงสมาชิกครอบครัวที่ได้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญทางการเมืองฟิลิปปินส์

บองบอง มาร์กอส คือบุตรชายเพียงคนเดียวของอดีตประธานาธิบดีเฟอร์ดินาน มาร์กอส กับอิมelda มาร์กอส สำหรับบองบองในช่วงการปกครองภายใต้ระบอบของมาร์กอสที่มีการประกาศกฎอัยการศึกกฎวางให้เป็นบุคคลสำคัญของครอบครัวที่จะดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งตำแหน่งทางการเมืองที่บองบองได้ดำรงตำแหน่งในช่วงก่อนการปฏิวัติประชาชนประกอบด้วยตำแหน่งที่สำคัญคือ รองผู้ว่าการจังหวัดอีโลโคสนอร์เตด้วยอายุเพียง 23 ปีเท่านั้นโดยอยู่ในวาระตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 จนถึงปี ค.ศ. 1983 และเมื่อบองบองอายุเพียง 26 ปีสามารถขึ้นมาดำรงตำแหน่งผู้ว่าการจังหวัดอีโลโคสนอร์เตได้ซึ่งอยู่วาระตั้งแต่ปี ค.ศ. 1983 จนถึงปี ค.ศ. 1986 และหลังจากที่ครอบครัวได้ลี้ภัยทางการเมือง บองบองสามารถกลับมาดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่สำคัญอีกครั้งได้แก่ ตำแหน่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากจังหวัดอีโลโคสนอร์เต หลังจากนั้นจึงไปดำรงตำแหน่งผู้ว่าการจังหวัดอีโลโคสนอร์เตอีกครั้งในวัย 41 ปี ตามด้วยการกลับมาดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากจังหวัดอีโลโคสนอร์เตอีกครั้งเป็นครั้งที่สอง

ถัดมาคือการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาของฟิลิปปินส์ (Senate of the Philippines 19th Congress, n.d.) และสุดท้ายคือการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีฟิลิปปินส์ ตามลำดับ

ตระกูลมาร์กอส เป็นกลุ่มเก่าของราชวงศ์ทางการเมืองมีฐานที่มั่นที่สำคัญอยู่ทางภาคเหนือของประเทศ หรือรู้จักในชื่อ จังหวัดอีโลโคสนอร์เต (Ilocos Norte) ตระกูลมาร์กอสสมาชิกในปัจจุบันประกอบด้วย 3 สายที่นับตามญาติโดยสายเลือด (consanguineal kins) ญาติโดยการแต่งงาน (conjugal or affinal kins) (การอธิบายถึงที่มาของเครือญาติจะถูกอธิบายในหัวข้อถัดไป) สายแรกคือครอบครัวของเฟอร์ดินาน มาร์กอสที่มีสมาชิกได้แก่ อีเมลดา มาร์กอส (ภรรยา) ไอมี่ มาร์กอส (Imee Marcos) (บุตรสาว) บองบอง มาร์กอส (บุตรชาย) มัทธิว มาโนทอค (Matthew Manotoc) (บุตรชายของไอมี่ มาร์กอส) และซานโดร์ มาร์กอส (บุตรชายของบองบอง มาร์กอส) สายที่สองคือมาร์กอส-เคอน (Marcos-Keon) ได้แก่ ไมเคิล มาร์กอส-เคอน และสายสุดท้ายคือ แปซิฟิโก มาร์กอส (Pacifica Marcos) ได้แก่ เซซีเลีย อารานีเต มาร์กอส (Cecilia Araneta Marcos) ซึ่งจะแสดงตามภาพดังนี้

ภาพ 2 แผนผังของตระกูลมาร์กอส

ที่มา : Filipino Genealogist, 2022

สมาชิกครอบครัวมาร์กอสที่ได้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญทางการเมืองฟิลิปปินส์ จากรายชื่อผู้ว่าการจังหวัดอีโลโค-สนอร์เต จำนวน 7 คนพบว่า 5 คนเป็นสมาชิกของตระกูลมาร์กอส ซึ่ง 2 ใน 5 คือทายาทโดยตรงของเฟอร์ดินาน มาร์กอส ได้แก่ บองบอง มาร์กอส และ ไอมี่ มาร์กอส (ผู้ว่าการคนปัจจุบันคือลูกชายของไอมี่ มาร์กอส ที่มีชื่อว่า มัทธิว มาโนทอค) ซึ่งทั้งสองนั้นในปัจจุบันได้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญทางการเมืองของฟิลิปปินส์ บองบอง มาร์กอส ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีคนปัจจุบัน และไอมี่ มาร์กอส ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาของฟิลิปปินส์ชุดปัจจุบันด้วยเช่นเดียวกัน นอกจากทายาททั้งสองแล้ว ผู้เป็นมารดาของทั้งสองคือ อีเมลดา มาร์กอส ที่ครั้งหนึ่งเคยครอบครองตำแหน่งสำคัญทาง

การเมืองเช่นเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามการขึ้นมามีอำนาจอีกครั้งของตระกูลมาร์กอสอย่างที่เราทราบดีอยู่ไม่ได้เกิดขึ้นทันทีทันใดและไม่ได้เป็นเรื่องบังเอิญเท่านั้น ในส่วนของบองบองและไอมี มาร์กอส ค่อย ๆ ไต่ระดับอำนาจทางการเมืองขึ้นมาเรื่อย ๆ โดยผู้เขียนจะชี้แจงผ่านตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การดำรงตำแหน่งทางการเมืองของตระกูลมาร์กอสหลังการปฏิวัติพลประชาชนปี ค.ศ. 1986

ตำแหน่งทางการเมืองของตระกูลมาร์กอส			
ก่อนการปฏิวัติพลประชาชนปี ค.ศ. 1986			
ลำดับ	อีเมลดา มาร์กอส	ไอมี มาร์กอส	บองบอง มาร์กอส
1	สุภาพสตรีหมายเลข 1 (ปี ค.ศ. 1965 ถึงปี ค.ศ. 1986)	สมาชิกสภาประจำชาติ (ปี ค.ศ. 1984 ถึงปี ค.ศ. 1986)	รองผู้ว่าการจังหวัด อีโลโคสนอร์เต (ปี ค.ศ. 1980 ถึงปี ค.ศ. 1983)
2	ผู้ว่าการกรุงมะนิลา (ปี ค.ศ. 1975 ถึงปี ค.ศ. 1986)		ผู้ว่าการจังหวัด อีโลโคสนอร์เต (ปี ค.ศ. 1983 ถึงปี ค.ศ. 1986)
3	สมาชิกสภากรุงมะนิลา (ปี ค.ศ. 1978 ถึงปี ค.ศ. 1984)		
หลังการปฏิวัติพลประชาชนปี 1986			
4	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจาก จังหวัดเลย์เต (ปี ค.ศ. 1995 ถึงปีค.ศ. 1998)	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจาก จังหวัดอีโลโคสนอร์เต (ปี ค.ศ. 1998 ถึงปี ค.ศ. 2007)	ผู้ว่าการจังหวัด อีโลโคสนอร์เต (ปี ค.ศ. 1998 ถึงปี ค.ศ. 2007)
5	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจาก จังหวัดอีโลโคสนอร์เต (ปี ค.ศ. 2010 ถึงปี ค.ศ. 2019)	ผู้ว่าการจังหวัดอีโลโคสนอร์เต (ปี ค.ศ. 2010 ถึงปี ค.ศ. 2019)	สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรจากจังหวัดอีโลโค สนอร์เต (ปี ค.ศ. 1992 ถึงปี ค.ศ. 1995 และปี ค.ศ. 2007 ถึงปี ค.ศ. 2010)
6		สมาชิกวุฒิสภาของฟิลิปปินส์ (ปัจจุบัน)	สมาชิกวุฒิสภาของ ฟิลิปปินส์ (ปี ค.ศ. 2010 ถึงปี ค.ศ. 2016)
7			ประธานาธิบดี (ปัจจุบัน)

ที่มา : Javier, Kristian, n.d.

จากตารางที่ 3 พบว่าในช่วงก่อนการปฏิวัติหลังประชาชนตระกูลมาร์กอสได้ดำรงตำแหน่งสำคัญคือ อีเมลดาดำรงตำแหน่งผู้ว่าการกรุงมะนิลา และบองบอง มาร์กอสดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าการและผู้ว่าการจังหวัดอีโลโคสเนอร์เต แต่เมื่ออำนาจของตระกูลมาร์กอสได้หมดลงหลังการปฏิวัติหลังประชาชนปี ค.ศ. 1986 สมาชิกของตระกูลมาร์กอสเองไม่ได้ดำรงตำแหน่งสำคัญตลอดระยะเวลาเกือบทศวรรษ และอำนาจของตระกูลมาร์กอสถูกฟื้นฟูอีกครั้งในช่วงกลางถึงปลายทศวรรษที่ 90 ด้วยการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของอีเมลดา และอำนาจของตระกูลก็กลับมามั่นคงอีกครั้งในช่วงปี ค.ศ. 2010 ถึงปี ค.ศ. 2016 จากการที่ผู้เป็นแม่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไอมี่ดำรงตำแหน่งผู้ว่าการ และบองบองดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา อีกทั้งในปัจจุบันอำนาจของตระกูลยังเข้มแข็งมากขึ้นนับตั้งแต่การปฏิวัติซึ่งส่วนนี้ถูกวิพากษ์ในหัวข้อถัดไป

4. การวิพากษ์

การวิพากษ์จะอธิบายการสืบทอดอำนาจทางการเมืองผ่านการแนวคิดเกี่ยวกับคติเห็นแก่เครือญาติ (Nepotism) แนวคิดนี้คือการอธิบายรูปแบบความสัมพันธ์ของผู้ที่มีอำนาจในหน่วยงานต่าง ๆ กับครอบครัวและเครือญาติซึ่งผู้ที่มีอำนาจนั้นจะมอบสิทธิพิเศษในรูปของตำแหน่ง ทรัพยากร และเงินทุนต่าง แก่ครอบครัวหรือวงศาคณาญาติของตนที่การนับเครือญาติมีที่มาได้หลายทางได้แก่ ญาติโดยสายเลือด (consanguineal kins) ญาติโดยการแต่งงาน (conjugal or affinal kins) และญาติขยายวงศ์หรือญาติที่สมมติขึ้นมาเอง (fictive or extended) (Margaret Y. Padgett & Kathryn A. Morris, 2015 อ้างถึงใน ต่อสกุล พุทธพักตร์ และสุวิชา เป้าอารีย์, 2562) นอกจากนี้ยัง คติเห็นแก่เครือญาติหากมองในมุมมองทางวิทยาศาสตร์จากบทความที่มีชื่อว่า J.P. Rushton's theory of ethnic Nepotism ที่อธิบายขึ้นโดย Frank Salter และ Henry Harpending ทั้งสองได้อธิบายถึงทฤษฎีของ J.P. Rushton ในเรื่องของคติเห็นแก่เครือญาติทางชาติพันธุ์ (ethnic Nepotism) เกี่ยวกับเหตุใดมนุษย์ต้องเห็นแก่ญาติพี่น้องของตนเองซึ่งคำตอบทางวิทยาศาสตร์และสังคมวิทยา อนึ่ง ทางผู้เขียนสามารถแบ่งเหตุผลได้เป็น 2 ประการ ประการแรกคือ การมีกรรมพันธุ์ร่วมกันตามทฤษฎีความคล้ายคลึงกันทางพันธุกรรม (Genetic similarity theory หรือ GST) ตามทฤษฎีนี้มนุษย์มักจะแสดงสิทธิพิเศษ เช่น การเห็นแก่ผู้อื่น การผสมพันธุ์ และมิตรภาพ ต่อบุคคลในกลุ่มเครือญาติของตนหรือชาติพันธุ์ของตน ประการที่สองคือการมีอัตลักษณ์ร่วมกันในครอบครัวของตนเองหรือในชาติพันธุ์เดียวกัน นอกจากนี้ยังรวมถึงอัตลักษณ์ร่วมทางสังคมและความคล้ายคลึงกันในเรื่องของพฤติกรรม ซึ่งสองส่วนนี้เองที่ทำให้เกิดการเห็นแก่เกิดขึ้นเพื่อการรักษาอัตลักษณ์และผลประโยชน์ร่วมกันในวงศาคณาญาติ (Frank Salter & Henry Harpending, 2013) โดยผู้เขียนจะแบ่งการวิพากษ์ออกเป็น 2 ส่วนคือ การวิพากษ์ที่ท้าทายทฤษฎีการเมืองในฐานะโอรส และการวิพากษ์ครอบครัวของมาร์กอสในปัจจุบัน

การวิพากษ์ ‘บองบอง มาร์กอส’ ในฐานะ ‘โอรสทางการเมือง’ ของตระกูลมาร์กอส เมื่อวิเคราะห์ตามความหมายของคติเห็นแก่ญาติ หรือ Nepotism ที่กล่าวไปแล้วในช่วงต้นจะพบความเกี่ยวโยงของบองบองกับ nepotis มีทั้งหมด 3 ประการได้แก่ ประการแรกคือบองบองได้รับอภิสิทธิ์ทางการเมืองอย่างเห็นได้ชัดจนในการเมืองฟิลิปปินส์ภายใต้ระบอบมาร์กอส เนื่องจากบองบองได้ดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าการจังหวัดและผู้ว่าการจังหวัดตั้งแต่อายุน้อยคืออายุ 23 และ 26 ปีตามลำดับ ซึ่งตัวเลขอายุดังกล่าวถือว่าน้อยมากหากเปรียบเทียบกับตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดของประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2562 ที่ระบุไว้ใน มาตรา 35 ที่ว่าด้วยเรื่องคุณสมบัติของผู้บริหารส่วนท้องถิ่นต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีนับถึงวันเลือกตั้ง ประการที่สองคือบองบองได้กลายเป็นตัวแทนของตระกูลมาร์กอสในการเมืองระดับชาติของฟิลิปปินส์ สำหรับตัวแทนของตระกูลมาร์กอสในช่วงหลังจากอำนาจของระบอบมาร์กอสได้สิ้นสุดลงในปี ค.ศ. 1986 คือ อีเมลดา มาร์กอสที่เกิดความพยายามต้องการจะให้ตระกูลมาร์กอสกลับไปดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีอีกครั้งผ่านเลือกตั้งปี 1992 และการเลือกตั้งในปี ค.ศ. 1998 แต่ผลลัพธ์ทั้ง 2 ครั้งคือ อีเมลดาประสบกับความพ่ายแพ้ในการเลือกตั้ง หลังจากนั้นตระกูลมาร์กอสจึงมุ่งเน้นไปที่การเมืองท้องถิ่นและการเมืองในตำแหน่งของฝ่ายนิติบัญญัติแทน (ในส่วนนี้จะถูกอธิบายเพิ่มเติมในการวิพากษ์ที่ตระกูลมาร์กอส) ดังนั้นในช่วงตั้งแต่ปี ค.ศ. 1998 จนถึงปัจจุบัน บองบองได้กลายเป็นตัวแทนของตระกูลมาร์กอสในการเมืองระดับชาติของฟิลิปปินส์ ความสำเร็จในการเมืองระดับชาติเบื้องต้นคือการที่บองบองได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในปี ค.ศ. 2010 ก่อนที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งฝ่ายบริหารคือ ‘รองประธานาธิบดี’ ในปี ค.ศ. 2016 ผลของการเลือกตั้งรองประธานาธิบดีคือ ความพ่ายแพ้ของบองบองต่อเลนี โรเฆเรโดเพียง 0.64% เท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม ตระกูลมาร์กอสที่นำโดยบองบองยังไม่ได้ยุติการลงชิงในตำแหน่งประธานาธิบดีเหมือนอีเมลดาที่ยุติการลงชิงประธานาธิบดีหลังพ่ายแพ้ในการเลือกตั้งประธานาธิบดีในปี ค.ศ. 1998 แต่ในทางตรงกันข้าม บองบองกลับมาลงสมัครรับเลือกตั้งอีกครั้งในตำแหน่งประธานาธิบดี สำหรับเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมาบองบองได้พันธมิตรทางการเมืองที่มีลักษณะเป็นตระกูลทางการเมืองเหมือนกันคือ ‘ตระกูลดูแตร์เต’ (Duterte) ที่มีทายาททางการเมืองคือ ซารา ดูแตร์เต (Sara Duterte) (บุตรสาวของประธานาธิบดี โรดริโก ดูแตร์เต (Rodrigo Duterte)) ลงชิงในตำแหน่งรองประธานาธิบดี ส่วนตระกูลมาร์กอสมีทายาททางการเมืองคือ บองบอง ลงชิงในตำแหน่งประธานาธิบดี ผลเลือกตั้งคือชัยชนะอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดของทั้งสองตระกูล (Richard J. Heydarian, 2022) และประการสุดท้ายคือ บองบองและตระกูลมาร์กอสสามารถรักษาผลประโยชน์ทางการเมืองภายใต้แนวคิด Nepotism หลังจากชัยชนะของตระกูลมาร์กอสอีกครั้งในการเลือกตั้งที่ผ่านมา เมื่อพินิจจะพบว่าอำนาจทางการเมืองของตระกูลนี้กลับมารุ่งเรืองอีกครั้ง เนื่องจากเกิดคติเห็นแก่ในครอบครัวอย่างชัดเจนคือ บองบองดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี พี่สาวของบองบองหรือไอมี่ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ลูกชายของบองบองคือ ซานโดร์ มาร์กอส ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควบกับตำแหน่งรองผู้นำเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร ส่วนหลานอย่างมัทธิว มาโนทอค ดำรงตำแหน่งผู้ว่าการจังหวัดในฐานะที่มั่นของตระกูลโดยมีลูกพี่ลูกน้องของบองบองคือ เซซิเลีย อารานิเต มาร์กอส

ดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าราชการจังหวัด ดังนั้น ความเป็นปึกแผ่นของตระกูล การประสานประโยชน์ร่วมกันในตระกูลและการรักษาผลประโยชน์ของตระกูลมาร์กอสที่นำโดยบองบองหากมองตามขนบของ Nepotism ณ เวลานี้คือจุดสูงสุดของตระกูลมาร์กอสในการเมืองฟิลิปปินส์

ในส่วนการวิพากษ์ตระกูลมาร์กอสจะพบว่า ภายใต้อำนาจของตระกูลมาร์กอสที่นำโดยประธานาธิบดีเฟอร์ดี - นานด์ มาร์กอสได้ใช้อำนาจประธานาธิบดีและกฎหมายการศึกษา คือการใช้อำนาจแต่งตั้งอีเมลดาผู้เป็นภรรยาดำรงตำแหน่งเป็นผู้ว่าการกรุงมะนิลาคนแรก (William H. Overholt, 1986) แต่อย่างไรก็ตามอำนาจการกระทำในรูปแบบของ Nepotism ไม่ได้จบแต่เพียงการแต่งตั้งภรรยา หากแต่มาร์กอสผู้พ่อได้สร้างปมปัญหาที่สำคัญจาก บทความที่ชื่อ Introduction to "The Marcos Legacy: Economic Policy and Foreign Debt in the Philippines" ในปี ค.ศ. 1989 ระบุว่า มรดกที่ระบอบมาร์กอสได้ทิ้งไว้คือ ทุนนิยมพวกพ้อง หรือ 'Crony Capitalism' เนื่องจากระบอบมาร์กอสเลือกที่จะให้การสนับสนุนกลุ่มทุนของพวกพ้อง และเลือกที่จะตัดขาดกลุ่มทุนอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องเป็นเหตุให้ นักลงทุนชาวฟิลิปปินส์และนักลงทุนต่างชาติเลือกที่จะย้ายฐานผลิตเพราะถูกเลือกปฏิบัติจากรัฐบาล นอกจากนี้แล้วการมีอำนาจที่มากของระบบมาร์กอส หากพิจารณาตามแนวคิด Nepotism จะพบว่าได้ใช้อำนาจที่เปิดเสรีของตนแทรกแซงกิจการของรัฐบาลและการผูกขาดอุตสาหกรรมภายในประเทศ เพื่อมอบสิทธิอำนาจทางการเมืองและทางเศรษฐกิจให้กับครอบครัว ญาติพี่น้องและพวกพ้อง (Robert S. Dohner & Ponciano Intal, Jr, 1989) แต่เมื่ออำนาจของตระกูลถูกโค่นล้มในปี ค.ศ. 1986 เมื่อระบอบมาร์กอสได้ล่มสลายลง Nepotism ในสังคมการเมืองฟิลิปปินส์ไม่ได้จางหายไป หากในทางตรงกันข้ามครอบครัวผู้มียอำนาจ (oligarchic family) ทุนนิยมพวกพ้องและระบบอุปถัมภ์ถูกขยายตัวเป็นวงกว้างและมีสถานะภาพที่เข้มแข็งมากขึ้น นอกจากนี้ ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้ถูกอุปถัมภ์ได้เชื่อมโยงประชากรเข้ากับพื้นที่หรือภูมิภาคของครอบครัวผู้มียอำนาจ (Robert S. Dohner & Ponciano Intal, Jr., 1989) ถัดมา ในช่วงก่อนการชนะของบองบอง มาร์กอสเมื่อพิจารณาจากแนวคิด Nepotism จะพบว่า สมาชิกในตระกูลมาร์กอส 3 คนคือ อีเมลดา ไอมี่ และบองบอง สลับกันดำรงตำแหน่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากจังหวัดอีโลโคสนอร์เต และตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดจังหวัดอีโลโคสนอร์เตจะเป็นการสลับตำแหน่งกันภายใต้ตระกูลซึ่งได้แก่ บองบอง ไอมี่และลูกชายของไอมี่ นอกจากนี้ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาที่ผ่านคนในครอบครัวมาร์กอสที่ได้ดำรงตำแหน่งคือ บองบองและไอมี่ โดยผู้เขียนจะนำเสนอเป็นข้อมูลตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 Nepotism กับตระกูลมาร์กอสหลังปฏิวัติพลั้งประชาชน

Nepotism กับตระกูลมาร์กอสหลังปฏิวัติพลั้งประชาชน	
ตำแหน่ง	ผู้ที่ดำรงตำแหน่ง
สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรจากจังหวัดอีโล โคสนอร์เต	บองบอง มาร์กอส (ปี ค.ศ. 1992 ถึงปี ค.ศ. 1995) โอมี่ มาร์กอส (ปี ค.ศ. 1998 ถึงปี ค.ศ. 2007) บองบอง มาร์กอส (ปี ค.ศ. 2007 ถึงปี ค.ศ. 2010) และอีเมลดา มาร์กอส (ปี ค.ศ. 2010 ถึงปี ค.ศ. 2019) ซานโดร์ มาร์กอส (ปัจจุบัน)
ผู้ว่าการจังหวัดจังหวัด อีโลโคสนอร์เต	บองบอง มาร์กอส (ปี ค.ศ. 1998 ถึงปี ค.ศ. 2007) ไมเคิล มาร์กอส-เค ออน *เครือญาติ (ปี ค.ศ. 2007 ถึงปี ค.ศ. 2010) โอมี่ มาร์กอส (ปี ค.ศ. 2010 ถึงปี ค.ศ. 2019) และมัทธิว มาโนทอค (ปัจจุบัน)
สมาชิกวุฒิสภา	บองบอง มาร์กอส (ปี ค.ศ. 2010 ถึงปี ค.ศ. 2016) และโอมี่ มาร์กอส (ปัจจุบัน)

ที่มา : The economist, 2022

จากตารางที่ 4 เห็นได้ชัดเจนว่าตระกูลมาร์กอสได้เลือกคนในตระกูลมาดำรงตำแหน่งทางการเมืองมากกว่าการที่เลือกคนอื่นมาดำรงตำแหน่ง สาเหตุหลักเพราะ (1) สมาชิกในครอบครัวมีโอกาสที่จะชนะเลือกตั้งมากกว่าการส่งผู้สมัครอื่นลงเลือกตั้งแทน จากการสำรวจของ สติธ ธนานิธิโชติ นักวิชาการจากสถาบันพระปกเกล้าได้เขียนบทความที่ชื่อ *ความได้เปรียบในสนามเลือกตั้งของทายาทตระกูลนักการเมือง* ผลจากการศึกษาคือ นักการเมืองหน้าใหม่ที่เป็นทายาทของตระกูลการเมืองมีโอกาสชนะการเลือกตั้งมากกว่านักการเมืองหน้าใหม่ที่ไม่ได้เป็นทายาทของตระกูลทางการเมืองเนื่องจากพรรคการเมืองที่สังกัดที่ขนาดใหญ่กว่าผู้สมัครรายอื่น และพื้นที่ที่ลงสมัครมีความผูกพันกับตระกูลทางการเมืองมากกว่านักการเมืองหน้าใหม่ (สติธ ธนานิธิโชติ, 2556) และ (2) ความผูกพันและความพยายามรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ให้กับวงศ์ตระกูลมีที่มาจากปัจจัยแรกคือ ปัจจัยทางประวัติศาสตร์เนื่องจากรากเหง้าทางสังคมของฟิลิปปินส์ที่หลังจากการหมดอำนาจของสเปนทำให้เกิดภาวะสุญญากาศทางการเมืองกลุ่มนายทุนหรือผู้ที่ถือครองที่ดินมากทำให้กลุ่มคนเหล่านี้เริ่มมีอำนาจในการบริหารประเทศมากยิ่งขึ้น และเมื่อสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ปกครองฟิลิปปินส์ทำให้กลุ่มชนชั้นนำเหล่านี้ได้ปรับตัวและอยู่รอดมาได้ จนกระทั่งฟิลิปปินส์ได้รับเอกราชทำให้กลุ่มชนชั้นได้ขึ้นมาใช้อำนาจและได้สืบทอดอำนาจตัวเองต่อไปในฐานะตระกูลทางการเมือง (Beja Jr, et al., 2012) ปัจจัยที่สองคือ ความพยายามรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ จากที่ได้อภิปรายไปในข้างต้นจะพบว่าตระกูลทางการเมืองคือสิ่งที่สร้างและส่งเสริม คติการเห็นแก่ญาติ ระบบอุปถัมภ์ ทุนนิยมพวกพ้อง นั้นหมายความว่า

ว่า ระบบเศรษฐกิจและร่วมไปถึงสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันของฟิลิปปินส์ถูกยึดโยงเข้ากับตระกูลทางการเมืองโดยสมบูรณ์ นอกจากนี้บทความที่ชื่อ *Political dynasties in the Philippines Persistent patterns, perennial problems* จากวารสาร South East Asia Research ได้ระบุไว้ถึงปัญหาตระกูลทางการเมืองเกิดจากปัจจัยสามประการ (1) รากฐานทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในฟิลิปปินส์คือสิ่งที่ตระกูลทางการเมืองเป็นผู้สร้างขึ้น เช่น การเมืองในลักษณะที่มีคตินี้เห็นแก่ญาติที่มาพร้อมกับระบบอุปถัมภ์ และเศรษฐกิจในรูปแบบทุนนิยมพวกพ้อง เป็นต้น (2) การไม่สามารถดำเนินการตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญของฟิลิปปินส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ (3) ความอ่อนแอของตอบโต้ที่จะท้าทายราชวงศ์ทางการเมือง สาเหตุจากพลังที่อ่อนแอเพราะความแตกแยกของฝ่ายซ้ายในการเมืองฟิลิปปินส์ อีกทั้งฝ่ายซ้ายยังไม่สามารถเสนอทางเลือกที่เป็นรูปธรรมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบันได้ (Teresa S Encarnacion Tadem & Eduardo C Tadem, 2018)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ตระกูลทางการเมืองของฟิลิปปินส์เป็นปัญหาใหญ่ในสังคม แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ปัญหาดังกล่าวจะเป็นที่รับรู้ทั่วไปในสังคม หากแต่คนในสังคมฟิลิปปินส์ไม่ได้เลือกที่จะปฏิเสธการกระทำของตระกูลทางการเมือง ซึ่งสามารถเห็นได้จากการหวนคืนกลับมาอีกครั้งของตระกูลมาร์กอส ซึ่งการหวนคืนสู่อำนาจนั้นไม่ได้เกิดขึ้นแบบทันทีทันใด หากแต่เกิดจากความพยายามของสมาชิกในตระกูลมาร์กอสที่ต้องการจะกลับมาครองอำนาจทางการเมืองในตำแหน่งประธานาธิบดีอีกครั้ง และด้วยบริบททางสังคมทำให้ตระกูลมาร์กอสค่อย ๆ ไต่ระดับจากตำแหน่งการเมืองท้องถิ่นสู่การเมืองระดับชาติจนกลายเป็นประมุขของประเทศได้เพราะสังคมในฟิลิปปินส์

5. บทสรุป

ทนายทางการเมืองและตระกูลของตระกูลมาร์กอส มีจุดเริ่มต้นจากกระแสตีมหาชนที่ไหลเชี่ยวในการเลือกตั้งปี ค.ศ. 1965 และปี ค.ศ. 1969 แต่เมื่อระบอบมาร์กอสถูกสถาปนาขึ้นจากการประกาศกฎอัยการศึกทำให้การพัฒนาทางประชาธิปไตย เศรษฐกิจ ตลอดจนอำนาจทางการเมืองของตระกูลมาร์กอสรุ่งโรจน์และร่วมนไปพร้อม ๆ กัน มรดกตกทอดของระบอบมาร์กอส ประการแรกคือการเสริมแรงให้ตระกูลทางการเมืองที่มีพร้อมคตินี้เห็นแก่ญาติ (Nepotism) ที่มาพร้อมระบบอุปถัมภ์ปรากฏชัดในทางการเมืองฟิลิปปินส์มากขึ้น และประการที่สองคือ การสร้างทุนนิยมพวกพ้องที่ให้ความใกล้ชิดทางการเมืองเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินการทางเศรษฐกิจ จากผลลัพธ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นทำให้สภาพเศรษฐกิจและสังคมตกต่ำลง ปลายทางของความตกต่ำครานี้คือการที่อำนาจของระบอบมาร์กอสได้สิ้นสุดลงในปี ค.ศ. 1986 แต่ผลลัพธ์ทั้งสองประการไม่ได้ถูกแก้ไข อีกทั้งยังดำเนินต่อไป เห็นได้ชัดจากตระกูลทางการเมืองครองที่สัดส่วนมากทั้งการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ด้วยช่องว่างที่คนในสังคมยังคงนิยมเลือกผู้สมัครทางการเมืองจากตระกูลทางการเมือง จึงไม่ใช่สิ่งแปลกที่ตระกูลมาร์กอสจะฟื้นอำนาจของตัวเองมากขึ้นเรื่อย ๆ จากการเมืองในระดับท้องถิ่นสู่การเมืองในระดับชาติ

ความสำเร็จของตระกูลมาร์กอสคือการที่ ‘บองบอง มาร์กอส’ ได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดีเมื่อวิเคราะห์ตามแนวคิด Nepotism จะพบว่า คติการเห็นแก่ญาติกับบองบองมีความเกี่ยวโยง ประการแรกคือบองบองได้รับอภิสิทธิ์ทางการเมืองภายใต้ระบอบมาร์กอส ประการที่สองคือบองบองได้กลายเป็นตัวแทนของตระกูลมาร์กอสในการเมืองระดับชาติของฟิลิปปินส์ที่ได้สืบทอดจากบิดาและมารดา ประการสุดท้ายคือบองบองและตระกูลมาร์กอสสามารถรักษาผลประโยชน์ทางการเมืองภายใต้วิธีคิดแบบ Nepotism คือการสร้างฐานอำนาจผ่านสมาชิกในครอบครัวได้สำเร็จ ทั้งสามประการที่ได้กล่าวไปคือส่วนสำคัญที่ทำให้ Nepotism ในตระกูลมาร์กอสเข้มแข็งและอำนาจดังกล่าวจะถูกสืบทอดให้บุตรคนต่อไปของตระกูลเนื่องจากทุกตำแหน่งในฐานที่มั่นของตระกูลมาร์กอสได้ถูกส่งผ่านถึงคนในครอบครัวหมดแล้ว นอกจากนี้แล้ว เหตุใดตระกูลทางการเมืองยังคงเลือกสมาชิกในครอบครัวมากกว่าบุคคลอื่น เนื่องจาก ประการแรก สมาชิกในครอบครัวมีโอกาสที่จะชนะเลือกตั้งมากกว่าการส่งผู้สมัครอื่นลงเลือกตั้งแทน เพราะปัจจัยทางพรรคการเมืองที่สังกัดและความผูกพันในพื้นที่ที่สมัคร ประการที่สองคือความผูกพันและความพยายามรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ให้กับวงศ์ตระกูล

จากที่กล่าวไปข้างต้นจะพบว่าตระกูลทางการเมืองที่มีอำนาจมาก เพราะตระกูลทางการเมืองได้สร้างประชาธิปไตยที่บอบบางให้กับฟิลิปปินส์ เห็นได้ชัดจาก (1) รากฐานทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่ยึดโยงกับตระกูลทางการเมือง (2) การบังคับใช้กฎหมายที่ด้อยประสิทธิภาพ และ (3) พลังทางสังคมที่อ่อนแอ ในอนาคต ผู้เขียนอาจตีความได้บางส่วนถึงแม้จะไม่ถูกต้องคือ ทุกคนในสมาชิกของตระกูลมาร์กอสต้องรักษาและช่วงชิงอำนาจของตนต่อไปจนกว่าคนในสังคมเริ่มตระหนักถึงภัยคุกคามที่ชื่อว่า ‘ทายาททางการเมืองและตระกูลทางการเมือง’

เอกสารอ้างอิง

- ต่อสกุล พุทธพักตร์ และสุวิชา เป้าอารีย์. (2562). ระบบอุปถัมภ์ในคติเห็นแก่เครือญาติกับการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งหนึ่งในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 11(1), 21-41.
- ธวัชชัย กฤติยาภิชาติกุล. (2541). *การสร้างทายาททางการเมืองของตระกูลนักการเมืองไทย*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- สติธร ธนานิธิโชติ. (2558). ความได้เปรียบในสนามเลือกตั้งของทายาทตระกูลนักการเมือง. *วารสารสถานบันพระปกเกล้า*, 45(2), 49-74.
- ลีดา สอนศรี. (2530). *การเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศฟิลิปปินส์ (ค.ศ. 1972-1986)*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. คณะรัฐศาสตร์
- Alunan , R. M., III. (2012). *Dynasty To Take a Stand* [Electronic version].

- Arlin, G. (1974). *Martial law in the Philippines: Two years later*. *Bulletin of Concerned Asian Scholars*, 6(4), 43-45.
- Beja, E., Jr, Mendoza, R. U., Venida, V. S., & Yap, D. B. (2012). Inequality in democracy: Insights from an empirical analysis of political dynasties in the 15th Philippine. *Munich Personal RePEc Archive*. Retrieved 2023, April 10 from <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/40104/>
- Dohner, R. S., & Intal, P., Jr. (1989). Introduction to "The Marcos Legacy: Economic Policy and Foreign Debt in the Philippines". *University of Chicago Press*, 373-400.
- Encarnacion Tadem, T. S., & Tadem, E. C. (2016). Political dynasties in the Philippines: Persistent patterns, perennial problems. *Southeast Asia Research*, 24(3), 328-340. Retrieved 2023, April 10 from <https://www-tandfonlinecom.kasetsart.idm.oclc.org/doi/epdf/10.1177/0967828X16659730?needAccess=true&role=button>
- Filipino Genealogist. (2022). What If of History: President Ferdinand R. Tabuebue, Jr. [Blog version]. Retrieved 2023, April 10 from <http://www.filipinogenealogy.com/2022/05/what-if-of-history-president-ferdinand.html>
- Go, M. G. A. (2022,May20). *Political Dynasties 2022: Reviles now the largest in Cavite* [Electronic version]. Rappler. Retrieved 2023, April 10 from <https://www.rappler.com/nation/elections/results-families-local-races-cavite-political-dynasties-series-2022-polls/>
- Halpin, D. R., & Fraussen, B. (2017). Laying the Groundwork: Linking Internal Agenda-Setting Processes of Interest Groups to Their Role in Policy Making. *Administration & Societ*, 51(8), 1337-1359.
- Heydarian, R. J. (2022). Marcos dynasty back in power: What's next for the Philippines? [Website].Retrieved 2023, April 10 from <https://www.aljazeera.com/opinions/2022/5/12/the-marcos-counterrevolution>

Javier, Kristian. (n.d.). *What was the role of the first family? A FAMILY AFFAIR* [Website].

Retrieved 2023, April 10 from <https://newslab.philstar.com/31-years-of-amnesia/first-family>

L., E. (1984). *The Roots of the Philippines' Economic Troubles* [Website]. Retrieved

2023, April 10 from <https://www.heritage.org/asia/report/the-roots-the-philippines-economic-troubles>

Lewis, J. J. (2017). *Salic Law and Female Succession: Prohibition of Female Inheritance of Land and Titles* [Website]. Retrieved 2023, April 10 from

<https://www.thoughtco.com/salic-law-overview-3529476>

M., M. (2018). *Electoral Legitimacy, Preventive Representation, and Regularization of Authoritarian Democracy in Bangladesh*. [Website]. Retrieved 2023, April 10

from <https://www.intechopen.com/chapters/63563>

Nepomuceno, P. (2022). *Unmasking the sinister mind behind the 1971 Plaza Miranda bombing*. [Website]. Retrieved 2023, April 10 from

<https://www.pna.gov.ph/articles/1181685>

Nutribun Republic. (2015). *Sen. Miriam: PH is the world capital of political dynasties*.

[Facebook]. Retrieved 2023, April 10 from https://www.facebook.com/NutribunRepublic/videos/1653328234956584/?locale=ms_MY

Overholt, W. H. (1986). The Rise and Fall of Ferdinand Marcos. *University of California Press*. 26(11), 1137-1163.

Padgett, M. Y., & Morris, K. A. (2000). *The impact of sex-based preferential selection on subordinate perceptions of a new supervisor*. [Paper presented] at the 2000

Administrative Sciences Association of Canada conference in Montreal, QC

Petty, M., & Cruz, E. D. (2022). The rise, fall and return of the Philippines' Marcos dynasty. [Website]. Reuters. Retrieved 2023, April 10 from

<https://www.reuters.com/world/asia-pacific/rise-fall-return-philippines-marcos-dynasty-2022-06-30/>

- Ratcliffe, R. (2022). *Philippines election result is a win for dynasty politics* [Website]. Retrieved 2023, April 10 from <https://www.theguardian.com/world/2022/may/26/philippines-election-result-is-a-win-for-dynasty-politic>
- Rafael M. Alunan III. (2018, March 12) *Dynasty*. [Website]. Retrieved 2023, April 10. from <https://www.bworldonline.com/editorspicks/2018/03/12/141052/dynasty/>
- Salte, F., & Harpending, H. (2013). J.P. Rushton's theory of ethnic Nepotism. *Personality and Individual Differences*, 55(3), 256-260.
- Senate of the Philippines 19th Congress. (n.d.). *Senator Ferdinand "Bongbong" R. Marcos, Jr. Senate of the Philippines 19th Congress*. [Website]. Retrieved 2023, June 3 from https://legacy.senate.gov.ph/senators/sen_bio/bmarcos_bio.asp
- Selochan, V. (2004). *The military and the fragile democracy of the Philippines*. ANU Press. [n.p.]
- Simafrania, E. D. (2006, August 21). *Commemorating Ninoy Aquino's assassination*. *The Manila Times* [Website]. Retrieved 2023, April 10 from <https://web.archive.org/web/20071018070946/http://manilatimes.net/national/2006/aug/21/yehey/opinion/20060821opi6.html>
- The economist. (2022). *Another Ferdinand Marcos is set to become president of the Philippines* [Website]. Retrieved 2023, April 10 from <https://www.economist.com/asia/2022/05/07/another-ferdinand-marcos-is-set-to-become-president-of-the-philippines>
- Whaley, D. R. (2019). *From a Salic Law to the Salic Law: The Creation and Re-Creation of the Royal Succession System of Medieval France*. (pp. 443-464). Routledge.

การเมืองถึงหมูและวัฏจักรเศรษฐกิจการเมือง: ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกตั้งในการเมืองประเทศกรีซและประเทศไทย

นนท์นิพัทธ์ วรชินาคนัน¹

Received: May 4, 2023; Revised: June 13, 2023; Accepted: June 15, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการชิ้นนี้ มีจุดประสงค์เพื่อ นำเสนอ 1.) มุมมองในการวิเคราะห์ผ่านทฤษฎีการเมืองถึงหมู (Pork Barrell Politics) และทฤษฎีวัฏจักรเศรษฐกิจการเมือง (Political Business Cycle) และ 2.) วิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างประเทศกรีซและประเทศไทย โดยประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การเลือกตั้งเป็นเครื่องมือพื้นฐานทางการเมืองที่สำคัญในการแสดงเจตนาของประชาชน เพื่อ “เลือก” และ “ตั้ง” บุคคลที่เห็นว่าเหมาะสมเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง ประเทศกรีซเป็นหนึ่งในประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเช่นเดียวกับไทย หากแต่ในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง เมื่อการเลือกตั้งได้ส่งสัญญาณเริ่มต้นขึ้น กลยุทธ์สำคัญที่เป็นรูปแบบพฤติกรรมของนักการเมืองและพรรคการเมือง ได้แก่ การเมืองถึงหมู (Pork Barrell Politics) และวัฏจักรเศรษฐกิจการเมือง (Political Business Cycle) ได้ปรากฏขึ้นเช่นกันอันเป็นผลให้การจัดสรรเงินงบประมาณอุดหนุนจากรัฐบาลกลางแก่ท้องถิ่นได้กลายเป็นเครื่องมือที่ทำให้การเลือกตั้งมีความได้เปรียบแก่นักการเมืองและพรรคการเมืองที่ใช้กลยุทธ์ดังกล่าว ทว่าในปัจจุบันยังไม่มีการศึกษาถึงสภาพการณ์ในห้วงภาวะที่ประเทศไม่ได้มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ไม่มีนักการเมืองเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่จึงขาดภาพในการอธิบายเหตุการณ์ดังกล่าวไป

คำสำคัญ: การเลือกตั้ง, การเมืองถึงหมู, วัฏจักรเศรษฐกิจการเมือง, งบประมาณ

¹ นิสิตปริญญาโท ภาควิชาปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย email: thenine099@yahoo.com

Pork Barrell Politics and Political Business Cycle: Factors Influencing Election in Politics of Greece and Thailand

Nonniphat Warashinakhom²

Abstract

This article aims to present 1) an analytical perspective through the Pork Barrel Political Theory and the Political Business Cycle, and 2) a comparative analysis of the political situation in Greece and Thailand. In countries with democratic rule, elections serve as a fundamental political tool for expressing the will of the people to “elect” and “nominate” individuals deemed suitable for political office. Greece, like Thailand, is one of these democratic countries. However, during each election, when the signal for the election has been given, important strategies that shape the behavior of politicians and political parties, such as pork barrel politics and the political business cycle, emerge. Consequently, the allocation of the central government budget to local governments becomes a tool that allows politicians and political parties to employ such strategies to gain an advantage during elections. Currently, there is a lack of study on the situation during periods when a country does not have a democratic system of government and when politicians do not hold political positions, which hampers our understanding of events under such circumstances.

Keywords: Election, Pork Barrell Politic, Political Business Cycle, Budget

² Master Degree Student, Department of Government, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University email: thenine099@yahoo.com

บทนำ

ประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การเลือกตั้งเป็นเครื่องมือพื้นฐานทางการเมืองที่สำคัญในการแสดงเจตนารมณ์ของประชาชน เพื่อ “เลือก” และ “ตั้ง” บุคคลที่เห็นว่าเหมาะสมเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ประเทศกรีซเป็นหนึ่งในประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยได้รับการประเมินคะแนนจาก Freedom house (2022) ในระดับมีอิสระ คะแนนที่ได้รับในการประเมินถือว่าดีมาก โดยได้ไป 87 คะแนน ประธานาธิบดีมีอำนาจเพียงในพิธีการโดยมีที่มาจากกลางคะแนนเสียงเลือกของรัฐสภา อำนาจการบริหารที่แท้จริงเป็นของนายกรัฐมนตรีที่ได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดี แต่โดยปกติแล้วนายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้นำของพรรคที่ครองเสียงข้างมากในรัฐสภา โดยระบบรัฐสภาของกรีซเป็นระบบสภาเดียวที่มีเพียงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ

ประเทศกรีซมีการเลือกตั้งทั้งในระดับประเทศ คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และในระดับท้องถิ่น คือ การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด นายกเทศมนตรี รวมถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นอื่น ๆ ซึ่งการตัดสินใจของประชาชนควรเป็นไปอย่างอิสระภายใต้การแข่งขันอย่างยุติธรรมของนักการเมือง รวมถึงพรรคการเมืองต่าง ๆ โดยที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่เสียเปรียบจนเกินไป ทว่าในแต่ละครั้งเมื่อกระบวนการการเลือกตั้งได้ส่งสัญญาณเริ่มต้นขึ้น กลยุทธ์สำคัญที่เป็นรูปแบบพฤติกรรมของนักการเมืองและพรรคการเมือง ได้แก่ การเมืองถังหมู (Pork Barrell Politics) และวัฏจักรเศรษฐกิจการเมือง (Political Business Cycle) ได้ปรากฏขึ้นและสามารถเป็นคำอธิบายลักษณะดังกล่าวได้ในอีกมุมมองหนึ่ง ดังนั้นบทความจึงมุ่งเสนอมุมมองผ่าน ทฤษฎีการเมืองถังหมู (Pork Barrell Politics) และทฤษฎีวัฏจักรเศรษฐกิจการเมือง (Political Business Cycle) และวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างประเทศกรีซและไทย

การเมืองถังหมู (Pork Barrell Politics) และวัฏจักรเศรษฐกิจการเมือง (Political Business Cycle)

การเมืองถังหมู (Pork Barrell Politics) เป็นคำนิยามของลักษณะพฤติกรรมการใช้จ่ายของรัฐบาล หรือนักการเมืองในการจัดสรรงบประมาณที่มากเป็นพิเศษเพื่อจุดมุ่งหมายในการพยายามให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่ท้องถิ่นนั้น ๆ ตัดสินใจเลือกตั้งให้แก่นักการเมือง หรือพรรคการเมืองที่มีส่วนให้งบประมาณเพิ่มขึ้นตาม โดยคำว่า “ถังหมู” Egretau, Renaud (2017: 3-5) ได้อธิบายว่ามีที่มาจากประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงปีศตวรรษที่ 1800 ตู้แช่เย็น หรือตู้แช่แข็งยังไม่ได้ถูกคิดค้นขึ้น อาหารจำพวกเนื้อหมูต้องนำเกลือและเบคอนจะถูกถนอมอาหารโดยการแช่ไว้ในถังไม้ขนาดใหญ่ โดยอาหารเหล่านี้ถือว่าเป็นอาหารหรูหรสำหรับครอบครัวทาสและคนจนที่จะได้รับเจ้าของไร่สวนในฐานะนายทาสจึงถือว่าเป็นของจาก “เบื่องบน” หรือผู้ที่มอบผลประโยชน์ในลักษณะที่มีฐานะเหนือกว่า

ลักษณะการจัดสรรงบประมาณดังกล่าวยังสามารถเกิดขึ้นพร้อมกันกับพฤติกรรมจัดสรรงบประมาณของนักการเมืองที่เรียกว่า วัฏจักรเศรษฐกิจการเมือง (Political Business Cycle) ซึ่งทฤษฎีนี้ปรากฏครั้งแรกในงานของ Nordhaus, W. D. (1975:169-190) โดยวราพงษ์ วงศ์วัชร และกฤษฎี ศรีปราชนู (2562: 1) ได้อธิบายทฤษฎีวัฏจักรเศรษฐกิจการเมืองว่าเป็นพฤติกรรมของรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยหากรัฐบาลอยู่ครบเทอมและการเลือกตั้งมีความแน่นอน รัฐบาลมักเลือกที่จะอัดฉีดเงินเข้าสู่นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงเวลาใกล้การเลือกตั้งเพื่อเพิ่มความนิยมในระยะสั้น และภายหลังเมื่อจัดตั้งรัฐบาลใหม่แล้วจะเปลี่ยนเป็นมาตรการรัดเข็มขัด เพื่อชะลอความร้อนแรงของเศรษฐกิจให้ลงมายุอยู่ในระดับที่เหมาะสม กล่าวโดยสรุป งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจะเพิ่มขึ้นเป็นพิเศษในช่วงที่ใกล้กับการเลือกตั้ง เพื่อเพิ่มความนิยมในระยะเวลาอันสั้น และจะชะลอการใช้จ่ายลงหลังจากผ่านการเลือกตั้งไปแล้วระยะหนึ่ง

การศึกษาของ Psycharis, Y., Lliopoulou, S., Zoi, M., and Pantazis, P. (2019: 982-1008) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยทางการเมืองที่อยู่เบื้องหลังการจัดสรรเงินอุดหนุนของรัฐบาลกลางสู่รัฐบาลท้องถิ่นด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์ช่วงตั้งแต่ พบว่ากลยุทธการเมืองถึงหมู่และวัฏจักรเศรษฐกิจการเมืองได้เป็นปัจจัยขับเคลื่อนการตัดสินใจทางการเมืองในการจัดสรรเงินงบประมาณอุดหนุนจากรัฐบาลกลางแก่ท้องถิ่นในการเมืองกรีซ โดยมีลักษณะประการแรก คือ เทศบาลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรัฐบาลจะได้รับงบประมาณอุดหนุนจำนวนมากเช่นเดียวกันกับ ลักษณะประการที่สอง คือ เทศบาลที่มีนายกเทศมนตรีที่มีประสบการณ์ (ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งซ้ำต่ออีกสมัย) โดยในประการแรกจะเป็นการยืนยันไปตามกลยุทธการเมืองถึงหมู่ ทว่าในประการที่สองอาจเป็นผลมาจากความเชี่ยวชาญจากประสบการณ์และความรู้ที่เพิ่มพูนมากขึ้นในกระบวนการของงบประมาณ หรือความสามารถในการประสานงาน จำนวนปีที่มียกทำให้นายกเทศมนตรีสามารถสร้างและขยายเครือข่ายออกไปได้ในวงกว้าง อีกทั้งวัฏจักรเศรษฐกิจการเมืองได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากต่องบประมาณอุดหนุนที่เพิ่มขึ้นซึ่งปรากฏค่าใช้จ่ายสาธารณะที่เพิ่มขึ้นก่อนการเลือกตั้งระดับชาติ จากนั้นได้ลดลงอย่างมากในปีที่ตามมาหลังการเลือกตั้ง สัดส่วนงบประมาณอุดหนุนที่สูงขึ้นยังมีความรุนแรงตามความใกล้ชิดของเทศบาลที่เป็นพันธมิตรทางการเมือง บ่งชี้ว่าปัจจัยทางการเมืองได้มีอิทธิพลนำในการตัดสินใจจัดสรรงบประมาณอุดหนุน โดยปัจจัยทางการเมืองได้อยู่เหนือกว่าและขัดขวางการพิจารณาแนวนโยบายทางการคลังที่เหมาะสมของประเทศกรีซ เทศบาลที่มีความต้องการมากที่สุดต้องงบประมาณอุดหนุนไม่ได้รับปริมาณงบประมาณที่สอดคล้องกับความต้องการ

บทความได้ตั้งสมมติฐาน 4 ประเด็น คือ 1.การเมืองถึงหมู่ (Pork Barrel Politics) รัฐบาลกลางที่ดำรงตำแหน่งอยู่ตัดสินใจการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนแก่ท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด เช่น พรรคการเมืองเดียวกัน 2.วัฏจักรเศรษฐกิจการเมือง (Political business cycle) บ่งชี้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกตั้งระดับชาติ หรือการเลือกตั้งท้องถิ่น กับการเปลี่ยนแปลงของงบประมาณสาธารณะที่ใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในระดับเทศบาล 3.ทักษะและอำนาจของนายกเทศมนตรี ปัจจัยที่นายกเทศมนตรีที่มี

การได้รับเลือกให้กลับมาดำรงตำแหน่งอีกครั้งประกอบกับจำนวนปีที่อยู่ในอำนาจได้เพิ่มโอกาสและปกป้องอัตรางบประมาณอุดหนุนต่อท้องถิ่นที่ได้รับสูงขึ้น และ 4. การแข่งขันเพื่อชิงตำแหน่งนายกเทศมนตรีแสดงถึงอำนาจและความสามารถของผู้ชนะ โดยรัฐบาลกลางได้ตอบสนองด้วยการจัดสรรเงินอุดหนุนตามระดับของการแข่งขัน

นอกจากนี้ยังได้สร้างแบบจำลอง (model) การจัดสรรงบประมาณอุดหนุนโดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเงินอุดหนุนเหล่านั้นกับประเด็นต่าง ๆ ตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ข้างต้น แบบจำลองที่ 1 จะเป็นการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ว่าการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนเป็นแบบการเมืองถึงหมู่หรือไม่ และทดสอบสมมติฐานที่ 3 ว่าอำนาจและความเชี่ยวชาญของนายกเทศมนตรีที่ได้รับการเลือกตั้งซ้ำมีผลต่อการจัดสรรเงินอุดหนุนหรือไม่ ในขณะที่แบบจำลองที่ 2 และ 3 สำนวความแปรผันของการจัดสรรเงินอุดหนุนโดยใช้ข้อมูลทั้งก่อนและหลังการเลือกตั้งตามลำดับเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 2 เรื่องวัฏจักรเศรษฐกิจการเมืองว่าพันธมิตรทางการเมืองมีผลต่อการเลือกตั้งหรือไม่ ส่วนแบบจำลองสุดท้ายแบบจำลองที่ 4 เพื่อตรวจสอบว่าเงินอุดหนุนที่จัดสรรให้ท้องถิ่นมีผลต่อชัยชนะในตำแหน่งนายกเทศมนตรีหรือไม่ และความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดของรัฐบาลกลางและท้องถิ่นได้สร้างความแตกต่างแก่การจัดสรรเงินอุดหนุนหรือไม่ โดยคำนึงจากเทศบาลที่มีความใกล้ชิดและไม่มีความใกล้ชิดกับรัฐบาลกลาง

ผลการทดสอบได้ออกมาว่าเทศบาลที่เป็นพันธมิตรโดยมีพรรคการเมืองเดียวกันกับรัฐบาลกลางได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุนมากกว่าร้อยละ 3.9 ตามแบบจำลองที่ 1 ซึ่งสะท้อนถึงการเลือกให้รางวัลแก่ท้องถิ่นที่เป็นที่ประสงค์ของรัฐบาลกลางและเป็นวิธีทางอ้อมในการแสวงหาความนิยมในระดับท้องถิ่นผ่านการให้เงินอุดหนุนโดยเป็นไปตามสมมติฐานที่ 1 และนายกเทศมนตรีที่ได้รับการเลือกตั้งซ้ำได้รับเงินอุดหนุนสูงกว่าร้อยละ 2.7 อีกทั้งหากรัฐมนตรีในรัฐบาลกลางมีการเปลี่ยนแปลงท้องถิ่นจะได้รับเงินอุดหนุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 9 เป็นการยืนยันสมมติฐานที่ 3 นอกจากนี้แบบจำลองที่ 1 ยังยืนยันเรื่องวัฏจักรเศรษฐกิจการเมืองในสมมติฐานที่ 2 โดยปีก่อนหน้าการเลือกตั้งระดับชาติเงินอุดหนุนรวมจากรัฐบาลกลางได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 และเพื่อตรวจสอบให้ลึกขึ้นในแบบจำลองที่ 2 ที่มีข้อมูลของการจัดสรรเงินอุดหนุนก่อนและหลังการเลือกตั้ง และความสัมพันธ์ระหว่างเทศบาลที่เป็นพันธมิตรกับพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล พบว่าเทศบาลพันธมิตรได้รับเงินอุดหนุนมากกว่าเทศบาลอื่นร้อยละ 4.3 (รวมเป็นราร้อยละ 7.5 ในขณะที่เทศบาลอื่นเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.2) ส่วนในแบบจำลองที่ 3 ได้ยืนยันในเรื่องนี้เช่นกัน หลังการเลือกตั้ง การจัดสรรเงินอุดหนุนได้ลดลงเป็นเวลา 3 ปีติดต่อกันทั้งสามช่วงที่มีการเลือกตั้งระดับชาติจากร้อยละ 13.8 เป็นรารประมาณร้อยละ 10 โดยผลการวิเคราะห์พบว่า การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นไม่ได้มีนัยยะสำคัญสำหรับการจัดสรรเงินอุดหนุน เนื่องจากอัตราเงินอุดหนุนจะทยอยติดตัวขึ้นหลังการเลือกตั้งท้องถิ่น 3 ปีไปแล้วเมื่อใกล้ช่วงที่มีการเลือกตั้งระดับชาติซึ่งส่งผลต่อการเข้าสู่อำนาจของรัฐบาลกลาง และสุดท้ายในแบบจำลองที่ 4 ได้พบเงื่อนไขเพิ่มเติมในการเป็นพันธมิตรกับรัฐบาลกลาง กล่าวคือ นายกเทศมนตรีที่ได้ดำรงตำแหน่งอีกครั้งเป็นสมัยที่สองติดต่อกันซึ่งแสดงถึงอำนาจและฐานเสียง

นายกเทศมนตรีเหล่านี้จึงได้ดึงดูดให้รัฐบาลกลางต้องคำนึงถึงโอกาสในการสร้างพันธมิตร (หรืออย่างน้อยก็หลีกเลี่ยงการเป็นศัตรูที่สามารถส่งผลการต่อต้านที่ส่งผลต่อวาระทางการเมือง

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าแม้แต่ประเทศที่มีระบอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและได้คะแนนความเป็นอิสระเสรีในระดับที่สูงมากอย่างกรีซ รัฐบาลก็ได้มีกลเม็ดในการทำให้การเลือกตั้งของประเทศมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้มีความได้เปรียบแก่พรรคพวกของตนโดยมีจุดมุ่งหมายสูงสุดเพื่อให้รัฐบาลกลางสามารถครองตำแหน่งทางการเมืองต่อไปได้โดยวิธีการชนะเลือกตั้ง วิธีการนี้ได้ให้ผลประโยชน์แก่ท้องถิ่นที่เป็นพันธมิตรในรูปแบบของการจัดสรรเงินอุดหนุน เพื่อให้เงินงบประมาณสามารถสร้างความนิยมแก่พันธมิตรในท้องถิ่นที่สังกัดพรรคเดียวกันและสร้างความนิยมทางอ้อมแก่รัฐบาลโดยมีลักษณะตามกลยุทธ์ที่เรียกว่าการเมืองถังหมู (Pork Barrel Politics) ซึ่งมีแนวทางในการจัดเพิ่มงบประมาณตามเวลาที่ใกล้กับการเลือกตั้งตามลักษณะของวัฏจักรเศรษฐกิจการเมือง ดังนั้นการพิจารณาจัดสรรงบประมาณอุดหนุนจึงเป็นไปด้วยจุดประสงค์ทางการเมือง มิใช่หลักการจัดสรรสากลทั่วไปที่มุ่งเน้นเพื่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพในการบริหารงานราชการแผ่นดินมากที่สุด จะเห็นได้ว่าแม้แต่ในระบอบประชาธิปไตยและระบบอุปถัมภ์ก็มีความพยายามในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันโดยมิชอบยังมีปรากฏให้เห็นได้อยู่

อย่างไรก็ตาม การสร้างความได้เปรียบในการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยนี้ยังไม่ได้ทำลายสมดุลในการแข่งขันเลือกตั้ง ฝ่ายค้านยังครองความสามารถในการหวนคืนกลับมาดำรงตำแหน่งในรัฐบาลเพื่อสลับเปลี่ยนหมุนเวียนได้ หากประชาชนลงคะแนนเสียงให้จนสามารถชนะในการเลือกตั้งเป็นสิทธิ์ในการแข่งขันที่มาพร้อมกับความสามารถในการมีส่วนร่วมของประชาชนตามทฤษฎี polyarchy ของ Dahl, R.A. (1971) เพราะหากความสามารถในการเข้าร่วมได้มีการจำกัดให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสามารถกระทำได้เพียงฝ่ายเดียว ระบอบการปกครองนั้นก็จะไม่ใช่ประชาธิปไตยและเอนเอียงไปทางลักษณะการปกครองที่มีเพียงคณะบุคคลที่มีสิทธิ์ปกครอง ซึ่งในเงื่อนไขนี้ เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยและการเลือกตั้งในระบอบผสม

ในระบอบผสม การเลือกตั้งได้กลายเป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมแก่รัฐบาลเผด็จการในการฟอกขาวให้ตนเป็นประชาธิปไตยเพื่ออ้างสิทธิ์ในการปกครองว่าตนได้มากจากการเลือกตั้ง แต่การเลือกตั้งนั้นได้ผ่านการใช้อำนาจควบคุมสถาบันประชาธิปไตยต่าง ๆ เพื่อเอื้อให้เกิดสถานะที่เหมาะสมที่รัฐบาลเผด็จการสามารถครองอำนาจอยู่ต่อไปได้ รวมถึงมีการสร้างระบบกติกาขึ้นมาใหม่ที่ควบคุมให้ฝ่ายค้านสามารถชนะการเลือกตั้งและเป็นรัฐบาลได้โดยยาก ดังที่ Schedler, A. (2009) ได้ระบุลักษณะไว้ว่าระบอบเผด็จการที่มีการเลือกตั้ง รัฐบาลได้ตั้งค่าสถาบันทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนไว้หมดไม่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญ รัฐสภา ศาล รัฐบาลท้องถิ่น รวมถึงหน่วยงานที่ใช้ตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาล และมีการควบคุมสื่อเอกชน กลุ่มผลประโยชน์และภาคประชาสังคม การเลือกตั้งในระบอบผสมนี้จึงยังสามารถเป็นการสร้างเครือข่ายของระบบอุปถัมภ์ที่รัฐบาลเผด็จการใช้ในหยั่งรากลึก

ลงไปในระดับท้องถิ่นมั่นคงมากขึ้น แต่วิธีและหลักฐานที่ระบอบใช้ยังไม่ชัดเจนเพียงพอภายใต้องค์ความรู้ของระบอบผสมเพียงชุดเดียว

การขยายการศึกษาจากงานของ Psycharis, Y., Lliopoulou, S., Zoi, M., and Pantazis, P. (2019) อาจทำให้ได้เห็นภาพของวิธีการของรัฐบาลเผด็จการในระบอบผสมในการเข้าแทรกแซง สร้างพันธมิตร และปรับสถานะทางการเมืองให้อื้ออำนาจต่อระบอบเผด็จการในท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งนอกจากใช้ องค์ความรู้ในเรื่องเผด็จการที่มีการเลือกตั้งของระบอบผสมในแง่ของการเข้าควบคุมสถาบันและวิธีการเลือกตั้งที่เป็นแนวทางของระบอบประชาธิปไตยแล้ว ยังเป็นใช้องค์ความรู้ของการเลือกตั้งในท้องถิ่น เพื่อช่วยให้มีการระบุถึงวิธีการที่ระบอบเผด็จการอาจจะใช้ และทำให้ได้แนวทางดังกล่าวเป็นสมมติฐาน เพื่อมาทดสอบปรับใช้กับระบอบผสมให้เข้าใจสถานการณ์ของระบอบนี้ให้ได้มากยิ่งขึ้น

การเปรียบเทียบระหว่างการเมืองประเทศกรีซและประเทศไทย

สำหรับประเทศไทย สิริพรรณ นกสวน (2530: ออนไลน์) ได้อธิบายสถานการณ์ทางการเมืองแบบการเมืองถึงหมวว่า

“... งบประมาณจังหวัด หรือ “งบ ส.ส.” ที่นำงบประมาณของรัฐบาลมาจัดสรรให้ ส.ส. แต่ละคนไปใช้ในการพัฒนาพื้นที่ในเขตเลือกตั้ง โดยการขอจะต้องจัดทำเป็นโครงการเพื่อการพัฒนาเสมอ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเท่ากับว่าระบบราชการถูกมองข้ามไปโดยปริยาย งบประมาณเช่นนี้ ก่อให้เกิดการเมืองที่เอาเงินรัฐบาลกลางมาพัฒนาเขตเลือกตั้งของตน เป็นผลให้เกิดการขยายตัวครั้งสำคัญของการเมืองภูมิภาคที่หวังส่วนแบ่งก้อนโตของงบประมาณแผ่นดิน ดังเช่น บรรหาร ศิลปะอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทย เป็นตัวอย่างนักการเมืองที่สามารถนำเงินงบกลาง มาพัฒนาพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี เขตเลือกตั้งของตนได้อย่างกว้างขวางเป็นกอบเป็นกำ ดังจะเห็นว่า ถนน โรงเรียน พิพิธภัณฑ์ในจังหวัดสุพรรณบุรีได้ชื่อว่า “บรรหาร แจ่มใส” ตามชื่อผู้ประกอบการ คุณและภรรยา...”

ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวที่ สิริพรรณ (2530) ได้ยกตัวอย่างมา ได้อยู่ช่วงที่ประเทศไทยมีการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยปกติของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งอย่างรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปะอาชา และมีข้อค้นพบที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และดารุณี พุ่มแก้ว (2560: 118-138) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “เงินอุดหนุนเฉพาะกิจและความเหลื่อมล้ำการคลังท้องถิ่นในประเทศไทย” โดยเน้นการศึกษาการจัดสรรเงินอุดหนุนเฉพาะกิจระหว่างปี พ.ศ. 2552-2555 คาบเกี่ยวการบริหารงานของสองรัฐบาล คือ รัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ และรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร โดยพบว่าในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2554 รัฐบาลมีการจัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปมากกว่าเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ แต่หลังปี พ.ศ. 2554 งบประมาณอุดหนุนเฉพาะกิจเพิ่มขึ้นอย่างมากแซงหน้าเงินอุดหนุนทั่วไป สะท้อนว่าพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีส่วนสำคัญในการขึ้นการจัดสรรเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ เป็นผลให้นโยบาย

การจัดสรรเงินอุดหนุนผันผวนปีต่อปี และกระทบความเป็นอิสระด้านการคลังและความไม่เท่าเทียมทางการคลังระหว่างพื้นที่ งานวิจัยได้เสนอข้อสังเกตโดยใช้นวัตกรรมการแสวงหาค่าเช่าและการแบ่งปันผลประโยชน์จากเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ

ทว่านับตั้งแต่ประเทศได้กลับเข้ามาสู่สถานการณ์การรัฐประหารอีกครั้งในปี พ.ศ.2557 เมื่อ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบก (พ.ศ.2554-2557) และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ทำการรัฐประหารเพื่อยึดอำนาจรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ประเทศไทยจึงได้เข้าสู่ระบอบเผด็จการทหารอยู่ช่วงหนึ่งในปี พ.ศ.2557 จนกระทั่งมีการตัดสินใจให้มีการเลือกตั้งในปี พ.ศ.2562 รัฐบาลทหารได้เตรียมระบบที่สร้างสภาวะที่เหมาะสมกับการสืบทอดอำนาจต่อเป็นรัฐบาลใหม่ ในระบอบผสมดังเหตุผลที่ได้อภิปรายไปในส่วนแรกของข้อคำถาม และเป็นผลให้การสืบทอดอำนาจต่อของพลเอกประยุทธ์ฯ สามารถกระทำสำเร็จเป็นรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งในปี พ.ศ.2562 ผ่านการลงคะแนนเสียงรับรองจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนหนึ่งและการลงคะแนนเสียงอย่างเอกฉันท์จากสมาชิกวุฒิสภา ช่องว่างในคำอธิบายเรื่องการจัดสรรเงินอุดหนุนที่เกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ในระบอบการปกครองเช่นนี้ยังคงไม่ได้รับการอธิบายให้เห็นภาพอย่างเข้าใจ และควรค่าแก่ศึกษาเพื่อค้นคว้าหาคำตอบต่อสำหรับผู้ที่มีความสนใจ

ระบบเงินอุดหนุนในประเทศไทย ได้การแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ เงินอุดหนุนทั่วไป และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ มีหน่วยงานสำคัญที่จัดการการจัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไป คือ คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น (กกถ.) สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น (สกกถ.) และกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย โดยมีระเบียบกฎหมายตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2542) และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมปี พ.ศ.2549 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2549) เป็นกรอบในการปฏิบัติเมื่อพิจารณาสถานการณ์การจัดสรรเงินงบประมาณอุดหนุนแก่ท้องถิ่นของประเทศไทยพบว่าแนวโน้มที่องค์กรปกครองท้องถิ่นยังคงต้องพึ่งพางบประมาณอุดหนุนจากรัฐบาลกลางในอัตราที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยไม่สามารถทำตามแผนกำหนดรายรับที่ควรหาได้เองที่ร้อยละ 35 ได้ ผลต่อเนื่องที่ตามมา คือ สัดส่วนของเงินอุดหนุนทั่วไปที่รัฐบาลของปีงบประมาณ พ.ศ.2561 2564 เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อย 36.6 36.7 38.2 และ 40.8 ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายรัฐธรรมนูญ มาตราที่ 250 วรรคสี่ที่ต้องการให้รัฐดำเนินการเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนแบ่งภาษีอากรที่ชัดเจน ลดการพึ่งพิงเงินอุดหนุนจากรัฐส่วนกลาง และจะทำให้เกิดการแทรกแซงทางการเมืองได้ง่าย (สำนักงบประมาณของรัฐสภา สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2564) และในส่วนเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และดารุณี พุ่มแก้ว (2560) พบว่างบประมาณอุดหนุนเฉพาะกิจสามารถถูกขึ้นำโดยพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากสัดส่วนของเงินอุดหนุนเฉพาะกิจที่เพิ่มขึ้นอย่างมากและแซงหน้าเงินอุดหนุนทั่วไปในช่วงหลังปี พ.ศ.2554 นอกจากนี้รัฐบาลกลางยังมีอำนาจในการตัดสินใจและจัดสรรเงินอุดหนุนประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะเงิน

อุดหนุนเฉพาะกิจผ่านนโยบาย และการกิจของกระทรวงที่มีรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในแต่ละกระทรวง จากนั้นจึงตั้งกรอบเงินและส่งผลให้สภาพอนุมัติ การตัดสินใจในการเบิกจ่ายจึงสามารถถูกรอบำโดยฝ่ายบริหาร ได้อีกในส่วน นอกเหนือจากการขึ้นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จากการสำรวจการจัดสรรเงินงบประมาณอุดหนุนของรัฐบาลต่อท้องถิ่นพบว่างานที่เกี่ยวข้อง ที่ได้ทำการศึกษารัฐบาลที่ไม่ได้มีภูมิหลังมาจากการรัฐประหารอย่างงานศึกษาของ ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และดารุณี พุ่มแก้ว, (2560) และ นรา แปนประหยัด (2554) มีข้อค้นพบที่สรุปคล้ายกันกับ Psycharis, Y., Lliopoulou, S., Zoi, M., และ Pantazis, P. (2019) ว่าปัจจัยทางการเมืองใน กระบวนการจัดสรรเงินอุดหนุนมีผลมาจากนักการเมืองและพรรคการเมืองมีส่วนสำคัญในกระบวนการ พิจารณาตัดสินใจเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เงินอุดหนุนมีความผันผวนจากการต่อรองทางการเมือง และ โยงงบประมาณเข้าพื้นที่ฐานเสียงของตนเองเพื่อให้ได้รับเสียงเลือกตั้ง ซึ่งเป็นลักษณะของทั้งกลยุทธ์ถ่วงหนั และวัฏจักรเศรษฐกิจการเมืองที่ปรากฏให้พบในการเมืองท้องถิ่นของประเทศไทย และก็ยังได้ยืนยันว่า งานวิจัยที่ผ่านมายังขาดคำอธิบายของสถานการณ์ที่ไม่มีนักการเมืองระดับชาติเข้าดำรงตำแหน่งอยู่

สรุป

การเมืองถ่วงหนั (Pork Barrell Politics) คือ ลักษณะพฤติกรรมการใช้จ่ายของรัฐบาล หรือนักการเมืองในการจัดสรรงบประมาณที่มากเป็นพิเศษเพื่อจุดมุ่งหมายในการพยายามให้ประชาชน ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในพื้นที่ท้องถิ่นนั้น ๆ ตัดสินใจเลือกตั้ง หรือสนับสนุนให้แก่ักการเมือง หรือพรรคการเมือง ที่มีส่วนในงบประมาณเพิ่มขึ้น และมักจะเกิดขึ้นพร้อมกับลักษณะของวัฏจักรเศรษฐกิจการเมือง (Political Cycle Business) ที่เป็นลักษณะพฤติกรรมการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลซึ่งจะเพิ่มขึ้นเป็นพิเศษในช่วงที่ใกล้กับการเลือกตั้ง เพื่อเพิ่มความนิยมในระยะเวลาอันสั้น และจะชะลอการใช้จ่ายลง หลังจากผ่านการเลือกตั้งไปแล้วระยะหนึ่ง

รัฐบาลของประเทศไทยและกรีซ ได้มีการใช้จัดสรรเงินงบประมาณอุดหนุนจากรัฐบาลกลาง แก่ท้องถิ่นเครื่องมือในการทำให้การเลือกตั้งมีความได้เปรียบแก่รัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย ผ่านรูปแบบกลยุทธ์การเมืองถ่วงหนัและวัฏจักรเศรษฐกิจการเมืองซึ่งพบได้ในตัวอย่างของงานศึกษาของ ประเทศกรีซ โดยสำหรับประเทศไทยได้มีงานวิจัยจากนักวิชาการที่มีข้อค้นพบเช่นนี้ด้วยเช่นกัน ซึ่งมีข้อสรุปว่านักการเมืองและพรรคการเมืองเป็นเหตุที่เอื้อให้ปัจจัยทางการเมืองดังกล่าวขึ้นนำการ พิจารณาเงินอุดหนุน ทว่าในการศึกษาประเทศยังไม่มีงานศึกษาถึงสภาพการณ์เช่นนี้ในห้วงภาวะ ที่ประเทศไม่ได้มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ไม่มีนักการเมืองเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อยู่จึงขาดภาพในการอธิบายเหตุการณ์ดังกล่าวไป

อย่างไรก็ตามรัฐบาลทหารได้สืบทอดอำนาจต่อได้เป็นรัฐบาลที่มาจากเลือกตั้งโดยใช้ระบบ ของสถาบันประชาธิปไตยเป็นเครื่องมือในการเข้าสู่อำนาจผ่านการจัดตั้งพรรคการเมืองและลงสมัคร

รับเลือกตั้ง จึงเป็นที่น่าสนใจว่ากลยุทธ์นี้ได้กลายเป็นเครื่องมือของรัฐบาลทหารเพื่อที่จะเอาชนะในการเลือกตั้งหรือไม่ และเพื่อให้เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้สามารถสืบทอดตำแหน่งได้หรือไม่ อีกทั้งเมื่อสืบทอดอำนาจเป็นรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งแล้ว ลักษณะเชิงกลยุทธ์เช่นนี้ยังคงอยู่และส่งผลต่อการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนแก่องค์กรปกครองท้องถิ่นไทยหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และดารุณี พุ่มแก้ว. (2560). เงินอุดหนุนเฉพาะกิจและความเหลื่อมล้ำการคลังท้องถิ่นในประเทศไทย. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 15(1), 118-138.
- นรา เป้นประหยัด. (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดสรรเงินอุดหนุนเฉพาะกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาปีงบประมาณ 2552. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขา เศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- วราพงษ์ วงศ์วัชร และกฤษฎี ศรีปราชญ์, (2562). วัฏจักรเศรษฐกิจการเมืองของไทยและนัยต่อความเสี่ยงเชิงมหภาค. *Focused and quick*. ฉ.161. ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- สำนักงบประมาณของรัฐสภา สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2564). *รายงานการวิเคราะห์งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2542). *พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542*. ราชกิจจานุเบกษา.
- สิริพรรณ นกสวน. (2530) อ้างใน ไทยพับลิก้า. (2556). เจาะขบวนการทุจริตงบประมาณแบบบูรณาการ (3): “Pork Barrel” นักการเมือง “ผับงบประมาณ” ให้พวกพ้อง. สืบค้นเมื่อ 23 เมษายน 2566 จาก <https://thaipublica.org/2013/01/corrupt-budgeting-pork-barrel-politics-3/>
- Dahl, R.A. (1971). *POLYARCHY: Participation and Opposition*. New Haven and London: Yale University Press.
- Egreteau, R. (2017). *What Is Pork-Barrel Politics?. In The Emergence of Pork-Barrel Politics in Parliamentary Myanmar* (pp. 3-5). Singapore: ISEAS Publishing. [website]. Retrieve2023 ,April 23 from <https://doi.org/10.1355/9789814786287-004>
- Freedom House. (2022). *Greece*. [Website].retrieve 2023 April 23
From <https://freedomhouse.org/country/greece/freedom-world/2022>

- Levitsky, S., & Way, L.A. (2002). Elections Without Democracy: The Rise of Competitive Authoritarianism. *Journal of Democracy*, 13(2): 51-65.
- Psycharis, Y., Lliopoulou, S., Zoi, M., and Pantazis, P. (2019). “Beyond the socio-economic use of fiscal transfer: the role of political factors in Greek intergovernmental grant allocation”. *Reg Sci Pract*, 2021(13), p.982-1008.
- Schedler, A. (2009). Electoral Authoritarianism. In *The SAGE Handbook of Comparative Politics*. London: SAGE Publications.

ผลกระทบจากความรับผิดชอบต่อสังคมในโครงการ Journey D ของบริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด ต่อชุมชนพหุวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

บุณทริก จริโมภาส¹

Received: May 1, 2023; Revised: June 8, 2023; Accepted: June 15, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพัฒนาการของกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility - CSR) ของบริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด 2) ศึกษาผลกระทบจากความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด ที่มีผลต่อการเพิ่มขึ้นของรายได้ของชุมชนพหุวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย และ 3) ศึกษาผลกระทบภายนอกด้านสังคมเชิงบวกจากความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด ที่มีต่อชุมชนพหุวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย โดยงานวิจัยในครั้งนี้ ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมายที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับโครงการ Journey D จำนวน 7 คน และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารและเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยข้อมูลจะถูกนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า 1) บริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด ได้มีการจัดทำโครงการในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อตอบแทน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังคม ควบคู่ไปกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals - SDGs) ของสหประชาชาติ โดยมีการนำเป้าหมายมาเป็นหลักการสำคัญในการต่อยอดกิจกรรมเพื่อสังคม (CSR-After Process) เช่น โครงการ Journey D 2) การเข้าร่วมโครงการ Journey D ของชุมชนพหุวัฒนธรรม ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเปิดโฮมสเตย์ ขายกาแฟ และประดิษฐ์สินค้าทำมือ (Handmade) และ 3) การมีส่วนร่วมโครงการทำให้ชุมชนพหุวัฒนธรรมได้รับผลกระทบภายนอกด้านสังคมเชิงบวก 5 ประการ ได้แก่ (1) การพัฒนาภาษาอังกฤษ (2) การรักษาอัตลักษณ์ของชนเผ่าอาข่า (3) การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างชุมชน (4) การสร้างองค์ความรู้ในการบริหารจัดการทรัพยากรในชุมชน และ (5) การเสริมสร้างทักษะทางด้านกีฬา

คำสำคัญ: ความรับผิดชอบต่อสังคม, ชุมชน

¹ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ email: buntarik.j@gmail.com

The Impact of Corporate Social Responsibility on the Journey D Project of Thai AirAsia Co., Ltd. to Pha Mee Community, Chiang Rai Province

Buntarik Jarimopas²

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the development of Thai AirAsia Co., Ltd.'s Corporate Social Responsibility (CSR) activities. 2) to study the impact of CSR of Thai AirAsia Co., Ltd. on the rise in income in the Pha Mee community in the Chiang Rai province, and 3) to study the positive externality of Thai AirAsia Co., Ltd. towards the Pha Mee Community in the Chiang Rai province. This qualitative research collected data from primary sources through in-depth interview with the target group of seven people involved in the Journey D project and secondary sources from documents and websites related to CSR, including related research. The collected data will be analyzed within the research's purposes and conceptual framework.

The result of the study found 1) Thai AirAsia Co., Ltd. has initiated CSR projects to reward stakeholders in society along with the Sustainable Development Goals (SDGs) of the United Nations by adopting this goal as an important principle to implement the CSR-After process such as the Journey D project. 2) the Pha Mee community's participation in the Journey D project resulted in more income from opening homestays, selling coffee, and inventing handmade products, and 3) participating in the project caused the Pha Mee community to have five positive externalities: (1) development English language (2) maintaining Akha identity (3) inter-community cultural exchange (4) increased knowledge of community resource management and (5) improved athletic abilities.

Keywords: CSR, Community

² Faculty of Social Sciences, Kasetsart University email: buntarik.j@gmail.com

บทนำ

การขยายตัวของภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมหลังจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมนั้นถือเป็นการสร้างความเติบโตให้กับเศรษฐกิจภายใต้ระบบทุนนิยม ภาคเอกชนถือเป็นตัวแสดงที่มีบทบาทขับเคลื่อนเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญ โดยมักจะดำเนินการตามเป้าหมายของตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับผลตอบแทนจากธุรกิจ ควบคู่ไปกับการรับผิดชอบต่อสังคมท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ไม่ว่าจะเป็นด้านแรงงานหรือด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาภาวะโลกร้อน อันนำมาสู่การสร้างบรรทัดฐานในการปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางในการทำประโยชน์เพื่อสังคมอย่างความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Corporate Social Responsibility - CSR) ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรถือเป็นกลยุทธ์ใหม่ที่บริษัทส่วนใหญ่หันมาให้ความสำคัญ แม้กระทั่งบริษัทข้ามชาติเพื่อแสดงให้เห็นถึงการตอบสนองให้กับสังคมโดยใช้ทรัพยากรขององค์กรให้เป็นประโยชน์และเป็นจุดเด่นของบริษัทในการแข่งขันในตลาดโลก ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรได้รับการยอมรับจากทั่วโลกภายใต้มาตรฐานสากลระหว่างประเทศ หรือ (International Organization for Standardization - ISO) ในปี ค.ศ. 2001 เพื่อให้ภาคธุรกิจนั้นหันมาให้ความสำคัญ ใส่ใจกับสภาพแวดล้อมที่อาจส่งผลกระทบต่อมวลมนุษยชาติได้ หนึ่งในภาคธุรกิจที่ส่งผลกระทบอย่างชัดเจนในด้านมลภาวะทางอากาศ คือ อุตสาหกรรมการบิน เนื่องจากในแต่ละปี อุตสาหกรรมการบินต้องรับส่งผู้โดยสารจำนวนมากอยู่ตลอดทั้งปี จึงทำให้ภาคการบินส่วนใหญ่ในโลกนั้นหันมาให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในสังคมเพิ่มมากขึ้น เพื่อรักษาสีเขียวและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวไว้ให้ไม่เสื่อมโทรมลงไป บริษัท แอร์เอเชีย จำกัด (Asia Aviation Public Company Limited - AAV) ถือเป็นหนึ่งในบริษัทข้ามชาติด้านสายการบินที่มีความพยายามในการทำโครงการ CSR เพื่อให้สอดคล้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังคมมากที่สุด โดยมีบริษัทลูก เช่น บริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด ที่นำโครงการ CSR จากบริษัทแม่ (Host Country) มาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับประเทศไทย เนื่องจากการท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักในการสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยเป็นอย่างมาก โดยในปี พ.ศ. 2561 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวกว่า 3 ล้านล้านบาท ซึ่งจัดอยู่ในอันดับที่ 4 ของโลก (เอเชีย เอวีเอชั่น, 2562: 148) การรักษามาตรฐานการท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่ดีอย่างสม่ำเสมอ จึงจำเป็นที่จะต้องดูแลทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน เพื่อให้ภาคธุรกิจการบินยังสามารถสร้างรายได้ของตนเองได้ต่อไป การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านการทำ CSR นั้นไม่สามารถทำได้แค่กิจกรรมพื้นฐาน เช่น การปลูกป่า การทาสี แต่การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบันภาคธุรกิจต้องกระจายความยั่งยืนให้ครบทั้งทรัพยากรธรรมชาติและตัวแสดงในสังคม อย่างภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคชุมชน

การพัฒนาที่ยั่งยืนกับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรเป็นสิ่งที่ควบคู่กันในการนำมาเป็นแนวทางในการตอบสนองสังคมของภาคธุรกิจเพื่อให้เกิดการสร้างคุณค่าร่วมระหว่างภาคเอกชนและภาคชุมชน เมื่อชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวอุดมสมบูรณ์ ผู้บริโภคก็มีความประสงค์ที่อยากมาท่องเที่ยวอันส่งผลให้ภาคธุรกิจอย่างสายการบินได้รับผลประโยชน์ด้านกำไร แต่การทำ CSR กับชุมชนยังมีประเด็นที่น่าจับตามอง

ในเรื่องของการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ชุมชน เนื่องจากการพัฒนาที่ยั่งยืน คนในชุมชนจะต้องได้รับการพัฒนาความเป็นอยู่จากการมีรายได้ให้มีมาตรฐานชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งบริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด ได้มองเห็นศักยภาพของ “การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based Tourism)” ในการนำมาเป็นกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาทางสังคมและสร้างผลตอบแทนให้แก่ชุมชน เช่น การสร้างรายได้ เมื่อชุมชนยั่งยืน ภาคธุรกิจก็ได้ผลประโยชน์ในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันเชิงธุรกิจ อันเป็นที่มาของโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน หรือ The Journey of Development (Journey D) โครงการนี้เป็นโครงการที่ให้คนในชุมชนผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรได้มีส่วนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ของตนเอง (เอเชีย เอวิเอชั่น, 2562: 148)

ในการวิจัยครั้งนี้จึงได้ศึกษาผลกระทบจากความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของบริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด ต่อชุมชนผาหมี จังหวัดเชียงรายในด้านการสร้างรายได้ และผลกระทบภายนอกด้านสังคมเชิงบวกเป็นไปในทิศทางใด โดยผู้วิจัยเลือกชุมชนดังกล่าว เนื่องจากมีความสนใจในอัตลักษณ์ของความ เป็นอาชาที่ควบคู่ไปกับการสร้างรายได้ภายใต้การเข้าร่วมกิจกรรม Journey D ของบริษัทไทย แอร์เอเชีย จำกัด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของบริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด
2. เพื่อศึกษาผลกระทบจากความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด ที่มีผลต่อการเพิ่มขึ้นของรายได้ของชุมชนผาหมี จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาผลกระทบภายนอกด้านสังคมเชิงบวกจากความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด ที่มีต่อชุมชนผาหมี จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้ 1) ขอบเขตพื้นที่ คือ ชุมชนผาหมี จังหวัดเชียงราย 2) ขอบเขตประชากร คือ ชาวบ้านในบริเวณตำบลเวียงพางคำ จังหวัดเชียงราย และ 3) ขอบเขตเนื้อหา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโครงการ Journey D แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ และแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมผ่านแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน อาทิ Howard R. Bowen (2013: 6) ได้ให้ความหมาย ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง พันธะของนักธุรกิจในการปฏิบัติตามนโยบาย รวมถึงการตัดสินใจหรือดำเนินการให้สอดคล้องกับค่านิยมทางสังคม Archie B. Carroll (1979: 499-500) มองว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง พันธะทางธุรกิจที่มีต่อสังคมซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับ ความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจ กฎหมาย จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อเชิงสาธารณะประโยชน์ โดยมอง ปัจจัยทั้งสี่เป็นพีระมิด มีเศรษฐกิจเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างกำไรเพื่อนำไปสู่ความรับผิดชอบต่อสังคม

Philip Kotler and Nancy Lee (2005: 3) และ Francesco Perrini (2006: 91) ได้ให้ความหมาย ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ความมุ่งมั่นต่อการพัฒนาชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นผ่านการ ดำเนินธุรกิจอย่างรอบคอบ และนำทรัพยากรในองค์กรไปทำประโยชน์ให้แก่สังคม อย่างไรก็ตาม การประกอบธุรกิจยังคงคำนึงถึงผลกำไรและความพึงพอใจของสังคมเพื่อให้เกิดการต่อยอดภาพลักษณ์ ของแบรนด์ และพร้อมที่จะใช้ทรัพยากรขององค์กรเพื่อตอบสนองเป้าหมายทางสังคมในวงกว้าง และ ไม่ใช่เพียงเพื่อประโยชน์ส่วนบุคคลและบริษัทเอกชนเท่านั้น (Frederick, W. C., 1960: 60) ในขณะที่ Milton Friedman (1970) มองว่า บริษัทควรให้ความสำคัญกับกำไรเป็นสิ่งสำคัญเพื่อเพิ่มรายได้และ เพิ่มผลตอบแทนให้กับผู้ถือหุ้น ซึ่งการบริจาคให้กับสังคมถือเป็นทางเลือกแต่ไม่ใช่สิ่งที่ต้องทำ

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อ สังคมขององค์กร (CSR) คือ การบริหารจัดการกิจการที่ดี การพัฒนาชุมชนและสังคม และการดูแลรักษา สิ่งแวดล้อม และตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ผลกระทบต่อชุมชน คือ การสร้างรายได้ จากการท่องเที่ยว การพัฒนาชุมชนในด้านของความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นผ่านการขายสินค้าที่เป็นจุดเด่น ของชุมชน และการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาอังกฤษให้แก่ชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการศึกษา คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล (In-Depth Interview) การสัมภาษณ์เชิงลึกในการวิจัยครั้งนี้จะใช้วิธี ผสมผสานระหว่างการสัมภาษณ์แบบสนทนาอย่างไม่เป็นทางการกับการสนทนาแบบตั้งคำถาม ซึ่งคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์จะไม่เรียงลำดับก่อนหลัง และวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ที่ผู้วิจัยได้มีการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

2. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล โดยผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ข้อมูลทุติยภูมิ (Second Data) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากแหล่งข้อมูลเอกสาร วารสาร หนังสือ รายงานจากส่วนราชการ ภาคเอกชน รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด

3. กลุ่มเป้าหมาย โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับโครงการ Journey D ของแต่ละภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้คิดค้นโครงการ Journey D ให้บริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด จำนวน 1 ท่าน

กลุ่มที่ 2 ผู้ดูแลโครงการ Journey D ในบริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด จำนวน 1 ท่าน

กลุ่มที่ 3 เจ้าหน้าที่รัฐในการดูแลด้านการท่องเที่ยว บริเวณอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 1 ท่าน

กลุ่มที่ 4 ชาวบ้านในชุมชนผาหมี ตำบลเวียงพางคำ จังหวัดเชียงราย จำนวน 4 ท่าน

4. ขอบเขตการวิจัย 1) โครงการ: โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน หรือโครงการ Journey D เป็นหนึ่งในโครงการที่ทางสายการบินไทยแอร์เอเชียได้ร่วมลงนาม MOU กับโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme - UNDP) (แอร์เอเชีย, 2017) โดยยึดหลักเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยชุมชนที่สายการบินได้คัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการมีทั้งหมด 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนผาหมี จังหวัดเชียงราย ชุมชนบ้านโคกเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ชุมชนเกาะกลาง จังหวัดกระบี่ และชุมชนบ้านพรหมโลก จังหวัดนครศรีธรรมราช ผ่านการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในชุมชนโดยคนในชุมชนอย่างยั่งยืน ภายใต้วัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อที่จะดำรงรักษาให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (เอเชีย เอวิเอชั่น, 2561: 118) โดยโครงการนี้มีเป้าหมายหลัก 3 ประการ ได้แก่ ความยั่งยืนด้านสังคม โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ โดยให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อสร้างรายได้ และความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมผ่านการลดการใช้พลาสติกและโฟม รวมถึงไม่ปล่อยน้ำเสียเพื่อรักษา ระบบนิเวศ (เอเชีย เอวิเอชั่น, 2562: 139) 2) สถานที่: ชุมชนผาหมี ตำบลเวียงพางคำ จังหวัดเชียงราย 3) ช่วงเวลาในการทำวิจัย: 8 ธันวาคม พ.ศ. 2563-28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นระยะเวลา 2 เดือน 23 วัน

5. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล โดยใช้อุปกรณ์เครื่องบันทึกเสียงและการสนทนาประเด็นสำคัญของข้อมูลซึ่งได้ขออนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์ก่อน โดยผู้วิจัยสามารถตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังในอุปกรณ์ได้ นอกจากนี้ยังมีการใช้สมุดบันทึกเพื่อใช้ในการจดข้อมูล และใช้โทรศัพท์มือถือบันทึกภาพการสัมภาษณ์เพื่อประกอบการทำวิจัย

6. การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ใช้การวิเคราะห์หาจุดร่วมจากผู้ให้สัมภาษณ์ของแต่ละกลุ่ม โดยใช้คำถามสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายที่ 1 และกลุ่มเป้าหมายที่ 2 ใช้คำถามสัมภาษณ์ จำนวน 19 คำถาม โดยมุ่งเน้นไปที่มุมมองขององค์กรต่อ CSR วัตถุประสงค์การจัดทำโครงการ Journey D และเหตุผลที่เลือกชุมชนผาหมี กลุ่มเป้าหมายที่ 3 ใช้คำถามสัมภาษณ์ จำนวน 9 คำถาม โดยมุ่งเน้นไปที่ผลกระทบของโครงการ Journey D ต่อภาครัฐ และกลุ่มเป้าหมายที่ 4 ใช้คำถามสัมภาษณ์ จำนวน 10 คำถาม โดยมุ่งเน้นไปที่ผลกระทบของโครงการ Journey D ต่อชุมชน นอกจากนี้ยังวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและเว็บไซต์เพื่อนำมาอภิปรายผลเพิ่มเติม

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (CSR) ของบริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด ในประเทศไทย

จากการศึกษาพัฒนาการของความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ตามข้อมูลที่ได้มาจากการรวบรวมจากเว็บไซต์ทางการของบริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด (2564) พบว่าทางบริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด ได้มีการจัดทำโครงการในด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) เพื่อตอบสนองผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ต่อสังคมในหลายระดับของตัวแสดงตั้งแต่ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมไปจนกระทั่งปัจเจกหรือภาคประชาชน ซึ่งควบคู่ไปเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ของสหประชาชาติ (UN) โดยโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน Journey D ก็ถือเป็นหนึ่งในโครงการนั้น สายการบินไทยแอร์เอเชียได้ร่วมลงนาม MOU กับโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme - UNDP) ในการประกาศถึงความร่วมมือในด้านการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน โดยยึดหลักเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals - SDGs) ตามที่องค์การสหประชาชาติได้บัญญัติไว้เพื่อนำมาเป็นกรอบการดำเนินงาน (แอร์เอเชีย, 2017) โครงการ Journey D มีเอกลักษณ์ในการทำงานร่วมกับชุมชนในเชิงประจักษ์ เพื่อที่จะพัฒนาชุมชนให้มีมาตรฐานชีวิตที่ดีขึ้นและพร้อมที่จะเปิดมุมมองในมิติอื่นสู่สังคมภายนอก เช่น การให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสในการไปสัมผัสวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชาวบ้านโดยตรงซึ่งถือเป็นการสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้กับชุมชนควบคู่กันไปทั้งสองฝ่าย

บริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด เป็นตัวแสดงหลักของภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ที่มีเป้าหมายเพื่อที่จะเป็นธุรกิจสายการบินราคาประหยัดภายใต้สโลแกน “ใครๆ ก็บินได้ (Everyone Can Fly)” พร้อมทั้งคำนึงถึงดัชนีความยั่งยืนดาวโจนส์ (Dow Jones Sustainability Indices - DJSI) ที่บริษัทชั้นนำทั่วโลกได้ให้ความสำคัญกับประเด็นความยั่งยืนเป็นอย่างมาก ดังนั้นบริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด จึงนำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) มาประยุกต์ใช้กับโครงการ Journey D ผ่านการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในชุมชนโดยคนในชุมชนอย่างยั่งยืน ภายใต้วัตถุประสงค์หลักเพื่อที่จะดำรงรักษาให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน รวมถึงการประสานงานกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวนมากเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกภาคส่วน ซึ่งโครงการนี้ บริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด คำนึงถึงบริษัทของตนเองเป็นอันดับแรก เนื่องจากการไม่รับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเส้นทางการบินหรือจุดหมายปลายทางให้คงสภาพดั้งเดิม องค์กรก็จะได้รับผลกระทบในการหยุดให้บริการเที่ยวบิน ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลที่ว่าบริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด ให้ความสำคัญกับโครงการ CSR และการพัฒนาที่ยั่งยืนในด้านการท่องเที่ยว เพื่อที่บริษัทของตนจะได้กำไรจากการเพิ่มยอดขายทางการค้าและได้ DJSI รวมถึงหุ้นยั่งยืน (Thailand Sustainability Investment - THSI) ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งถือเป็นการเปิดโอกาสให้กับธุรกิจได้ซื้อขายหุ้นกับบริษัทชั้นนำทั่วโลกผ่านการทำ CSR กับชุมชนให้มีความยั่งยืนและส่งกลับไปให้กับองค์กรในแง่ของการเพิ่มยอดขายทางการตลาด (เอเซีย เอวิเอชั่น, 2561: 118) ในส่วนของการมีส่วนร่วมจากภาครัฐภายใต้โครงการ Journey D ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะภาครัฐมีหน้าที่หลักในการช่วยประชาสัมพันธ์ในด้านการท่องเที่ยวมากกว่าการมีส่วนร่วมในการ

ตัดสินใจ โครงการนี้จึงให้ความสำคัญกับความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนกับชุมชนเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับงานของ วรวิทย์ ไชยศรี และบุญสม เกษะประดิษฐ์ (2560) ที่ศึกษาการเปรียบเทียบสาเหตุความจำเป็นและเป้าหมายการดำเนินการในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ พบว่าการจะได้ผลกำไรตอบแทนให้กับภาคธุรกิจ บริษัทก็ต้องให้ความสำคัญแก่ชุมชนที่เข้าไปปฏิบัติการเช่นกัน โดยผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการกำหนดมาตรการและนโยบายเพื่อให้สอดคล้องกับชุมชน และก่อให้เกิดมิติของการพึ่งพาและเกื้อกูลซึ่งกันและกันในการสร้างรายได้ จึงมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ผู้บริหารไทยแอร์เอเชียได้มีการปรับทิศทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความเป็นอยู่ของชุมชนผาหมี เช่น การส่งเสริมการปลูกกาแฟ เนื่องจากพื้นที่ในแถบนั้นเป็นเหมาะแก่การเพาะปลูกกาแฟได้ดี เพื่อนำมาจำหน่ายเป็นกาแฟในรูปแบบดริปบนเครื่องบินของไทยแอร์เอเชีย ซึ่งถือเป็นกำไรตอบแทนให้กับภาคธุรกิจ

ส่วนที่ 2 การยอมรับด้านการสร้างรายได้ของชุมชนผาหมี

บริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด ได้มีการให้ความสำคัญแก่การลงทุนในด้านสังคมผ่านโครงการ Journey D เพื่อสร้างห่วงโซ่การผลิตอันเป็นผลตอบแทนกลับไปให้กับภาคเอกชนในรูปแบบมูลค่าทางเศรษฐกิจ ในเชิงของการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันผ่านการนำเสนอสินค้าและบริการที่ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงได้ โดยสินค้าที่ถูกนำมาจำหน่ายนั้นจะมีคุณภาพที่ดีและเหมาะสมกับการสร้างมูลค่าทางธุรกิจได้ องค์กรจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้ทำงานมีประสิทธิภาพและพัฒนาชุมชนและสังคมควบคู่กันไป โดยการสร้างให้คนในชุมชนมีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (เอเชีย เอวิเอชัน, 2562: 147) การเข้าร่วมโครงการ Journey D ของชุมชนผาหมี ทำให้ชุมชนได้มีการเพิ่มจำนวนโฮมสเตย์ขึ้นจากเดิมที่เป็นศูนย์ ได้เพิ่มมาเป็นสี่ในปี พ.ศ. 2561 รวมถึงร้านกาแฟชุมชนจากเดิมในปี พ.ศ. 2560 มีอยู่ 2 แห่ง ได้เพิ่มขึ้นเป็น 7 แห่งภายในปี พ.ศ. 2561 โดยสร้างรายได้ถึง 20,000 บาทต่อวันต่อร้าน (เอเชีย เอวิเอชัน, 2561: 141) การสร้างรายได้ให้กับชุมชนไม่ได้มีแค่การเปิดที่พักโฮมสเตย์และขายกาแฟที่เป็นผลผลิตเกษตรกรรมหลักของชุมชน แต่ยังมีพัฒนาองค์ความรู้ให้ชาวบ้านในการนำกาแฟมาเป็นสินค้าเพื่อจัดจำหน่ายบนเครื่องบิน โดยกาแฟที่จัดจำหน่ายบนเครื่องบินจะเป็นกาแฟในรูปแบบดริป นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงความสามารถในทักษะทางด้านงานฝีมือในการเย็บหมวก ผ้าคาดผม ตุ๊กตาหมีพื้นเมืองอาข่า รวมถึงกระเป๋าใส่เหรียญที่สื่ออัตลักษณ์ของความเป็นอาข่าและความเป็นผาหมีได้เป็นอย่างดี โดยทางชุมชนจะเป็นผู้จัดสรรวัตถุดิบ ผลิตสินค้าและตัดราคาให้กับบริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด

นอกเหนือจากด้านสินค้าการเกษตร โครงการ Journey D ยังช่วยให้คนในชุมชนได้มีโอกาสในการบริหารงานและมี ส่วนร่วมต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ เช่น การเป็นไกด์นำเที่ยวซึ่งเหมาะรอบรถเป็นรอบต่อวันและไม่มีการหักค่าหัวคิว โดยรายได้ต่อเดือนไม่ต่ำกว่า 20,000 บาท ตลอดระยะเวลา 4 ปี ที่ชุมชนผาหมีได้เข้าร่วมโครงการ ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น 1,649,000 บาท ต่อปี โดยมีรายได้รวมที่เพิ่มขึ้นของช่วงปี พ.ศ. 2560-2562 ถึง 4,947,000 บาท ต่อปี (เอเชีย เอวิเอชัน, 2562: 151)

ผ่านการประเมินผลตอบแทนทางสังคม (Social Return on Investment - SROI)³ ภายใต้กรอบทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงที่กำหนดว่า “ถ้าชาวบ้านที่ได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ด้านธุรกิจการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยโมเดล Journey D ชาวบ้านจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและชุมชนจะน่าอยู่มากขึ้น” (เอเซีย เอวิเอชั่น, 2562: 151)

ในประเด็นด้านการยอมรับด้านการสร้างรายได้ของชุมชนผาหมื่นนั้นสอดคล้องกับงานของ โชติ ชูสุวรรณ (2560) ศึกษาถึงข้อมูลของปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสร้างโรงไฟฟ้าในชุมชนพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร พบว่า การบูรณาการระหว่างชุมชนกับภาครัฐหรือภาคธุรกิจที่เข้ามาทำกิจกรรมนั้นจะต้องมีการปรับตัวอย่างเสมอ รวมถึงเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ โครงการ Journey D ได้ให้โอกาสชาวบ้านในชุมชนทำกิจกรรม เช่น การเป็นไกด์นำเที่ยว การทำโฮมสเตย์ โดยให้คนในชุมชนผาหมื่นเป็นคนบริหารกันเอง อันนำมาสู่การพัฒนา องค์ความรู้ที่ไม่มีที่สิ้นสุดและทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนโดยคนในชุมชน ซึ่งทำให้ชุมชนสามารถมีรายได้จากหลากหลายช่องทางที่นอกเหนือจากการทำเกษตรกรรมได้เช่นกัน นอกจากนี้ โครงการ Journey D ยังมีแคมเปญออนไลน์ “Local Presenter” ที่เปิดโอกาสให้ชาวบ้านของชุมชนมาโพสต์ทำเป็นนางแบบ นายแบบเพื่อโปรโมตวิถีชีวิตของชุมชนและถือเป็นการเชิญชวนให้คนภายนอกเข้ามาสัมผัสประสบการณ์ในชุมชนโดยตรง

ส่วนที่ 3 ผลกระทบภายนอกด้านสังคมเชิงบวก (Positive Externality)

ประการที่ 1 การพัฒนาภาษาอังกฤษ

การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของปัจเจกในชุมชนนั้น มีความเห็นในทิศทางเดียวกันว่าการที่บริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด เข้ามาจัดทำกิจกรรม English on Air ให้แก่ชุมชนเพื่อที่จะให้ชุมชนนั้นได้ฝึกใช้ภาษาอังกฤษกับนักท่องเที่ยว โดยการจัดกิจกรรมนี้ทำให้ชาวบ้านได้เรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐาน ผ่านการนำลูกเรือของบริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด เข้ามาร่วมสอนภาษาอังกฤษให้แก่ชาวบ้านในชุมชนผาหมื่น

ประการที่ 2 การรักษาอัตลักษณ์ของชนเผ่าอาข่า

โครงการ Journey D ได้เปิดโอกาสให้ชาวบ้านนำศิลปะและวัฒนธรรมของตนที่มีการปฏิบัติสืบทอดกันมายาวนานมาถ่ายทอดให้แก่นักท่องเที่ยวได้รับชม ผ่านการสนับสนุนและดูแลค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมดของบริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด ในการสร้างลานแสดงจำลองเพื่อให้คนในชุมชนและ

³ ผลตอบแทนต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการทำกิจกรรม ข้อมูลเพิ่มเติม ดู <https://aav-listedcompany.com/misc/SDR/20200324-aav-sd-report-2019-th.pdf>

นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเล่น เช่น โล้ชิงช้า ถึงแม้จะมีของจริงแล้ว แต่สามารถใช้ได้แค่ ปีละครั้ง ซึ่งแตกต่างจากของจำลองที่สามารถใช้งานได้ตลอดเวลา

การเห็นถึงความสามารถของคนในชุมชนผาหมีผ่านการนำอัตลักษณ์ของชนเผ่าเข้ามาผสมผสานกับความเป็นสายการบิน คือ การทำสินค้างานฝีมือ การเปิดโอกาสในครั้งนี้ทำให้ชาวบ้านในชุมชนได้มีโอกาสนำวัฒนธรรมของตนเองอย่างการนำชุดประจำชนเผ่าที่มีความโดดเด่นและละม้ายคล้ายคลึงกัน คือ หมวกโลหะสีเงิน พร้อมทั้งผ้าคลุมที่ปักด้วยเครื่องประดับบนศีรษะนั้นมาดัดแปลงเป็นสินค้างานฝีมือ เช่น หมวก ผ้าคาดผมของชุมชนผาหมี กระเป๋าใส่เหรียญ และตุ๊กตาหมีพื้นเมืองอาข่า ที่นำความเป็นผาหมีมาสื่อเป็นตุ๊กตาและประยุกต์ความเป็นอาข่าเข้าไปในตัวสินค้า การประดิษฐ์ครั้งนี้ถือเป็นการสร้างรายได้จากการนำสิ่งประดิษฐ์นี้ขึ้นไปจำหน่ายบนเครื่องบินของสายการบินไทยแอร์เอเชีย การรักษาอัตลักษณ์ของชนเผ่าอาข่าไม่ได้มีแค่การขายสินค้าเพียงเท่านั้น แต่การท่องเที่ยวยังเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตของชุมชน ทั้งด้านอาหารการกินที่มีเมนูประจำของชนเผ่า เช่น แกงอาลู่ใส่กระดูกหมู ผัดยอดผักแม้วใส่เนื้อหมู

ประการที่ 3 การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างชุมชน

ในเครือข่ายของชุมชนทั้ง 4 ชุมชน ภายใต้โครงการ Journey D ได้แก่ ชุมชนผาหมี จังหวัดเชียงราย ชุมชนบ้านโคกเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ชุมชนเกาะกลาง จังหวัดกระบี่ และชุมชนบ้านพรหมโลก จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รับโอกาสในการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมของชุมชนร่วมกันผ่านการที่สายการบินไทยแอร์เอเชีย ออกค่าตัวเครื่องบินให้เพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีความพร้อมในการพัฒนาในด้านการท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนของตนอย่างสม่ำเสมอ

ประการที่ 4 การสร้างองค์ความรู้ในการบริหารจัดการทรัพยากรในชุมชน

บริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด ได้นำองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการมาเผยแพร่ให้แก่ชุมชนผ่านการจัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ เช่น การอบรมด้านการปักผ้าอาข่า การอบรมยกระดับมาตรฐานที่พักและการบริการใน โฮมสเตย์ที่มีการร่วมมือกับบริษัท ดี เอราวัน กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) (เอเชีย เอวิเอชั่น, 2562: 149) รวมถึงการสอนทำอาหาร และการสอนเก็บขยะในชุมชน

ประการที่ 5 เสริมสร้างทักษะด้านกีฬา

บริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด ได้มีการเล็งเห็นถึงความสำคัญในการเสริมสร้างทักษะด้านกีฬาให้แก่เยาวชน โดยการสนับสนุนเยาวชนให้มีโอกาสในการเข้าใกล้ความฝันมากขึ้นผ่านการพาเยาวชนไปดูนักฟุตบอล ซึ่งถือเป็นการสร้างแรงบันดาลใจและความมุ่งมั่นให้แก่เยาวชน รวมถึงยังเป็นการเรียนรู้วิธีการเล่นผ่านการเข้าร่วมการรับชมกีฬาฟุตบอลในสนามจริง โดยทางองค์กรจะเป็นผู้ดูแลและออกค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยพบว่าพัฒนาการความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรของบริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด เป็นไปตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรที่มีการนำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมาเป็นหลักการสำคัญในการต่อยอดกิจกรรมเพื่อสังคม (CSR-After Process) โดยเห็นได้จากการที่บริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด มีโครงการ Journey D เพื่อตอบโจทยมิติของความยั่งยืนด้านสังคม โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมท่องเที่ยว อันส่งผลให้เกิดรายได้ซึ่งเป็นความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ และความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมจากการสอนคนในชุมชนให้อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมผ่านการเก็บขยะตามลำดับ โครงการ Journey D เปรียบเสมือนการสร้างคุณค่าร่วมระหว่างภาคธุรกิจและสังคม โดยภาคธุรกิจต้องการพัฒนาและตอบแทนสังคมเพื่อเป็นผลตอบแทนในเรื่องของ DJSI และการได้รายชื่อหุ้นยั่งยืนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อเป็นการสร้างกำไรให้แก่ภาคเอกชนโดยชุมชนถือเป็นผลพลอยได้จากการร่วมมือในโครงการ CSR นี้ โดยการวิจัยยังพบว่าการยอมรับด้านการสร้างรายได้ของชุมชนผามีสอดคล้องกับ SDGs ดังนี้ เป้าหมายที่ 1 คือ การขจัดความยากจน และเป้าหมายที่ 2 คือ การขจัดความหิวโหย ผ่านการให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการสร้างรายได้จากการทำโฮมสเตย์ขายกาแฟ และทำสินค้า Handmade เพื่อส่งไปจำหน่ายร่วมกับสายการบินและเป็นการหารายได้เสริมรองจากการพึ่งพาด้านเกษตรกรรม เป้าหมายที่ 5 คือ ความเท่าเทียมทางเพศ โดยการเปิดโอกาสให้สตรีได้บริหารกิจการ และโฮมสเตย์หลายหลังมีเจ้าของเป็นสตรี เป้าหมายที่ 8 คือ งานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ คนในหมู่บ้านได้มีส่วนร่วมในการบริหารชุมชนให้พร้อมกับการท่องเที่ยว เช่น การเปิดโฮมสเตย์ การเป็นไกด์นำเที่ยว การเปิดร้านขายกาแฟ ทำให้ผู้คนในชุมชนมีอาชีพเสริมและเป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยวในคราวเดียวกัน และเป้าหมายที่ 11 คือ เมืองและชุมชนที่ยั่งยืน โครงการ Journey D เปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้ทักษะและความสามารถของตนเองในการทำงาน พร้อมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์อาข่าและวัฒนธรรมของชาวอาข่า และได้ช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อให้พร้อมต่อการท่องเที่ยว

การวิจัยพบว่าการยอมรับด้านการสร้างรายได้ของชุมชนผามี ชาวบ้านได้มีการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน เช่น การเป็นไกด์นำเที่ยว การทำโฮมสเตย์ การประกอบกิจการร้านกาแฟผามี การทำสินค้างานฝีมือของชนเผ่า อาข่า โดยบริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด ได้มีการสนับสนุนและนำองค์ความรู้ที่เหมาะสมแก่การต่อยอดในการสร้างรายได้มาเผยแพร่ให้แก่ชาวบ้านได้นำมาประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับสินค้าและบริการให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค เมื่อชุมชนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างเต็มตัว ชุมชนก็จะสร้างรายได้จากการเป็นผู้บริหารจัดการเอง นอกจากนี้บริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด ยังนำสินค้าเกษตรกรรมของชุมชนผามีไปจัดจำหน่ายบนเครื่องบิน เช่น กาแฟประเภท립 ลิ่นจี ที่ถือเป็นสินค้าเกษตรกรรมหลักของชุมชนผามี โดยรายได้ส่วนใหญ่มักจะเข้าชุมชนเพื่อเอาไปพัฒนาสินค้าและบริการ รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชนของตนต่อไป

การวิจัยพบว่าผลกระทบภายนอกด้านสังคมเชิงบวก (Positive Externality) ของชุมชนผาหมีสามารถแบ่งได้ 5 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 การพัฒนาภาษาอังกฤษ จากการเข้ามาทำกิจกรรม English on Air ทำให้ชาวบ้านมีความคุ้นชินกับภาษาอังกฤษและเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่คนในชุมชน

ประการที่ 2 การรักษาอัตลักษณ์ของชนเผ่าอาข่า โดยนำสินค้างานฝีมือ (Handmade) ของชนเผ่าอาข่า เช่น หมวก ผ้าคาดผม ตุ๊กตาหมีพื้นเมืองอาข่า นำไปจำหน่ายบนเครื่องบิน เพื่อเผยแพร่ให้คนภายนอกได้รู้จักความเป็นอาข่าเพิ่มมากขึ้นและอยากเข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตของคนที่นี่

ประการที่ 3 การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างชุมชน โครงการ Journey D มีการพาคนในชุมชนภายในโครงการไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมระหว่างกันเพื่อนำมาพัฒนาองค์ความรู้ในด้านการท่องเที่ยวของชุมชนให้พร้อมต่อการรับนักท่องเที่ยวในอนาคต

ประการที่ 4 การสร้างองค์ความรู้ในการบริหารจัดการทรัพยากรในชุมชน นำองค์ความรู้ที่เหมาะสมแก่การนำไปปรับใช้ในการบริการนักท่องเที่ยว เช่น การสอนทำอาหาร การสอนวิธีการทำโฮมสเตย์ การปักผ้าอาข่า เพื่อเป็นการต่อยอดองค์ความรู้เดิมและพัฒนาสินค้าให้เป็นที่ต้องการของตลาดและผู้บริโภค

ประการที่ 5 การเสริมสร้างทักษะทางการกีฬา พาเยาวชนในชุมชนผาหมีไปเข้าชมกีฬาฟุตบอลที่เมืองทองธานีเพื่อเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้แก่เยาวชน และเสริมสร้างการเรียนรู้จากการเล่นสถานการณ์จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ภาครัฐ บริเวณอำเภอแม่สาย ตำบลเวียงพางคำ จังหวัดเชียงราย ควรที่จะมีการเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนผาหมีมากขึ้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเชียงราย ควรที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก่ชุมชนมากกว่าการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ควรที่จะจัดทำกิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะให้แก่ชุมชนอย่างแท้จริง เช่น การจัดทำกิจกรรมเพื่อสอนภาษาไทย การจัดทำกิจกรรมนำสินค้าของชุมชนผาหมีมาขายให้มากขึ้น อย่างการทำสินค้า OTOP เพื่อเป็นการกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชน และภาครัฐท้องถิ่นก็ควรที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลโครงการของภาคเอกชนมากขึ้น โดยทำตนเองให้มีสถานะเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ ซึ่งภาครัฐควรที่จะเข้าไปมีบทบาทช่วยเหลือชุมชนตั้งแต่จุดเริ่มต้นของโครงการมากกว่าการรอโครงการได้รับความนิยมนแล้วค่อยเข้ามามีบทบาทในภายหลัง

1.2 บริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด ควรที่จะปรับการทำกิจกรรม English on Air ให้สอดคล้องกับชุมชน บริษัท ไทย แอร์เอเชีย จำกัด ควรที่จะจัดกิจกรรม English on Air ให้เหมาะกับคนในชุมชนพหุวัฒนธรรม เนื่องจากว่ากิจกรรม English on Air มักจะจัดในช่วงเวลากลางคืน ซึ่งคนในชุมชนนั้นมักจะพักผ่อนแล้ว โดยเฉพาะเด็ก ที่ปกตินั้นก็จะมีเวลาเรียนในเวลาปกติเต็มวันอยู่แล้ว และเด็กส่วนใหญ่ มักจะใช้เวลาในโรงเรียนในการไปเรียนภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ตั้งแต่เช้าจนถึงประมาณ 16.00 น. และเรียนภาษาจีนต่อในเวลา 19.00-20.00 น. ซึ่งเด็กนั้นมักจะเหนื่อยแล้ว ดังนั้นจึงควรที่จะจัดกิจกรรมในวันหยุดสุดสัปดาห์ อย่างวันเสาร์หรือวันอาทิตย์ โดยใช้เวลาทำกิจกรรมประมาณ 1 ชั่วโมง หรือ 2 ชั่วโมง เพื่อให้ไม่อัดกิจกรรมจนเกินไป และควรต่อยอดกิจกรรม English on Air ให้ชุมชนได้สามารถเรียนภาษาอังกฤษได้อย่างจริงจังเพื่อให้ชุมชนสามารถที่จะนำความรู้ตรงนี้มาใช้ในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้

1.3 บริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด ควรที่จะเข้าไปช่วยเหลือชุมชนในการจัดการขยะ บริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด ควรที่จะมีการเข้ามาช่วยเหลือถึงผลกระทบภายนอกด้านสังคมเชิงลบให้กับชาวบ้านในชุมชน เช่น ด้านการจัดการขยะ อาจจะมีการแนะนำถึงการนำกากกาแฟ เอามาทำเป็นที่ขุดผิวแล้วให้ชุมชนลองเอามาจัดจำหน่ายขายได้ เพื่อเป็นการสร้างกำไรในทางอีกทางหนึ่ง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ขยายขอบเขตพื้นที่ในการเก็บข้อมูลของโครงการ Journey D ที่ส่งผลกระทบต่อการสร้างรายได้ และผลกระทบภายนอกด้านสังคมเชิงบวกและผลกระทบด้านสังคมเชิงลบของชุมชนอื่นในโครงการ ได้แก่ ชุมชนเกาะกลาง จังหวัดกระบี่ ชุมชนพรหมโลก จังหวัดนครศรีธรรมราช และชุมชนโคกเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างในแต่ละพื้นที่

2.2 ศึกษาประเด็นผลกระทบด้านการยอมรับด้านการสร้างรายได้ของคนในชุมชนที่อาศัยอยู่นอกเหนือจากบริเวณโฮมสเตย์ ให้มากขึ้นเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการกระจายรายได้ที่ไม่กระจุกตัวอยู่บริเวณใดบริเวณหนึ่งเป็นสำคัญ

2.3 ศึกษากลยุทธ์ขององค์กรที่เป็นคู่แข่งเพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกระบวนการในการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร เพื่อนำมาพัฒนาองค์กรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- โชติ ชูสุวรรณ. (2560). โรงไฟฟ้ากับการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน ศึกษากรณี พื้นที่นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร. สังคมจิตวิทยา. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- วรุฒิ ไชยศรี และบุญสม เกษะประดิษฐ์. (2560). ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจกับการพัฒนาที่ยั่งยืน: กรณีศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคม 6 บริษัท. วารสารปัญญาภิวัฒน์, 9(3), 140-152.
- เอเชีย เอไอเอช. (2561). รายงานความยั่งยืน ปี 2561. [Pdf]. สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2563 จาก <https://aav.listedcompany.com/misc/SDR/20190522-aav-sd-report-2018-th.pdf>
- เอเชีย เอไอเอช. (2562). รายงานความยั่งยืน ปี 2562. [Pdf]. สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2563 จาก <https://hub.optiwise.io/th/documents/18113/20200324-aav-sd-report-2019-th.pdf>
- แอร์เอเชีย. (2017). แอร์เอเชียจับมือ UNDP เปิดตัว 4 โครงการเพื่อการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน ส่งเสริมการพัฒนาชุมชน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม. [เว็บไซต์]. สืบค้นเมื่อ 8 มกราคม 2564 จาก <https://newsroom.airasia.com/news/2017/12/20/-undp-4->
- Bowen, H. R. (2013). *Social Responsibilities of the Businessman*. Iowa City: University of Iowa Press.
- Carroll, A. B. (1979). A three-dimensional conceptual model of corporate performance. *Academy of Management Review*, 4(4), 497-505.
- Frederick, W. C. (1960). The Growing Concern over Business Responsibility. *California Management Review*, 2(4), 54-61.
- Friedman, M. (1970). *A Friedman doctrine - The Social Responsibility of Business Is to Increase Its Profits*. [Website]. Retrieved 2021, January 5 from <https://www.nytimes.com/1970/09/13/archives/a-friedman-doctrine-the-social-responsibility-of-business-is-to.html>
- KOTLER, P. and LEE, N. (2005). *Corporate Social Responsibility: doing the most good for your company and your cause*. [Pdf]. Retrieved 2021, January 5 from http://www.rebelalliance.eu/uploads/9/2/9/2/9292963/kotler_corporate_social_responsibility.pdf
- Perrini, F. (2006). Corporate Social Responsibility: doing the most good for your company and your cause. *Academy of Management Perspectives*. 20(2), 90-93.

ความร่วมมือทางธุรกิจระหว่างบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น – บริษัทเทมาเส็ก กับผลกระทบทางเศรษฐกิจและการเมืองไทยทศวรรษ 2540 – 2550

ปาณิสรา ท่ามา¹

Received: May 3, 2023; Revised: June 8, 2023; Accepted: June 15, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาความร่วมมือทางธุรกิจระหว่างบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) (Shin Corporation Co., Ltd. – SHIN) กับบริษัทเทมาเส็กโฮลดิ้งส์ (Temasek Holdings) ผ่านมุมมองนักธุรกิจการเมืองอย่างอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรที่มีการเปลี่ยนแปลงจากนักธุรกิจมาสู่ทางการเมือง ทั้งนี้ในขณะที่ทักษิณ ชินวัตรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไทยมีการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและสิงคโปร์ (Singapore – Thailand Enhance Economic – STEEP) ตลอดจนการแก้ไขกฎหมายเพื่อเอื้ออำนวยผลประโยชน์ให้กับบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จนนำไปสู่เหตุการณ์ที่บริษัทเทมาเส็กเข้าควบรวมกิจการ (Takeover) บริษัทชินคอร์ปอเรชั่นนำไปสู่ผลกระทบทางเศรษฐกิจทั้งในด้านการผูกขาดตลาดอุตสาหกรรมสื่อสารโทรคมนาคมและด้านภาคบริหารการเงินของประเทศไทยจนนำไปสู่ค่าเงินบาทที่แข็งตัวส่งผลต่อภาคธุรกิจการนำเข้าและธุรกิจส่งออกของประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีผลกระทบด้านการเมืองของประเทศไทยทั้งในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสิงคโปร์ด้านการทหาร ตลอดจนด้านความวุ่นวายทางการเมืองจนนำไปสู่การรัฐประหาร พ.ศ. 2549

คำสำคัญ: บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น, บริษัทเทมาเส็ก, ทักษิณ ชินวัตร

¹ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ email: panitsara.t@ku.th

Business Cooperation between Shin Corporation – Temasek and the Impact on Thai Economy and Politics during the 1997-2007 Decade

Panitsara Thamma²

Abstract

This research report aims to study the business cooperation between Shin Corporation Public Company Limited (Shin Corporation Co., Ltd. - SHIN) and Temasek Holdings (Temasek Holdings) through the perspective of political businessmen like Thaksin Shinawatra, the former prime minister of Thailand who has changed from businessman to politician. While he served as Prime Minister of Thailand. He used to create business cooperation between Thailand and Singapore (Singapore – Thailand Enhance Economic – STEEP). As well as amending the law to facilitate the benefit of Shin Corporation, leading to the event that Temasek merged (Takeover) Shin Corporation Company. The merger of Temasek Company Shin Corporation has led to economic impacts in both monopolies of the telecommunications industry market and the financial management sector of Thailand, leading to a baht appreciation affecting the import and export business sector of Thailand. There is also a political impact of Thailand in terms of relationships between Thailand and Singapore. Military As well as political turmoil until leading to the coup in 2006

Keywords: Shin Corporation Company, Temasek Company, Thaksin Shinawatra

² Kasetsart University email: panitsara.t@ku.th

บทนำ

ในปัจจุบันข่าวการเมืองของประเทศไทยยังคงปรากฏชื่อของทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรีคนที่ 23 ของ ประเทศไทย ชื่อของอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณยังมีการกล่าวอ้างในการแสดงความคิดเห็นบนอินเทอร์เน็ตทั้งกระแสในด้านบวกและด้านลบ โดยเฉพาะผลกระทบจากการซื้อขายหุ้นชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ที่ยังคงเป็นข้อสงสัยมาจนถึงปัจจุบันเกี่ยวกับที่มาของเงินลงทุนในบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น อีกทั้งในปัจจุบันทักษิณ ชินวัตรยังคงมีบทบาทในการเมืองไทย แม้ว่าท่านจะพำนักอยู่ที่ต่างประเทศ ล่าสุดอดีตนายกทักษิณปรากฏผ่านสื่อโซเชียลมีเดียบนโลกอินเทอร์เน็ตใน พ.ศ. 2565 ข่าวหลายสำนักนำเสนอว่าทักษิณชนะคดีสรรพาการ ศาลสั่งเพิกถอนประเมินเก็บภาษีหุ้นชินคอร์ป 17,000 ล้าน ศาลชี้หน่วยงานดำเนินการไม่ชอบด้วยกฎหมาย (The standard Team, 2565: ออนไลน์) โดยศาลให้เหตุผลว่าหน่วยงานสรรพการเรียกลูก ๆ ของทักษิณในฐานะตัวแทนมาเป็นจำเลย ทั้งที่จำเลยคืออดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ เพราะหุ้นในบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น ศาลตัดสินแล้วว่าเป็นของอดีตนายกทักษิณ อีกทั้งยังมีในเรื่องของนิติกรรมที่สร้างขึ้นไม่ก่อให้เกิดการโอนกรรมสิทธิ์ในบริษัทชิน คอร์ปอเรชั่นพร้อมกับไม่ได้เป็นบุคคลที่มีเงินได้พึงประเมินส่งผลให้การประเมินและคำวินิจฉัยจึงมีข้อ

เมื่อพิจารณาถึงเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้ทักษิณลงจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไทยกลายเป็นชาวดังระดับนานาชาติ การขายหุ้นชินคอร์ปอเรชั่นให้กับบริษัทเทมาเส็ก ในราคาตีมูลค่าสูงถึง 7.3 หมื่นล้าน (สุจิต ชาญชาตธีรัตน์, 2549: 9) เป็นเหตุการณ์การซื้อขายหุ้นในมูลค่าที่สูงที่สุดในประวัติศาสตร์ไทยที่ผ่านมา (สุจิต ชาญชาตธีรัตน์, 2549: 8) บริษัทเทมาเส็กโฮลดิ้งส์ สัญชาติสิงคโปร์เป็นผู้ทำการซื้อขายหุ้นบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นในเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้น ท้ายที่สุดนำมาสู่การตั้งคำถามเกี่ยวกับความโปร่งใสในเรื่องภาษีของการขายหุ้นชินคอร์ปอเรชั่นให้กับบริษัทเทมาเส็ก อีกทั้งยังนำมาสู่การตั้งคำถามเกี่ยวกับความโปร่งใสในตัวอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรเกี่ยวกับการแปลงค่าสัมปทานรัฐเพื่อเอื้อให้กับบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นหรือกล่าวอีกนัยยะหนึ่งได้ว่าเรื่องของผลประโยชน์ทับซ้อน และการใช้บริษัทชื่ออื่นเป็นตัวแทนในการถือหุ้นบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นโดยอำพรางชื่อมีลักษณะเป็นนอมินี (Nominee) ตลอดจนการที่บริษัทเทมาเส็กเข้ามาซื้อหุ้นบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่นเองในครั้งนี้อาจมีนัยยะแฝงเกี่ยวกับเรื่องการคอบงำสัมปทานของรัฐไทย

จากประเด็นการตั้งคำถามมากมายเหล่านี้ของสังคมที่เกิดขึ้นเพื่อศึกษาที่มาและที่ไปของต้นตอสาเหตุและผลกระทบการขายหุ้นชินคอร์ปอเรชั่นให้กับบริษัทเทมาเส็กจึงนำไปสู่การติดตามสถานการณ์ข่าวอย่างใกล้ชิด อีกทั้งนักวิชาการหลายท่านวิเคราะห์ว่าการที่บริษัทชินคอร์ปอเรชั่นขายหุ้นเกือบทั้งหมดให้กับบริษัทเทมาเส็กครั้งสำคัญนี้เป็นความร่วมมือทางธุรกิจที่มีการดำเนินการถูกกฎหมายหรือไม่ นำไปสู่การวิเคราะห์ผลกระทบของการซื้อขายหุ้นชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ทั้งในด้านเศรษฐกิจการเมือง ตลอดจนผลด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ด้วยความสำคัญของผลกระทบดังกล่าว จึงนำมาสู่การตั้งคำถามว่าความร่วมมือทางธุรกิจระหว่างบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น – บริษัทเทมาเส็กส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการเมืองไทยอย่างไร ตลอดจนนำมาสู่โครงการวิจัยเรื่องความร่วมมือทางธุรกิจ

ระหว่างบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น – บริษัทเทมาเส็กกับผลกระทบทางการเมืองและเศรษฐกิจไทย (Business Cooperation : Shin Corporation - Temasek Company with the Political and Economic Impacts of Thailand) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองจากการที่บริษัทเทมาเส็กเข้ามาซื้อหุ้นบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

นอกจากนี้งานที่ศึกษาเกี่ยวกับบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นกับบริษัทเทมาเส็กมีการศึกษาค้นคว้ามากในเรื่องของการศึกษาเหตุการณ์การที่บริษัทเทมาเส็กเข้ามาควบรวมกิจการบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น พฤติกรรมการอำพรางหุ้นของอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ตลอดจนบทสัมภาษณ์ของอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ในขณะที่งานศึกษาทางด้านผลกระทบในด้านเศรษฐกิจและการเมืองภายหลังจากเหตุการณ์ที่บริษัทเทมาเส็กเข้ามาซื้อหุ้นบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ค่อนข้างน้อย งานวิจัยฉบับนี้จะมุ่งศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองช่วงทศวรรษ 2540 – 2550 เพื่อเติมเต็มองค์ความรู้ในอดีตเหล่านี้ทั้งการกำเนิด ความสืบเนื่อง และการเปลี่ยนแปลง จากการความร่วมมือทางธุรกิจที่เกี่ยวพันเชื่อมโยงไปยังบทบาทของรัฐจะเป็นประโยชน์ต่อไปในการศึกษาให้กับกลุ่มคนที่ลงทุนด้านธุรกิจในปัจจุบัน ตลอดจนการกำหนดกฎหมาย พระราชบัญญัติการถือกิจการคนต่างชาติในรัฐไทยและการกำหนดนโยบายของรัฐเพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะความร่วมมือทางธุรกิจระหว่างบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น – บริษัทเทมาเส็ก
2. เพื่อศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการซื้อขายหุ้นชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
3. เพื่อศึกษาผลกระทบทางการเมืองจากการซื้อขายหุ้นชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดนักธุรกิจการเมืองเป็นแนวคิดเกี่ยวกับผู้ที่ใช้อำนาจทางการเมืองเพื่ออำนวยผลประโยชน์ให้กับธุรกิจของตนเอง โดยนำเข้ามาศึกษาบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปของอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ทั้งนี้ก่อนที่อดีตนายกรัฐมนตรีจะเข้ามาสู่แวดวงการเมือง อดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร เคยเป็นนักธุรกิจและเป็นผู้ก่อตั้งบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น อีกทั้งยังเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นซึ่งเป็นบริษัทที่ได้รับสัมปทานของรัฐทั้งในด้านอุตสาหกรรมสื่อสาร ดาวเทียม วิทยุและโทรทัศน์ จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ครั้งสำคัญในการดำรงตำแหน่งสมัยที่สองของอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร บริษัทชินคอร์ปอเรชั่นขายหุ้นทั้งหมดให้กับบริษัทเทมาเส็กนำไปสู่การตรวจสอบความโปร่งใสของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นทั้งในด้านภาษีและด้านสัมปทานที่ได้รับมาจากรัฐ ตลอดจนการเอื้อผลประโยชน์ในขณะที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีให้กับบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น

บริษัทเทมาเส็กเข้ามาควบคุมกิจการบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นส่งผลให้เกิดผลกระทบทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเมือง โดยผู้วิจัยมุ่งใช้แนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest) ซึ่งมองในเรื่องเป้าหมายของรัฐ 3 ประการ อาทิ การอยู่รอดของรัฐ ความมั่นคงสูงสุด และการส่งเสริมค่านิยม โดยศาสตราจารย์ พี เอ เรโนลด์ (P.A. Reynolds) เป็นคนกำหนดไว้ ทั้งนี้จึงนำมาเข้ามาวิเคราะห์ผลกระทบจากที่บริษัทเข้ามาครอบงำสัมปทานในด้านอุตสาหกรรมการสื่อสารโทรคมนาคมนำไปสู่การแข่งขันในตลาดอุตสาหกรรมการสื่อสารโทรคมนาคมที่ถูกครอบงำจากต่างชาติ ตลอดจนอาจนำไปสู่การผูกขาดอุตสาหกรรมการสื่อสารโทรคมนาคมไทยโดยชาวต่างชาติ อีกทั้งความร่วมมือทางธุรกิจของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นกับบริษัทเทมาเส็กครั้งยิ่งใหญ่ด้วยมูลค่าลงทุนมหาศาลจากต่างประเทศเข้ามาในไทยส่งผลทำให้ค่าเงินบาทแข็งตัวเป็นช่วงระยะเวลาหนึ่งส่งผลกระทบต่อธุรกิจการนำเข้าและส่งออกสินค้าในประเทศไทย

ในขณะที่ผลกระทบทางด้านการเมือง เมื่อเกิดการผูกขาดสัมปทานของรัฐไทยโดยชาวต่างชาติ ส่งผลให้ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่ไม่พอใจกับการที่บริษัทเทมาเส็กเข้ามาซื้อหุ้นบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นสืบเนื่องสัมปทานของไทยอยู่ภายใต้การดูแลของสิงคโปร์นำไปสู่การกระตุ้นทำให้เกิดชาตินิยมของคนไทยส่วนหนึ่งที่ต้องการให้สัมปทานของประเทศไทยอยู่ภายใต้การดูแลของคนไทยจนนำไปสู่การต่อต้านสิงคโปร์ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ นอกจากนี้ยังมีในเรื่องของสัมปทานทางด้านดาวเทียมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางการเมืองรัฐไทยจึงนำไปสู่การต่อต้านความร่วมมือทางธุรกิจระหว่างบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นกับบริษัทเทมาเส็ก การต่อต้านสิงคโปร์ ตลอดจนการประท้วงชุมนุมขับไล่อดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรนำไปสู่ความวุ่นวายทางการเมืองใน พ.ศ. 2549 และเป็นจุดสิ้นสุดการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของทักษิณ ชินวัตร

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เริ่มดำเนินการโดยเริ่มจากการวางแผน (Planning) ด้วยการเลือกหัวข้อและศึกษาสิ่งที่ผู้วิจัยมีความสนใจเหตุการณ์ในฐานะประวัติศาสตร์เรื่องราวในอดีต (History as Account) อาทิ เหตุการณ์บริษัทเทมาเส็กเข้ามาซื้อหุ้นบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) พ.ศ. 2549 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ครั้งสำคัญที่ยังมีการขึ้นศาลมาจนถึงปัจจุบันเกี่ยวกับบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จึงนำไปสู่การตั้งคำถามเกี่ยวกับผลกระทบจากเหตุการณ์ดังกล่าวเพื่อหาคำตอบความรู้ในอดีตใหม่ที่ไม่หยุดนิ่ง อีกทั้งยังมีการทบทวนวรรณกรรม 4 กลุ่ม อาทิ กลุ่มศึกษาบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น กลุ่มศึกษาบริษัทเทมาเส็ก กลุ่มศึกษาความร่วมมือของไทย – สิงคโปร์ด้านเศรษฐกิจและการเมือง และกลุ่มนักธุรกิจการเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นำไปสู่การเกิดข้อโต้แย้งเกี่ยวกับงานที่ศึกษา ตลอดจนนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ ขอบเขตวิจัย กรอบความคิดวิจัย และการวางแผนเค้าโครงรายงานวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และงานวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection) ทั้งเอกสารชั้นต้นและเอกสารชั้นรองจากหนังสือพิมพ์ เอกสารจากบริษัทแอดวานอินโฟรเซอร์วิส เอกสารราชการ เอกสารธนาคาร อาทิ เอกสารธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ เป็นต้น หนังสือ วิทยานิพนธ์ และบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือทางธุรกิจระหว่างบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น – บริษัทเทมาเส็กที่เผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ ซึ่งใช้เอกสารและข้อมูลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีการจำแนกข้อมูลโดยการคัดกรองข้อมูลด้วยการเปรียบเทียบข้อมูลจากเอกสารชั้นต้นกับเอกสารชั้นรองหลาย ๆ เล่ม ตลอดจนการใช้ข้อมูลทางเศรษฐศาสตร์จากรายงานเศรษฐกิจและการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย เข้ามาวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับข่าวเศรษฐกิจของสำนักข่าวต่าง ๆ ในประเทศไทย พร้อมกับใช้สูตรในการคำนวณดุลการค้า ทั้งนี้ข้อมูลจะมีทั้งวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงปริมาณ และการวิเคราะห์ (Analysis) ข้อมูลผ่านกรอบนักธุรกิจการเมืองเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงนักการเมืองที่ใช้อำนาจทางการเมืองกับธุรกิจจนก่อให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน ตลอดจนผลกระทบจากเหตุการณ์ที่บริษัทชินคอร์ปอเรชั่นถูกควบรวมกิจการโดยบริษัท เทมาเส็กโดยใช้กรอบผลประโยชน์แห่งชาติในการวิเคราะห์ทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ ในส่วนท้ายจะเป็นการสรุปหัวข้อวิจัยเพื่อเป็นการตอบคำถามวิจัย การประเมินคุณค่าและประโยชน์ของงานวิจัย

ทักษิณ ชินวัตร : การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีกับจุดเปลี่ยนของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น

บริษัทชินวัตรคอมพิวเตอร์ เซอร์วิส แอนด์ อินเวสเมนต์ จำกัด ก่อตั้งโดย พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร บริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ เซอร์วิส แอนด์ อินเวสเมนต์ จำกัด เป็นชื่อบริษัทเก่าของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด มหาชน ทั้งนี้บริษัทชินวัตรคอมพิวเตอร์ เซอร์วิส แอนด์ อินเวสเมนต์ จำกัด มีผู้ถือหุ้นรายใหญ่อยู่ 2 คน คือ ทักษิณ ชินวัตรและคุณหญิง พจมาน ชินวัตร (ภริยาของทักษิณ ชินวัตร) ทั้งนี้พัฒนาการของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) นั้นได้มีการเปลี่ยนชื่อหลายครั้งกว่าจะมาเป็นบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จนกระทั่งบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นได้กลายเป็นบริษัทโฮลดิ้งส์ (Holding Company) โดยบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นจะไม่ประกอบธุรกิจใด ๆ ด้วยตัวเองทั้งสิ้น บริษัทมีเพียงนโยบายเข้าไปลงทุนในบริษัทอื่น ๆ ด้วยการเข้าไปร่วมลงทุนและถือหุ้นในบริษัทอื่น ๆ ทั้งนี้บริษัททั้งหมดที่บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้าไปถือหุ้นทั้งสิ้น 43 บริษัท ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้ก่อตั้งบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นจากนักธุรกิจสู่นักการเมือง

ทักษิณ ชินวัตรเริ่มเข้ามาเล่นการเมืองใน พ.ศ. 2537 โดยอยู่ในสังกัดพรรคพลังธรรมและลาออกจากพรรคใน พ.ศ. 2541 โดยทักษิณ ชินวัตรออกมาจัดตั้งพรรคไทยรักไทยขึ้นและขึ้นเป็นหัวหน้าพรรคไทยรักไทย เมื่อทักษิณ ชินวัตรเข้าสู่การเมือง ทักษิณ ชินวัตรจำเป็นต้องลดสัดส่วนหุ้นในการถือหุ้น

ในบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นลดลงจากร้อยละ 23.75 (65.84 ล้านหุ้น) เหลือร้อยละ 11.88 (32.92 ล้านหุ้น) ใน พ.ศ. 2542 (สุจิต ชาญชาตรีรัตน์, 2549: 94) ด้วยการโอนหุ้นกับบุคคลในครอบครัวชินวัตร ในการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีใน พ.ศ. 2544 ผลปรากฏว่าพรรคไทยรักไทยได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง พรรคไทยรักไทยได้ที่นั่งในสภา ฯ เป็นลำดับที่ 1 จำนวน 248 ที่นั่ง พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตรขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 23 ของประเทศไทยส่งผลให้นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร นอกจากจะปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. 2543 มาตรา 4 ถึงแม้ว่า ในพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. 2543 มาตรา 4 รัฐมนตรีจะสามารถถือหุ้นได้ในร้อยละ 5 ก็ตาม ทว่าเพื่อเป็นการแสดงถึงความโปร่งใสในการทำงานของรัฐบาลต่อประชาชน และเพื่อป้องกันการเอื้อผลประโยชน์ทางการเมืองให้กับธุรกิจเอกชน ดังนั้นทักษิณ ชินวัตรจึงได้ดำเนินการโอนหุ้นของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นทั้งหมดให้กับครอบครัวชินวัตร ได้แก่ บุตรชายพานทองแท้ ชินวัตร (บุตรชายของทักษิณ ชินวัตร) นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (น้องสาวของทักษิณ ชินวัตร) และบริษัท แอมเพิลริช อินเวสต์เมนต์ (Ample Rich Investments Ltd.) การโอนหุ้นทั้งหมดเสร็จสิ้นใน พ.ศ. 2543 ทั้งนี้คุณหญิงพจมาน ชินวัตร เองก็ต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นเช่นกัน คุณหญิงพจมาน ชินวัตร จึงโอนหุ้นให้บุตรชายพานทองแท้ ชินวัตรทั้งหมดในปีเดียวกัน

ในช่วงสมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ขณะที่ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีมีการสร้างกลไกความร่วมมือ STEEP เป็นกลไกในการร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยและสิงคโปร์เกิดขึ้นใน พ.ศ. 2546 ภายใต้แนวคิด 1 เศรษฐกิจ 2 ประเทศ กลไกความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ 5 สาขา อาทิ การเกษตร และอาหาร การท่องเที่ยว การบริการทางการเงิน อิเล็กทรอนิกส์ และขึ้นส่วนประกอบยานยนต์และการขนส่งเพื่อเป็นกระตุ่นเศรษฐกิจภายในประเทศและดึงดูดเงินลงทุนจากต่างประเทศ กลไกความร่วมมือ STEEP ส่งผลให้ประเทศสิงคโปร์เข้ามาลงทุนในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น

บริษัทเทมาเส็กไม่ได้เข้ามาลงทุนในประเทศไทยอย่างเดียวนั้น บริษัทเทมาเส็กได้เข้ามาสร้างความสัมพันธ์กับ นักธุรกิจในประเทศไทยผ่านการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญบริษัทและการร่วมทุนธุรกิจในการลงทุนอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย อาทิ บริษัทเครือซีเมนต์ไทย (SCG) ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB) และกลุ่มไทยเจริญ (TCC) ในวันลงนามสัญญาร่วมทุนในกรุงเทพ ฯ เมื่อ พ.ศ. 2546 นางโฮ ชิง (HO CHING) ภรรยารัฐมนตรีการคลังสิงคโปร์มาร่วมงานด้วย โดยมีแขกสำคัญในสังคมธุรกิจไทยมาร่วมงานด้วย อาทิ ดร.วิจิต สุรพงษ์ชัย ประธานกรรมการบริหารธนาคารไทยพาณิชย์ พร้อมทั้งดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาบริษัทแคปปิตอลแลนด์ (วิรัตน์ แสงทองคำ, 2554: ออนไลน์) นอกจากนี้บริษัทเทมาเส็กเข้ามาลงทุนในประเทศไทย อาทิ บริษัทเทมาเส็กเข้ามาถือหุ้นในโรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ใน พ.ศ. 2548 (เอ็มจีอาร์, 2554: ออนไลน์) อย่างไรก็ตามการลงทุนต่าง ๆ ของบริษัทเทมาเส็กก็ไม่ได้ได้รับความน่าสนใจเท่ากับการที่บริษัทเทมาเส็กเข้ามาซื้อหุ้นบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น ซึ่งเป็นธุรกิจครอบครัวของตระกูลชินวัตร – ดามาพงศ์ (เศรษฐพล นันทกิจสุนทร, 2554: 187)

ในขณะที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรแก้ไขพระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544 ในเดือนมกราคม พ.ศ.2549 โดยสามารถขายธุรกิจโทรคมนาคมให้แก่ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 25 ถูกแก้ไขเป็นต่างชาติถือหุ้นในการประกอบธุรกิจโทรคมนาคมได้ไม่เกินร้อยละ 49 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2543: ออนไลน์) อีกทั้งยังตัดเงื่อนไขการกำหนดสัดส่วนกรรมการบริษัทที่ต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทยไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 ออกทั้งหมด (สุตใจ ชาญชาติรัตน์, 2549: 156)

หลังประกาศใช้พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2549 ได้ 3 วันก็ถูกนำมาใช้กับการที่บริษัท เทมาเส็กเข้ามาควบรวมกิจการบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นกลายเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นจากบริษัทที่อยู่ในมือของคนไทยกลายเป็นบริษัทที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสิงคโปร์ส่งผลให้ประชาชนเห็นได้ชัดว่านายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรมีส่วนรู้เห็นในการที่บริษัทเทมาเส็กเข้าควบรวมบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น อีกทั้งการกระทำดังกล่าวยังเป็นการใช้อำนาจรัฐในทางที่มีขอบ ตลอดจนเป็นการใช้อำนาจในสถานะนายกรัฐมนตรีเพื่อเอื้ออำนวยผลประโยชน์ให้กับธุรกิจของครอบครัวตนเอง

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ : อุตสาหกรรมการสื่อสารโทรคมนาคม และภาคบริหารการเงินไทย

ภายหลังจากที่เทมาเส็กเข้ามาควบรวมบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นส่งผลทำให้เกิดความไม่พอใจของมวลชนบางส่วนนำไปสู่ผลกระทบของธุรกิจสาขาย่อยของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น โดยเฉพาะบริษัท ADVANC กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเชิญชวนให้ประชาชนเลิกใช้สินค้าและบริการจากกลุ่มบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น อาทิ การไม่ใช้บริการสายการบินแอร์เอเชีย และการเลิกใช้เครือข่ายมือถือเอไอเอสหรือวันทูคอล (One-2-Call) โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2549 โดยมีรายงานว่าผู้ใช้งานบริการได้ยกเลิกการใช้งานบริการอินเทอร์เน็ตของเอไอเอสร้อยละ 11 ในขณะที่ลูกค้าปัจจุบันของเอไอเอส 16.5 ล้านคน สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริโภคจำนวนมากกว่า 3,500,000 คนพร้อมกันให้ความร่วมมือกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยไม่ใช้บริการจากอินเทอร์เน็ตเอไอเอส (ประชาไท, 2549: ออนไลน์) ส่งผลกระทบจำนวนผู้ใช้บริการเอไอเอสลดลงไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง

ผลกระทบดังกล่าวข้างต้นเป็นนผลมาจากการควบรวมกิจการของบริษัทเทมาเส็กเข้าครอบครองบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นยังนำไปสู่การแข่งขันในอุตสาหกรรมสื่อสารโทรคมนาคมระหว่างบริษัทภายในประเทศไทยกับบริษัทต่างประเทศประเทศในเศรษฐกิจของประเทศไทย ทั้งนี้นำไปสู่ความกังวลว่าอุตสาหกรรมสื่อสารโทรคมนาคมในประเทศไทยอาจจะถูกยึดโยงเข้ากับประเทศสิงคโปร์ซึ่งอาจจะนำไปสู่การผูกขาดอุตสาหกรรมสื่อสารโทรคมนาคมสืบเนื่องมาจากอุตสาหกรรมโทรคมนาคมจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับสัมปทานโทรศัพท์เคลื่อนที่ 2 องค์กรจากเดิมที่เป็นของรัฐกลายเป็นองค์กรรัฐวิสาหกิจเพื่อเปิดให้เอกชนเข้ามาลงทุน (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2544: ออนไลน์) ซึ่งบริษัทชิน

คอร์ปอเรชันได้ทั้งสัมปทานองค์การโทรศัพท์เคลื่อนที่แห่งประเทศไทย (ทศท.) การสื่อสารแห่งประเทศไทย (กสท.) และธุรกิจดาวเทียมในการรับส่งสัญญาณเครือข่ายมือถือ โดยบริษัทสาขาย่อยของบริษัท ซินคอร์ปอเรชันมีบริษัทซินแซทเทลไลท์ จำกัด (มหาชน) (SATTEL) เป็นบริษัทที่คิดค้นโครงการ ดาวเทียมไอพีสตาร์ (IPSTAR) อีกทั้งยังเป็นการเปิดกว้างธุรกิจสื่อสารโทรคมนาคมที่เคยถูกผูกขาด โดยรัฐให้ภาคเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุน บริษัทซินคอร์ปอเรชันก็ได้เข้าไปลงทุนทั้ง ภายในประเทศและขยายการลงทุนไปยังต่างประเทศด้วย ทั้งนี้ดาวเทียมไอพีสตาร์เป็นดาวเทียมที่ใหญ่ ที่สุดในโลกและครอบคลุม 22 ประเทศ ดังนั้นการควบรวมกิจการของเทมาเส็กที่เข้าครอบครองบริษัท ซินคอร์ปอเรชันอาจนำไปสู่การผูกขาดอุตสาหกรรมสื่อสารโทรคมนาคมจากสัมปทานทางด้าน โทรศัพท์เคลื่อนที่ของรัฐและธุรกิจดาวเทียมซึ่งเป็นสัมปทานที่สำคัญของเศรษฐกิจไทย ตลอดจนการ แทรกแซงดาวเทียมของประเทศไทยโดยต่างชาติ

อย่างไรก็ตาม การที่บริษัทเทมาเส็กเข้ามาควบรวมกิจการบริษัทซินคอร์ปอเรชันไม่ใช่เพียงแค่มิ การลงทุนด้านอุตสาหกรรมสื่อสารโทรคมนาคมอย่างเดียวเท่านั้น บริษัทเทมาเส็กยังมีการลงทุนด้าน บริหารการเงินรองลงมาเป็นอันดับสอง ซึ่งเป็นส่วนช่วยสำคัญที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการลงทุน ธุรกิจด้านอื่น ๆ ให้กับบริษัทเทมาเส็ก อีกทั้งการโอนเงินมาจากต่างชาติและเงินกู้ยืมจำนวนมาก ของบริษัทเทมาเส็กที่นำมาลงทุนในไทยส่งผลกระทบต่อภาคบริหารการเงินของประเทศไทย

บริษัทเทมาเส็กได้เริ่มเข้ามาสร้างความสัมพันธ์กับนักธุรกิจรายใหญ่ในประเทศไทย โดยเริ่ม ที่ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2546 บริษัทแคปปิตอลแลนด์ซึ่งอยู่ในเครือบริษัทเทมาเส็ก เข้ามาตั้งบริษัทพริมัส (Primus International) ในประเทศไทย โดยบริษัทพริมัสดำเนินธุรกิจด้าน การลงทุนอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งร่วมลงทุนกับธนาคารไทยพาณิชย์ ทุนตลาดหลักทรัพย์ (CPB Equity) เป็นบริษัทที่ ดูแลด้านการลงทุนของสำนักทรัพย์สิน ๓ กลุ่มอิตัลไทย และกลุ่มน้ำตาลมิตรผล (วิรัตน์ แสงทองคำ, 2554: ออนไลน์) ท้ายที่สุดบริษัทพริมัสได้เข้ามาบริหารธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในเครือทรัพย์สิน ๓ อาทิ กลุ่มอาคารไทยพาณิชย์พลาซ่า ย่านรัชดาภิเษก ซึ่งถือเป็นสำนักงานของบริษัทพริมัสด้วย หลังจากนั้น ไม่นานภายใน พ.ศ. 2546 บริษัทแคปปิตอลแลนด์ก็ร่วมลงนามลงทุนกับกลุ่มไทยเจริญ (TCC) ของ นายเจริญ สิริวัฒนภักดี ด้านธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในพื้นที่กรุงเทพฯ (วิรัตน์ แสงทองคำ, 2554: ออนไลน์)

ในขณะที่ธุรกิจภาคบริหารการเงินของประเทศไทยอย่างธนาคารไทยพาณิชย์ ประธาน กรรมการบริหารธนาคารไทยพาณิชย์เคยไปร่วมงานในวันลงนามสัญญาร่วมทุนในกรุงเทพฯ ที่นางโฮ ชิง ภรรยารัฐมนตรีการคลังสิงคโปร์มาร่วมงานด้วย ธนาคารไทยพาณิชย์มีการแต่งตั้งคณะกรรมการคนใหม่เป็น ชาวสิงคโปร์ชื่อว่า Peter Seah Lim Huat มีประสบการณ์ในการเป็นนายธนาคารมากกว่า 30 ปี (วิรัตน์ แสงทองคำ, 2554: ออนไลน์) อีกทั้งยังดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการในบริษัทแคปปิตอลแลนด์ และเป็น ประธานกรรมการบริหารสิงคโปร์เทคโนโลยีส์ (Singapore Technologies) (วิรัตน์ แสงทองคำ, 2554: ออนไลน์) ซึ่งทั้งสองบริษัทอยู่ในเครือของบริษัทเทมาเส็ก อีกทั้งผู้ถือหุ้นธนาคารไทยพาณิชย์น่าจะมี ชาวสิงคโปร์อยู่จำนวนไม่น้อยเลยทีเดียว

การที่มีชาวสิงคโปร์เป็นผู้ถือหุ้นในธนาคารไทยพาณิชย์เป็นจำนวนมากส่งผลให้ธนาคารไทยพาณิชย์อาจจะถูกครอบงำโดยสิงคโปร์เหมือนดังธนาคารไทยทนต์ที่ถูกควบรวมกิจการโดยธนาคารดีบีเอสของสิงคโปร์ อีกทั้งการที่มีชาวสิงคโปร์เป็นผู้ถือหุ้นในธนาคารไทยพาณิชย์เป็นจำนวนมากยังส่งผลต่อการตัดสินใจการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกให้กับนักลงทุนสิงคโปร์ ขณะเดียวกันภายในธนาคารไทยพาณิชย์ก็มีการแต่งตั้งคนสิงคโปร์เป็นขึ้นเป็นกรรมการในธนาคารไทยนิชย์ของประเทศไทย พร้อมกับในปีเดียวกันชุมพล ณ ลำเลียง ผู้จัดการใหญ่เครือซีเมนต์ไทย (SCG) ได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการสิงเทล (SingTel) ซึ่งเป็นบริษัทที่อยู่ในเครือบริษัทเทมาเส็กเช่นกัน (วิรัตน์แสงทองคำ, 2554: ออนไลน์)

บริษัทเทมาเส็กได้เข้ามาลงทุนธุรกิจในการกิจการสำคัญของไทยพร้อมกันได้การวางรากฐานความสัมพันธ์กลุ่มนักธุรกิจใหญ่ที่มั่นคงของสังคมไทยทั้งกลุ่มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ และกลุ่มธนาคารของประเทศไทยก่อนที่กลไกความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจจะระหว่างไทยกับสิงคโปร์ STEEP จะเกิดขึ้นระหว่างวันที่ 25 -27 สิงหาคม พ.ศ. 2546 เพื่อที่ใช้เป็นฐานในการลงทุนและได้รับการสนับสนุนในการลงทุนธุรกิจในประเทศไทย โดยเฉพาะธนาคารที่เป็นภาคบริหารการเงินที่สำคัญสำหรับการแลกเปลี่ยนเงินการกู้ยืมเงินเพื่อใช้สำหรับลงทุนธุรกิจต่าง ๆ อย่างสะดวกสบาย ภายหลังกลไกความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจจะระหว่างไทยกับสิงคโปร์ STEEP สำเร็จลุล่วงส่งผลให้บริษัทเทมาเส็กของสิงคโปร์เข้ามาลงทุนในประเทศไทยมากขึ้น อีกทั้งประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีพื้นที่น้อย จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ความร่วมมือครั้งยิ่งใหญ่ของบริษัทเทมาเส็กที่เข้ามาควบรวมกิจการบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น

การที่บริษัทเทมาเส็กเข้ามาควบรวมกิจการบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นในวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2549 มีการแถลงข่าวการขายหุ้นของครอบครัวชินวัตรและมาดามพดด้ให้กับบริษัทเทมาเส็กในราคาหุ้นละ 49.25 บาท จำนวน 1,487,740,120 หุ้น (สุดใจ ชาญชาตรีรัตน์, 2549: 20) การซื้อขายดังกล่าวมีมูลค่าสูงถึง 73,271 ล้านบาท ซึ่งเป็นการซื้อขายที่มีมูลค่าสูงสุดในประวัติศาสตร์ผ่านตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลท.) สามารถคิดเป็นสัดส่วนของจีดีพี (GDP) ประเทศไทยได้ถึงร้อยละ 1 (สุดใจ ชาญชาตรีรัตน์, 2549: 32) อีกทั้งการซื้อขายดังกล่าว เป็นการขายธุรกิจทั้งหมดของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น ของประเทศไทยให้กับบริษัทเทมาเส็ก บริษัทสัญชาติสิงคโปร์ ซึ่งเป็นนักลงทุนต่างประเทศ ทั้งนี้เงินที่ทุนที่บริษัทเทมาเส็กนำมาใช้ในการควบรวมบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นมีการใช้แหล่งเงินกู้ส่วนหนึ่งจากธนาคารไทยพาณิชย์และธนาคารกรุงเทพ ซึ่งธนาคารไทยพาณิชย์เป็นธนาคารเครือสำนักทรัพย์ส่วนกษัตริย์ของประเทศไทยโดยจำนวนเงินที่เทมาเส็กกู้ยืมมานั้นมีมูลค่า 26,000 ล้านบาท (มานอกกรอบ, 2549: 55) การเคลื่อนย้ายเงินลงทุนระหว่างประเทศที่มีปริมาณมากส่งผลให้เกิดความเสี่ยงค่อนข้างสูงประกอบกับความผันผวนของค่าเงินของในตลาดที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศ ดังนั้นบริษัทเทมาเส็กก็ได้ใช้สายความสัมพันธ์ไว้กับธนาคารไทยพาณิชย์เพื่อใช้สำหรับกู้ยืมเงินลงทุน ทว่าการใช้เพียงสายสัมพันธ์อย่างเดียวคงจะไม่เพียงพอสืบเนื่องมาจากเงินที่กู้ยืมมีมูลค่าที่ค่อนข้างสูง อีกทั้งยังเป็นบริษัทต่างชาติ กล่าวได้ว่าสาเหตุอีกส่วนหนึ่งที่บริษัทไทยพาณิชย์ให้บริษัทเทมาเส็กยืมเงินลงทุนก็มาจากการน่าเชื่อถือของบริษัท

เทมาเส็กที่มีความน่าเชื่อถือสูงถึง AAA จาก Standard and Poors ซึ่งเป็นสถาบันจัดอันดับความน่าเชื่อถือระดับโลก (ม้านอกกรอบ, 2549: 59)

ในขณะที่เงินทุนอีกจำนวน 47,271 ล้านบาทถูกโอนมาจากสิงคโปร์เข้ามาในประเทศไทยเพื่อให้บริษัทเทมาเส็กนำมาใช้ในการควบรวมบริษัทชินคอร์ปอเรชันส่งผลให้ค่าเงินบาทของไทยแข็งตัวในช่วงเวลาหนึ่ง ใน พ.ศ. 2549 ค่าเงินบาทเฉลี่ยอยู่ที่ 37.93 บาทต่อดอลลาร์ (สรอ.) แข็งค่าขึ้นเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยในปีก่อนที่ 40.29 บาท (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2549: 43) โดยมีสาเหตุมาจากเงินทุนไหลเข้ามาเป็นจำนวนมากเพื่อการลงทุนทางตรงและการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์และตลาดพันธบัตร ภายหลังในวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2549 การแข็งเงินของค่าเงินบาทชะลอตัวลงสืบเนื่องมาจากการออกมาตรการดำรงเงินสำรองเงินนำเข้าระยะสั้น (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2549: 43) ส่งผลกระทบต่อรายได้และการลงทุนของนักลงทุนธุรกิจในประเทศ กรณีที่ค่าเงินแข็งตัวขึ้นจะเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจการนำเข้าสืบเนื่องมาจากราคาสินค้าต่างประเทศจะใช้ค่าเงินบาทน้อยลงในการซื้อสินค้าเพื่อนำเข้าในประเทศไทย พร้อมทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวที่ต้องการแลกเงินดอลลาร์สหรัฐได้จำนวนมากยิ่งขึ้น

ในช่วง พ.ศ. 2549 ธุรกิจการนำเข้ามีการขยายตัวมากมีมูลค่า 126,830.5 ล้านเหรียญสหรัฐ ฯ (มติคณะรัฐมนตรี, 2549: ออนไลน์) เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 7.0 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2549: 1.1.1) สืบเนื่องมาจากค่าเงินบาทที่แข็งตัวและแนวโน้มการเปิดเสรีการค้าแบบทวิภาคี โดยมีการลดอัตราภาษีนำเข้าเพื่อส่งเสริมการค้า ทั้งนี้กลุ่มสินค้าที่นำเข้าส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าเชื้อเพลิง สินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูป อาทิ เหล็ก ทองคำ เป็นต้น ตลอดจนสินค้าทุน อาทิ อุปกรณ์ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องจักรกล ในขณะที่ด้านการส่งออกก็มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.4 เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 2.4 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2549: 1.1.1) ทว่าดุลการค้าเกิดดุลสืบเนื่องมาจากมูลค่าการส่งออกมากกว่ามูลค่าการนำเข้า อีกทั้งช่วงปลายปีการนำเข้าเริ่มชะลอตัวลงเป็นผลมาจากค่าน้ำมันที่แพงขึ้น ภัยพิบัติทางธรรมชาติ และความวุ่นวายทางการเมือง ซึ่งผลกระทบต่อการเมืองไทยทั้งในด้านความมั่นคง ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสิงคโปร์ ตลอดจนด้านการทหาร

ผลกระทบด้านการเมือง: ความมั่นคง ความสัมพันธ์ไทย-สิงคโปร์ และการรัฐประหารใน พ.ศ. 2549

การที่บริษัทเทมาเส็กเข้ามาควบรวมกิจการบริษัทชินคอร์ปอเรชันนั้นหมายความว่ากิจการต่าง ๆ ของไทยทั้งด้านการให้บริการด้านส่ง - รับสัญญาณคลื่นดาวเทียมมายังวิทยุและโทรทัศน์ รวมถึงช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ผ่านคลื่นสัญญาณดาวเทียมเป็นของสิงคโปร์ทั้งหมด ซึ่งหมายความว่าสิงคโปร์สามารถที่จะดักฟังการพูดคุยข้อมูลต่าง ๆ ของประเทศได้ผ่านดาวเทียมที่อยู่ภายใต้บริษัทชินคอร์ปอเรชัน ทั้งนี้ด้านการสื่อสารผ่านคลื่นสัญญาณดาวเทียมเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางภูมิภาค

และความปลอดภัยของข้อมูลที่สำคัญสืบเนื่องมาจากสิงคโปร์สามารถดักฟังข้อมูลต่าง ๆ ของประเทศไทย ผ่านการใช้คลื่นสัญญาณดาวเทียมได้ ซึ่งเป็นการเสียผลประโยชน์แห่งชาติในด้านความมั่นคงของรัฐ

ในด้านของวิทยุและโทรทัศน์ที่ต้องใช้จานดาวเทียมในการรับสัญญาณจากดาวเทียมที่มีไม่กี่เครื่อง ของประเทศไทยกลับตกไปอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสิงคโปร์ส่งผลให้เกิดความกังวลเกี่ยวกับการผูกขาดการใช้ดาวเทียมและภาคบริการอัตราค่าบริการที่อาจมีราคาสูงขึ้น ทั้งนี้การที่บริษัทเทมาเส็ก เข้ามาควบคุมกิจการบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นเป็นการเข้าครอบงำธุรกิจสัมปทานของรัฐทั้งธุรกิจดาวเทียม วิทยุและโทรทัศน์ของประเทศไทย โดยการครอบงำบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นของบริษัทเทมาเส็กมีการใช้ บริษัทย่อย อาทิ บริษัทซีดาร์ (Cedar Holdings) (บริษัทต่างชาติ) และบริษัทกุลหลาบแก้ว (บริษัทไทย) ให้เป็นบริษัทนอมินีของบริษัทไซเพรส (Cypress Holdings) เพื่อถือหุ้นในส่วนอีกร้อยละ 51 ที่สงวนไว้ ให้สำหรับคนไทยถือหุ้นตามกฎหมายการสื่อสารเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบกิจการ โทรคมนาคม พ.ศ. 2544

การดำเนินการครอบงำบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นของบริษัทเทมาเส็กเป็นการดำเนินการที่ผิดกฎหมายของประเทศไทยอีกด้วยสืบเนื่องมาจากบริษัทไทยอื่น ๆ ที่เข้ามาถือหุ้นในบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น เป็นบริษัทที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสิงคโปร์ ซึ่งถือว่าเป็นนอมินี หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า บริษัทไทยหัวใจสิงคโปร์ (มานอกกรอบ, 2549: 50) อีกทั้งเป็นการถือหุ้นเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดให้ บริษัทต่างชาติเข้ามาลงทุนในบริษัทไทยได้ถึงร้อยละ 49 ตลอดจนบริษัทที่อยู่ในบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น เป็นสัมปทานของรัฐตามที่กฎหมายมาตรา 36 กำหนดให้สงวนธุรกิจไว้สำหรับคนไทย

นอกจากนี้ผลกระทบจากการที่บริษัทชินคอร์ปอเรชั่นขายหุ้นเกือบทั้งหมดให้แก่บริษัทเทมาเส็ก จากสิงคโปร์ไม่ได้ส่งผลกระทบเพียงแค่ความมั่นคงทางภูมิภาคและความปลอดภัยของข้อมูลเท่านั้น ยังส่งผลกระทบทำให้ประชาชนชาวไทยส่วนหนึ่งออกมาเรียกร้องให้บริษัทเทมาเส็กคืนบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น ให้กับคนไทยนำมาสู่กระแสการต่อต้านสิงคโปร์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและ สิงคโปร์อีกด้วย

การต่อต้านสิงคโปร์นำไปสู่การประท้วงหน้าสถานทูตสิงคโปร์ประจำประเทศไทยนำโดย นายวีระ สมความคิด เลขาธิการเครือข่ายประชาชนต้านคอร์รัปชัน (คปต.) พร้อมกับอาจารย์ และ นักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต จำนวน 10 คน ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 มีกิจกรรมการวางพวงหรีด และถือป้ายผ้าประท้วงเรียกร้องให้สิงคโปร์ “หยุดเทคโอเวอร์ประเทศไทย” จากการที่บริษัทเทมาเส็ก เข้ามาควบคุมกิจการบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น พร้อมกับเรียกร้องให้บริษัทเทมาเส็กโอนหุ้นชินคอร์ปอเรชั่น คืนให้กับคนไทย นอกจากนี้ยังมีการรณรงค์ใช้สินค้าและบริการจากสิงคโปร์ (เศรษฐกิจฐาน, 2554: 206) รวมถึงมีการรณรงค์คว่ำบาตรการใช้สินค้าและบริการของประเทศสิงคโปร์ อาทิ การใช้ บริการสายการบินสิงคโปร์แอร์ไลน์ (Singapore Airline) การไม่ดื่มเบียร์เฮเนเก้น (Heineken) ไทเกอร์เบียร์ (Tiger Beer) การหยุดจ่ายหนี้และไม่ใช้บริการบริษัทเงินทุนจากบริษัทแคปปิตอลโอเค (Capital OK)

ธนาคารยูโอบี (UOB) และธนาคารดีบีเอส บริการจากกลุ่มโรงพยาบาลเอกชนที่มีการลงทุนจากบริษัทเทมาเส็ก ตลอดจนการไม่ไปเที่ยวประเทศสิงคโปร์ (ประชาไท, 2549: ออนไลน์) เป็นต้น

จากเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้กลายเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์สเตรตส์ ไทมส์ (The Straits Times) สำนักข่าวของประเทศสิงคโปร์กังวลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ หนังสือพิมพ์สเตรตส์ ไทมส์ จึงได้เขียนจดหมายแสดงความสบายใจต่อเหตุการณ์บริษัทเทมาเส็กเข้ามาควรวรรณกิจการบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น ที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจของสิงคโปร์ในประเทศไทยที่ได้รับการต่อต้านจากคนไทยบางส่วน

นอกจากผลกระทบทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศแล้ว ในด้านการทหารยังมีการชุมนุมของกลุ่มประชาชนจาก 19 จังหวัดภาคอีสานมีการเรียกร้องให้ไทยยกเลิกสนธิสัญญาทุกฉบับที่ทำความร่วมมือกับสิงคโปร์ บันทึกความเข้าใจระหว่างกองทัพไทยและสิงคโปร์ (MOU) (เศรษฐพล นัตนกิจสุนทร, 2554:231) ว่าด้วยการส่งกำลังบำรุงร่วมกันและที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้กองทัพอากาศสิงคโปร์สามารถฝึกซ้อมการทหารในประเทศไทยได้ ทั้งนี้ผู้ชุมนุมให้เหตุผลว่ามีความกังวลจากการที่สิงคโปร์เข้ามาใช้พื้นที่ของประเทศไทยในการฝึกซ้อมการทหารจะกระทบกับความมั่นคงของประเทศไทยพร้อมกับปัญหาเสียดินแดน นอกจากนี้บันทึกความเข้าใจระหว่างกองทัพไทยและสิงคโปร์ตามเดิมทำสนธิสัญญาปีต่อปี หากแต่ในสมัยนายกทักษิณ ชินวัตรกลับมีการสัญญาระยะยาว 15 ปี ยิ่งส่งให้ผู้ชุมนุมกังวลเกี่ยวกับความมั่นคงทางภูมิภาค อย่างไรก็ตามกระทรวงการต่างประเทศไทยได้ชี้แจงว่าไม่ได้อยู่ตามมาตรการตอบโต้ของคนไทย ดังนั้นจึงเตือนให้มีการชุมนุมอย่างสันติโดยไม่ใช้ความรุนแรง (เศรษฐพล นัตนกิจสุนทร, 2554: 231)

การเยือนประเทศสิงคโปร์ของอดีตนายกทักษิณ ชินวัตรพร้อมกับการต้อนรับของสิงคโปร์โดยรองนายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ได้พบปะพูดคุยและรับประทานอาหารร่วมกัน อีกทั้งยังมีการสัมภาษณ์อดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรผ่านสถานีโทรทัศน์ซีเอ็นเอ็น (CNN) และหนังสือพิมพ์ ดอลิ เอเชียน วอลล์สตรีท เจอร์นัล (The Asian Wall Street Journal) เป็นการให้สัมภาษณ์ครั้งแรกของทักษิณ หลังจากเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ทักษิณให้สัมภาษณ์ว่าไม่มีส่วนเกี่ยวกับการวางระเบิดเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2549 ทั้งที่ภายหลังเหตุการณ์วางระเบิดพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้ให้สัมภาษณ์ว่าคนที่อยู่เบื้องหลังเหตุการณ์วินาศกรรมคือกลุ่มอำนาจเก่าที่เสียอำนาจไป โดยบทสัมภาษณ์ของทักษิณถูกตัดออก (Sensor) ผ่านช่องโทรทัศน์ยูบีซี (UBC) ด้วยการนำเทปรายงานข่าวกีฬาต่างประเทศที่ฉายไปแล้วมาฉายใหม่อีกครั้ง ตลอดจนคณะรัฐมนตรีความมั่นคงแห่งชาติได้เรียกบรรณาธิการและหัวหน้าข่าวหลายสำนักเพื่อขอร้องไม่ให้นำเสนอข่าวบทสัมภาษณ์ดังกล่าวของทักษิณ (ประชาไท, 2550: ออนไลน์) จากบทสัมภาษณ์ของทักษิณที่ประเทศสิงคโปร์ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสิงคโปร์แย่งลงอย่างเห็นได้ชัดเจนเห็นได้จากประเทศไทยตัดสินใจระงับความร่วมมือภายใต้กรอบโครงการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานข้าราชการพลเรือนไทย – สิงคโปร์ (Thai – Singapore Civil Service Exchange Program - CSEP) และยกเลิกการประชุมครั้งที่ 8 พร้อมกับถอน

คำเชิญรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศสิงคโปร์เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการประชุมความร่วมมือฯ ด้วย (เศรษฐพล นัตนกิจสุนทร, 2554: 235) เพื่อเป็นการตอบโต้สิงคโปร์ของรัฐบาลไทยในสมัยพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

ภายหลังจากเหตุการณ์ที่บริษัทเทมาเส็กเข้ามาครอบงำบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นส่งผลทำให้ประชาชนเกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับความโปร่งใสในตัวบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นทั้งในเรื่องของการเสียภาษี การแก้ไขกฎหมายและเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนต่าง ๆ จนในวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2549 มีการแถลงข่าวชี้แจงเกี่ยวกับการขายหุ้นชินคอร์ปอเรชั่นให้กับบริษัทเทมาเส็ก หากแต่ข้อสงสัยและการเอื้ออำนวยผลประโยชน์ทับซ้อนกลับไม่ได้คำตอบที่ชัดเจนส่งผลให้ประชาชนส่วนหนึ่งเกิดความสงสัยและความไม่พอใจจนนำไปสู่ความวุ่นวายทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการขายหุ้นชินคอร์ปอเรชั่นให้กับบริษัทเทมาเส็กเท่ากับเป็นการขายชาติให้กับสิงคโปร์สืบเนื่องมาจากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นเป็นบริษัทได้รับสัมปทานจากรัฐในเรื่องของอุตสาหกรรมสื่อสารโทรคมนาคมและดาวเทียม ซึ่งเป็นกิจการที่เกี่ยวข้องกฎหมายมาตรา 36 กำหนดว่าเป็นกิจการที่สงวนไว้ให้กับคนไทย อีกทั้งยังเป็นกิจการที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของรัฐอีกด้วย

ในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 มีการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนเพื่อขับไล่นายกทักษิณ ชินวัตร ภายใต้การตั้งกลุ่มที่ชื่อว่า “กลุ่มพันธมิตรเพื่อประชาธิปไตย” หรือเรียกได้ว่าเป็นกลุ่มอนุรักษ์นิยม มีการเคลื่อนไหวกลุ่มพันธมิตรเพื่อประชาธิปไตยนำโดยนายสนธิ ลิ้มทองกุล สัญลักษณ์ของกลุ่มพันธมิตรเพื่อประชาธิปไตยมีการใช้สีเหลืองเป็นสัญลักษณ์หลัก โดยมีเป้าหมายหลักของการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรเพื่อประชาธิปไตยเพื่อเพื่อขับไล่นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรให้ลงจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

จนกระทั่งในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 คณะนายทหารในนามคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ทำการรัฐประหารนำโดย พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ทำการยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร โดย คปค.อ้างความชอบธรรมในการทำรัฐประหารว่าการปกครองภายใต้รัฐบาลทักษิณ ชินวัตรก่อให้เกิดความแตกแยกในสังคมไทยอย่างไม่เคยมีมาก่อน อีกทั้งประชาชนไม่ไว้วางใจในความโปร่งใสของรัฐบาลที่ส่อไปทางทุจริตหน่วยงานอิสระถูกรัฐบาลแทรกแซง ถึงแม้ว่าจะมีการประนีประนอมสถานการณ์ทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองได้ ทั้งนี้การรัฐประหารดังกล่าวได้รับความเห็นชอบจากประชาชนส่วนหนึ่ง ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งก็เกิดความไม่พอใจกับเหตุผลในการทำรัฐประหารไม่มีเหตุผลมากเพียงพอ อย่างไรก็ตามการรัฐประหาร พ.ศ. 2549 เกิดขึ้นพร้อมกับการสิ้นสุดอำนาจทางการเมืองของอดีตนายกทักษิณ ชินวัตร

ผลการวิจัย

กล่าวโดยสรุปบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นถูกก่อตั้งโดยทักษิณ ชินวัตร บริษัทชินคอร์ปอเรชั่นมีการเปลี่ยนแปลงพร้อมกับบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมของทักษิณ ชินวัตรเป็นนักธุรกิจบริหาร

บริษัทชินคอร์ปอเรชันเข้าสู่แวดวงการเมืองกลายเป็นนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรใน พ.ศ. 2544 ทั้งนี้ การเข้ารับดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของทักษิณ ชินวัตรมาพร้อมกับการละทิ้งหุ้นบริษัทชินคอร์ปอเรชันของ ทักษิณ ชินวัตร สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. 2543 มาตรา 4 ส่งผลให้ทักษิณ ชินวัตร ต้องโยกย้ายหุ้นให้กับบุคคลในครอบครัวชินวัตรและบริษัทแอมเพิลริช อินเวสต์เมนต์ ทว่าบริษัทแอมเพิลริช อินเวสต์เมนต์มีผู้ถือหุ้นอยู่เบื้องหลังคือทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นถือหุ้นบริษัท ชินคอร์ปอเรชันในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไทยไปด้วยส่งผลให้มีการแก้ไขกฎหมายทางการเมือง เพื่อเอื้ออำนวยการเสียภาษีให้กับสัมปทานในบริษัทชินคอร์ปอเรชัน ตลอดจนการแก้ไขกฎหมาย เพื่อขายบริษัทชินคอร์ปอเรชันของครอบครัวชินวัตรให้กับบริษัทเทมาเส็ก

ในขณะที่ทักษิณ ชินวัตรเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีก็มีพยายามพัฒนาเศรษฐกิจให้ฟื้นตัว จากวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้งด้วยการดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติ ในสมัยนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร มีการสร้างกลไกความร่วมมือ STEEP เป็นกลไกความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างสิงคโปร์กับประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นกลไกที่ทำให้สิงคโปร์เข้ามาลงทุนในประเทศไทยได้มากยิ่งขึ้น จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ การขายหุ้นทั้งหมดของบริษัทชินคอร์ปอเรชันให้กับบริษัทเทมาเส็กส่งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ในด้านการแข่งขันอุตสาหกรรมสื่อสารที่อาจจะถูกผูกขาดโดยชาวต่างชาติและสัมปทานของรัฐไทย อาทิ สัมปทานองค์การโทรศัพท์เคลื่อนที่แห่งประเทศไทยและการสื่อสารแห่งประเทศไทย ซึ่งสัมปทาน ของรัฐด้านโทรศัพท์ทั้ง 2 องค์การอยู่ภายใต้การควบคุมกิจการของบริษัทเทมาเส็ก กล่าวได้ว่า สัมปทานของรัฐไทยด้านโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ถูกผูกขาดโดยบริษัทต่างชาตินำไปสู่ผลกระทบการแข่งขันด้าน อุตสาหกรรมสื่อสารที่มีการแข่งขันน้อยลงและอาจจะโดยผูกขาดด้วยเช่นเดียวกัน กล่าวอีกนัยยะหนึ่ง ได้ว่าเป็นการสูญเสียผลประโยชน์แห่งชาติของรัฐให้กับชาวต่างชาติ ในด้านของภาคบริหารการเงินของ ประเทศไทยการโอนเงินมูลค่ามหาศาลจากสิงคโปร์มาประเทศไทยเพื่อควบคุมกิจการบริษัท ชินคอร์ปอเรชันส่งผลกระทบต่อการแข่งขันของค่าเงินบาทไทย ซึ่งไปสัมพันธ์กับเศรษฐกิจของประเทศ ส่งผลกระทบต่อการแข่งขันของค่าเงินบาทและธุรกิจการส่งออกที่มีมูลค่ามากกว่าธุรกิจการนำเข้าของ ประเทศไทยส่งผลให้ดุลการค้าเกิน

ในขณะที่ผลกระทบทางด้านการเมือง อดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรมีการเปลี่ยนแปลง แก้ไขกฎหมายเพื่อเอื้ออำนวยการผลประโยชน์ให้กับบริษัทชินคอร์ปอเรชันทั้งการยกเว้นภาษี การลดการ แข่งขันในตลาด ตลอดจนการออกกฎหมายเพื่อเอื้ออำนวยการผลประโยชน์ให้กับความร่วมมือระหว่าง บริษัทเทมาเส็กที่เข้ามาควบคุมบริษัทชินคอร์ปอเรชันจนกลายเป็นผลประโยชน์ทับซ้อน อีกทั้ง ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศไทยสืบเนื่องมาจากบริษัทชินคอร์ปอเรชันนอกจากนี้ได้รับ สัมปทานทางโทรศัพท์เคลื่อนที่แล้วยังได้รับสัมปทานทางด้านดาวเทียมอีกด้วย ดังนั้นหากสัมปทาน ดาวเทียมไทยตกไปอยู่ภายใต้บริษัทเทมาเส็กส่งผลให้สิงคโปร์สามารถดักฟังข้อมูลต่าง ๆ ของรัฐไทยได้

นอกจากนี้บริษัทเทมาเส็กเองก็ละเมิดกฎหมายพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. 2543 มาตรา 4 ด้วยการให้บริษัทไทยเป็นตัวแทนในการอำพรางถือหุ้นบริษัทชินคอร์ปอเรชัน

มากกว่าร้อยละ 49 ซึ่งเป็นกิจการที่สงวนไว้ให้คนไทยส่งผลให้เกิดกระแสการต่อต้านสิงคโปร์เพื่อให้บริษัทเทมาเส็กยกเลิกการควบรวมกิจการบริษัทชินคอร์ปอเรชันนำไปสู่ผลกระทบด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสิงคโปร์เริ่มตึงเครียด ในขณะเดียวกันก็มีกระแสต่อต้านนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร เกิดความวุ่นทางการเมือง การเดินขบวนประท้วงต่อต้านจนนำไปสู่เหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 พร้อมกับการลงจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของทักษิณ ชินวัตร ภายหลังจากการลงจากตำแหน่งทักษิณ ชินวัตร มีการให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์วางระเบิด 31 ธันวาคม พ.ศ. 2549 ซึ่งไปกระทบกับฝ่ายรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ จนนำไปสู่ผลกระทบด้านการทหารของประเทศไทยและสิงคโปร์ด้วยการยกเลิกความร่วมมือระหว่างหน่วยงานข้าราชการพลเรือนไทย – สิงคโปร์และถอนคำเชิญนายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ในการประชุมความร่วมมือครั้งที่ 8 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสิงคโปร์ที่มากที่สุดในประวัติศาสตร์

สรุปและอภิปรายผล

บริษัทชินคอร์ปอเรชันมีการเปลี่ยนแปลงพร้อมกับบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมทักษิณ ชินวัตร เป็นนักธุรกิจและเป็นผู้บริหารบริษัทชินคอร์ปอเรชันกลายเป็มนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรใน พ.ศ. 2544 ทั้งนี้การเข้ารับดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของทักษิณ ชินวัตรมาพร้อมกับการละทิ้งหุ้นบริษัทชินคอร์ปอเรชันของทักษิณ ชินวัตร ทว่าทักษิณ ชินวัตรอำพรางการถือครองหุ้นบริษัทชินคอร์ปอเรชันในนามของบริษัท แอมเพิลริช อินเวสต์เมนต์ อีกทั้งในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไทยการแก้ไขกฎหมายทางการเมืองเพื่อเอื้ออำนวยการเสียภาษีให้กับสัมปทานในบริษัทชินคอร์ปอเรชัน ตลอดจนการแก้ไขกฎหมายเพื่อขยายบริษัทชินคอร์ปอเรชันของครอบครัวชินวัตรให้กับบริษัทเทมาเส็ก กล่าวอีกนัยยะหนึ่งได้ว่าเป็นการใช้อำนาจทางการเมืองในทางมิชอบเพื่อเอื้อผลประโยชน์ให้กับบริษัทชินคอร์ปอเรชัน ซึ่งเป็นธุรกิจครอบครัวของตระกูลชินวัตร นอกจากนี้ลักษณะการกระทำดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวคิดนักธุรกิจการเมือง

ในขณะที่ภายหลังจากเหตุการณ์การขายหุ้นทั้งหมดของบริษัทชินคอร์ปอเรชันให้กับบริษัทเทมาเส็ก ส่งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจในด้านการแข่งขันอุตสาหกรรมสื่อสารที่อาจจะถูกผูกขาดโดยชาวต่างชาติและสัมปทานของรัฐไทย ทั้งสัมปทานโทรศัพท์เคลื่อนที่ โทรศัพท์ และดาวเทียมไทย กล่าวได้ว่าสัมปทานของรัฐไทยด้านโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ถูกผูกขาดโดยบริษัทต่างชาตินำไปสู่ผลกระทบการแข่งขันอุตสาหกรรมสื่อสารที่มีการแข่งขันน้อยลงและอาจจะโดยผูกขาดด้วยเช่นเดียวกันเป็นการสูญเสียผลประโยชน์แห่งชาติของรัฐให้กับชาวต่างชาติ ในด้านของภาคบริหารการเงินของประเทศไทย การโอนเงินมูลค่ามหาศาลจากสิงคโปร์มาประเทศไทยเพื่อควบรวมกิจการบริษัทชินคอร์ปอเรชันส่งผลกระทบต่อการแข็งตัวของค่าเงินบาทไทย ซึ่งไปสัมพันธ์กับเศรษฐกิจของประเทศส่งผลกระทบต่อการผันผวนของค่าเงินบาทและธุรกิจการส่งออกที่มีมูลค่ามากกว่าธุรกิจการนำเข้าของประเทศไทยส่งผลให้ดุลการค้าเกิน

ในขณะที่ผลกระทบทางด้านการเมือง การที่สัมปทานทางด้านดาวเทียมของไทยตกไปอยู่ภายใต้การดูแลของบริษัทต่างชาติส่งกระทบต่อความมั่นคงของประเทศไทยสืบเนื่องมาจากการที่สัมปทานดาวเทียมไทยตกไปอยู่ภายใต้บริษัทเทมาเส็กส่งผลให้สิงคโปร์สามารถดักฟังข้อมูลต่าง ๆ ของรัฐไทยได้ ซึ่งกล่าวอีกนัยยะหนึ่งได้ว่าประเทศไทยสูญเสียความมั่นคงแห่งชาติไป อีกทั้งบริษัทเทมาเส็กเองก็ละเมิดกฎหมายพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. 2543 มาตรา 4 ด้วยการให้บริษัทไทยเป็นตัวแทนในการอำพรางถือหุ้นบริษัทชินคอร์ปอเรชันมากกว่าร้อยละ 49 ซึ่งเป็นกิจการที่สงวนไว้ให้คนไทยส่งผลให้เกิดกระแสการต่อต้านสิงคโปร์เพื่อให้บริษัทเทมาเส็กยกเลิกการควบรวมกิจการบริษัทชินคอร์ปอเรชันนำไปสู่ผลกระทบด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสิงคโปร์เริ่มตึงเครียดพร้อมกับกระแสต่อต้านนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรเกิดความวุ่นทางการเมืองจนเกิดเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. ภายหลังจากการลงจากตำแหน่งทักษิณ ชินวัตรมีการให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์วางระเบิด 31 ธันวาคม พ.ศ. 2549 ซึ่งไปกระทบกับฝ่ายรัฐบาลพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ จนนำไปสู่ผลกระทบด้านการทหารของประเทศไทยและสิงคโปร์ด้วยการยกเลิกความร่วมมือระหว่างหน่วยงานข้าราชการพลเรือนไทย – สิงคโปร์และถอนคำเชิญนายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ในการประชุมความร่วมมือครั้งที่ 8 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสิงคโปร์ที่มากที่สุด ในประวัติศาสตร์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยผลกระทบจากด้านเศรษฐกิจมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดด้านการให้สัมปทานของรัฐแบบกระจายเพื่อป้องกันการผูกขาดสัมปทานของรัฐโดยบริษัทเอกชนใดบริษัทหนึ่ง อีกทั้งการควบกิจการของบริษัทที่ได้รับสัมปทานของรัฐส่งผลต่อการแข่งขันอุตสาหกรรมต่าง ๆ และส่งผลต่อการบริโภคประชาชน รัฐควรมีมาตรการดูแลในการควบรวมกิจการที่อาจนำไปสู่การผูกขาดและการแข่งขันในตลาดที่ลดลง อาทิ การควบคุมค่าสินค้าและบริการในราคาที่เหมาะสม เป็นต้น

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผลกระทบทางเศรษฐกิจในเรื่องค่าเงินบาทแข็งตัวสำหรับกลุ่มนักธุรกิจเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการเตรียมพร้อมการรับมือกับวิกฤติค่าเงินบาทแข็งตัวสืบเนื่องมาจากการทำธุรกิจย่อมมีความเสี่ยงสูงดังนั้นการลงทุนในการนำเข้าและส่งออกสินค้าควรดูการแข็งและอ่อนตัวของค่าเงินบาทเพื่อรับมือกับวิกฤติเศรษฐกิจและป้องกันการชะลอตัวของธุรกิจ

1.3 ข้อเสนอแนะสำหรับผลกระทบทางการเมืองในเรื่องของผลประโยชน์ทับซ้อนของนักการเมืองเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการป้องกันผลประโยชน์ที่ทับซ้อนระหว่างผลประโยชน์ทางการเมืองและผลประโยชน์ทางธุรกิจควรมีการแยกบัญชีเงินการเมืองระหว่างบัญชีก่อนดำรงตำแหน่งทางการเมืองและหลังดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยในขณะที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองบัญชีก่อนหน้านี้

ทำธุรกิจและบริษัทที่เกี่ยวข้องควรปิดบัญชีไว้ ทว่าเงินในบัญชียังคงอยู่เท่าเดิม ส่วนบริษัทที่เกี่ยวข้องควรมีการแสดงผลการดำเนินงานในบริษัทให้กับฝ่ายค้านและประชาชนได้ตรวจสอบจนครบวาระตำแหน่งทางการเมือง อีกทั้งการรัฐประหารตำแหน่งทางการเมืองไม่ควรเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอีกแล้วสำหรับทางการเมืองของประเทศไทย พร้อมกับการรัฐประหารส่งผลเสียต่อหลักประชาธิปไตยและส่งผลเสียระยะยาวต่อการพัฒนาชาติ

1.4 ข้อเสนอแนะสำหรับผลกระทบด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อนำมาประยุกต์ใช้สำหรับการกำหนดนโยบายของประเทศไทยต่อประเทศเพื่อนบ้านเพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทั้งในด้านอธิปไตย ความมั่นคง และเอกราช ด้วยการกำหนดนโยบายที่เป็นมิตร พร้อมกับการเจรจาทางการทูตในด้านที่มีปัญหาเพื่อหาทางแก้ไขสำหรับประเทศทั้งสอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป

2.1 ในการวิจัยพบข้อจำกัดในเรื่องของความน่าเชื่อถือของหลักฐานสืบเนื่องมาจากงานวิจัยฉบับนี้ไม่ค่อยพบหนังสือที่เป็นทางการสักเท่าไรนักส่งผลต่อการคัดกรองข้อมูลทางด้านทางเศรษฐศาสตร์และประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย อาทิ ในเรื่องของมูลค่าหุ้นที่เป็นเรื่องเดียวกันทว่ามูลค่าการถือครองหุ้นอาจจะไม่เท่ากัน เป็นต้น

2.2 ในการวิจัยยังพบข้อจำกัดในเรื่องของการกล่าวอ้างถึงบุคคลและบริษัทที่อาจจะเสี่ยงต่อการกล่าวอ้างถึง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องกล่าวอ้างได้ถึงงานที่ได้รับการรับรองแล้ว พร้อมกับอ้างอิงถึงงานดังกล่าวไว้

2.3 ในการวิจัยยังพบข้อจำกัดในการนำข้อมูลดิบทางเศรษฐศาสตร์มาใช้สืบเนื่องมาจากผู้วิจัยทำงานวิจัยทางด้านประวัติศาสตร์จึงไม่ค่อยสันทัดด้านการคำนวณข้อมูลดิบ จึงมักใช้ข้อมูลตัวเลขที่สำเร็จรูปแล้วจากธนาคารแห่งประเทศไทยและงานวิจัยทางด้านเศรษฐกิจ

เอกสารอ้างอิง

- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2549). รายงานเศรษฐกิจและการเงินปี 2549. [PDF]. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2565 จาก http://www.rpu.ac.th/Library_web/doc/e-book_T/Annual-49.pdf.
- บริษัท ดาต้าเซ็ต จำกัด (2550, มกราคม 31). การค้าระหว่างประเทศของไทยปี 2549. [Website]. สืบค้นเมื่อ 6 พฤษภาคม 2566 จาก <https://www.ryt9.com/s/cabt/88275>
- ประชาไทออนไลน์. (2549, มีนาคม 17). เกินคาด 9 วัน คนไทยเลิกใช้ไอเอสกว่า สามล้านห้าแสนคน. [Website]. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2566 จาก <https://prachatai.com/journal/2006/03/7783>

- ประชาไทออนไลน์. (2550,มกราคม 15). รอยเตอร์ชี้ซัดซีเอ็นเอ็นโดนเซ็นเซอร์บทสัมภาษณ์ทักษิณ. [Website]. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2566 จาก <https://prachatai.com/journal/2007/01/11276>
- มานอกและเด็กนอกกรอบ [นามแฝง]. (2549). 25 คำถามเบื้องหลังดีลเทคโอเวอร์ ชินคอร์ป. กรุงเทพฯ : Openbook.
- วิรัตน์ แสงทองคำ. (2554,กุมภาพันธ์ 13). เรื่องราวSingtel กับTemasek. [Blog post]. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2565 จาก <https://viratts.com/2011/02/13/singtel-temasek/>
- เศรษฐพล นัตนกิจสุนทร. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสิงคโปร์ในสมัยรัฐบาลพันโททักษิณ ชินวัตร: การวิเคราะห์ผลกระทบการซื้อขายหุ้นชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน). (วิทยานิพนธ์หลักสูตรการระหว่างประเทศและการทูต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2543,กรกฎาคม 1). พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. 2543. [Website]. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2565 จาก <http://web.kridika.go.th/data/law/law2/%A1106/%A1106-20-2543-a0001.htm>.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (2544,กรกฎาคม 30). การแปลงสภาพองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยเป็นบริษัท ทศท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน). [Website]. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2566 จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER6/DRAWER018/GENERAL/DATA0000/000000032.PDF>
- สุดใจ ชาัญชาติรัตน์และคนอื่นๆ. (2549). อัครดีล ชินคอร์ป 7 หมื่นล้าน ชุกหุ้น “โครตรานวัตร”. กรุงเทพฯ : มติชน.
- เอ็มจีอาร์ออนไลน์ (2554,มกราคม 17). กลุ่มเทมาเส็กขายหุ้นโรงพยาบาลบำรุงราษฎร์. [Website]. สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2566 จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9540000006661>.
- The Standard Team (2565, สิงหาคม 8). ทักษิณ ชะคดีสรรพากร ศาลสั่งเพิกถอนประเมินเก็บภาษีหุ้นชินคอร์ป 17,000 ล้าน ชี้หน่วยงานดำเนินการไม่ชอบด้วยกฎหมาย. [Website]. สืบค้นเมื่อ 18 ธันวาคม 2565 จาก <https://thestandard.co/thaksin-revenue-case/>.

ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม

อริยะ วิมุกติบุตร¹

Received: May 4, 2023; Revised: June 13, 2023; Accepted: June 15, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การวิจัยในครั้งนี้ทำการศึกษาแบบผสมผสานทั้งการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Methodology) โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกกรายบุคคล เจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม จำนวน 5 ราย และจากการทำแบบสอบถามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 45 ราย

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ ด้านความล่าช้าในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม ด้านความเชี่ยวชาญในการสืบสวนสอบสวนคดีสิ่งแวดล้อม และด้านความเหมาะสมในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับ “มาก” โดยเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมเฉลี่ยร้อยละ 93.8 และประเด็นที่ต่ำสุดเพียงร้อยละ 74 คือประเด็น น้ำที่ปล่อยจากบ้านเรือนเมื่อซึมลงดินจะทำให้ดินเสีย และปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการคดีคือ “งบประมาณ” เนื่องจากงบประมาณที่ล่าช้าส่งผลให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถดำเนินการจัดการคดีสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ได้ และ “ความเป็นคดีสิ่งแวดล้อม” ที่มีความล่าช้าด้วยตัวของมันเอง ซึ่งคดีใช้เวลาเกินกว่าความเสียหายจะเกิดขึ้น การเกิดขึ้นของผลกระทบ การพิสูจน์ความผิด ล้วนแต่ใช้เวลานาน จึงส่งผลให้การจัดการคดีสิ่งแวดล้อมมีความล่าช้าไปด้วย และ ปัจจัยด้าน “ความรู้ของเจ้าหน้าที่” ไม่มีผลต่อการจัดการคดี

คำสำคัญ: อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม, คดีสิ่งแวดล้อม, ความคิดเห็น, กรมสอบสวนคดีพิเศษ

¹ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) สาขาการบริหารงานยุติธรรมและความปลอดภัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ email: Ariya.wimuk@gmail.com

The Opinion of Officer Department of Special Investigation of Bureau of Natural Resources and Environment Crime on The Management of Environmental Case

Ariya Wimuktibut¹

Abstract

The purpose of this research is to study the level of opinions of officer in the Department of Special Investigation, bureau of Natural Resources and Environment crime, on the management of environmental case and factors affecting on the management of environmental case of officer in the Department of Special Investigation of bureau of Natural Resources and Environment crime. This research was conducted both in Qualitative Research and Quantitative Methodology by in-depth interview 5 officers of the Department of Special Investigation of bureau of Natural Resources and Environment crime that has authority and management environmental and by the Opinion questionnaire of Office of the Department of Special Investigation of bureau of Natural Resources and Environmental crime for 45 officers

The results showed that level of opinions of officer in the bureau of Natural Resources and Environment crime on the management of environmental case in part of the delay in managing environmental cases, the expertise in the investigation of environment and the appropriateness of managing environmental cases the result were at a high level. Officers are knowledgeable about environmental crime average 93.8 percent and the least knowledgeable issue officers are knowledgeable average 74 percent. The factors that clearly affect the managing of environmental cases are budget delay that most affect to the managing environmental cases and the environment cases that delay to show the environmental crime impact. The different knowledge officers not affect to managing environmental cases.

¹ Student of Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University email: Ariya.wimuk@gmail.com

Keywords: Environmental crime, Environmental cases Opinion, Department of Special Investigation

บทนำ

คดีทางสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นมากมาย และสร้างความเสียหายเป็นวงกว้าง ความเสียหายส่งผลกระทบต่อทั้งมนุษย์ สัตว์ และระบบนิเวศ อีกทั้งยังอาจใช้เวลานานกว่าที่จะทราบว่าความเสียหายได้เกิดขึ้น การระงับ ยับยั้ง เยียวยา หรือกระบวนการใดๆ ต่อคดีสิ่งแวดล้อม ล้วนแต่ใช้เวลานาน ไม่ว่าจะเป็นการพิสูจน์ความผิด การประเมินมูลค่าความเสียหาย การเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น การหาตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริง การพิสูจน์ความผิด เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัญหาอย่างมากต่อกระบวนการยุติธรรมกับคดีสิ่งแวดล้อม

คดีทางสิ่งแวดล้อมมีลักษณะพิเศษต่างจากคดีอาชญากรรมทั่วไปที่เกิดขึ้นคือ ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำในทันที แต่ต้องใช้เวลาที่จะพิสูจน์ว่าใครอยู่เบื้องหลัง ผลของความเสียหายอาจไม่ได้เกิดขึ้นทันที แต่อาจต้องใช้เวลากว่าที่ความเสียหายจะปรากฏ คดีสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นไม่ได้สร้างความเสียหายกระทบต่อใครคนใดคนหนึ่ง หากแต่กระทบต่อส่วนรวมและคนจำนวนมาก อีกทั้งบางกรณียังทำการพิสูจน์ความผิดได้ยากมาก เช่น การปล่อยน้ำเสียของโรงงานแล้วพบว่ามีการตายจำนวนมาก ทำให้คนไม่สามารถใช้น้ำจากแหล่งน้ำนี้ได้ การตรวจหาหลักฐานมาพิสูจน์ว่าผลที่เกิดจากการปล่อยน้ำเสียของโรงงานนี้ ต้องใช้กระบวนการที่ละเอียดและซับซ้อนมาก (มณฑา ประพันธ์เนติวุฒิ และคณะ, 2562)

ไม่เพียงแต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นที่ใช้เวลานานกว่าที่จะทราบความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม การพิสูจน์ความผิด การวัดมูลค่าความเสียหาย อีกปัญหาหนึ่งที่สำคัญคือ บุคลากรด้านการจัดการกับคดีสิ่งแวดล้อม ที่มีจำนวนไม่เพียงพอ และอาจไม่ได้มีความเชี่ยวชาญเพียงพอในการจัดการต่อการจัดการกับคดีสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ส่งผลให้การดำเนินการหรือการอำนวยความสะดวกให้กับทุกฝ่ายในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นไปด้วยความล่าช้า และยากลำบาก จนทำให้ความเสียหายและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อ มนุษย์ สัตว์ ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ และอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นอาจรุนแรงจนไม่สามารถเยียวยาสิ่งต่างๆ ให้กลับสู่สภาพเดิมได้โดยง่าย

กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการจัดการกับคดีทางสิ่งแวดล้อม เนื่องจากคดีทางสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นมักเป็นคดีที่มีความพิเศษจากทั้งการกระทำที่สร้างความเสียหายมูลค่าความเสียหาย กรมสอบสวนคดีพิเศษมีภารกิจเกี่ยวกับการป้องกัน การปราบปราม การสืบสวน และการสอบสวนคดีพิเศษที่ต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนโดยใช้วิธีพิเศษ ซึ่งคดีสิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะคดีที่สร้างความเสียหายเป็นวงกว้าง ยากต่อการพิสูจน์ความเสียหาย หรือการวัดมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้น และอาจใช้เวลานานในการจะปรากฏความเสียหายและตัวผู้กระทำความผิด ดังนั้น กรมสอบสวนคดีพิเศษจึงจำเป็นที่จะต้องใช้เครื่องมือ และวิธีการพิเศษในการจัดการกับคดีสิ่งแวดล้อม

คดีสิ่งแวดล้อมถือเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรงไม่น้อยไปกว่าอาชญากรรมประเภทอื่น ความเสียหายจากบางการกระทำบางกรณีอาจเกิดขึ้นซ้ำ การพิสูจน์ความผิดในคดีสิ่งแวดล้อมอาจใช้เวลานาน

จนไม่สามารถหาตัวผู้กระทำผิดที่แท้จริงมาลงโทษได้ ความเสียหายที่เกิดขึ้นทำให้ความยุติธรรมเกิดขึ้นอย่างล่าช้า หรือไม่บังเกิดขึ้นเลย ดังนั้น จึงได้ทำการศึกษาในระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม และปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปพัฒนาหาแนวทางที่จะสามารถทำให้การจัดการกับคดีสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในการปกป้องรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ และป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและมลพิษทางสิ่งแวดล้อม

ความหมายของสิ่งแวดล้อม

พรบ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ได้ให้ความหมายคำว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างๆที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์ได้สร้างขึ้น (พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535, 2535: 1-4)

เสรี วรพงษ์ (2557) ได้ให้ความหมายของ “สิ่งแวดล้อม” ไว้ว่า เป็นสรรพสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม มองเห็นได้และมองไม่เห็น ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือมนุษย์ได้สร้างขึ้น

สุภาภรณ์ ศิริโสภณา (2549) ได้ให้ความหมายของ สิ่งแวดล้อม ไว้ว่าคือสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และมนุษย์ได้สร้างขึ้น สิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สิ่งที่เห็นได้ด้วยตาเปล่าและไม่สามารถเห็นได้ด้วยตาเปล่า สิ่งที่เป็นทั้งให้คุณและให้โทษดังนั้น ผู้เขียนจึงสรุปได้ว่า สิ่งแวดล้อม คือ สิ่งต่าง ๆ ที่ทั้งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและทั้งเกิดจากมนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่สามารถจับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ทั้งที่มีประโยชน์และไม่มีประโยชน์ต่อตัวมนุษย์ แต่สิ่งแวดล้อมทุกสิ่งล้วนแต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับมนุษย์ทั้งสิ้น

มลพิษทางสิ่งแวดล้อม

มนุษย์เป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการทำให้สภาวะแวดล้อมเปลี่ยนแปลง และอาจเกิดปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมจนไม่สามารถทำให้สภาพแวดล้อมกลับคืนสู่สภาพเดิม จนกลายเป็นสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสำหรับการดำรงชีวิต หรืออาจเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิต สภาวะนี้เรียกว่า “มลพิษ” ซึ่งมลพิษแต่ละชนิดมีสาเหตุ และความรุนแรงที่แตกต่างกัน ดังนี้ (ซัชพล สุนทรวงศ์, 2548: 124-167)

1. มลพิษทางดิน คือ ภาวะที่ดินได้รับสารปนเปื้อนในปริมาณที่มากกว่าอัตราการสลายตัวของสารนั้น จนทำให้เกิดการสะสมของสารพิษ หรือเชื้อโรคต่างๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดอันตรายต่อมนุษย์ สัตว์ พืช ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งหากดินเหล่านี้ที่ได้รับการปนเปื้อนก็อาจไม่เหมาะสมและอาจเป็นอันตรายต่อการนำมาใช้ประโยชน์

2. มลพิษทางน้ำ คือ น้ำที่มีมลพิษปนเปื้อนจนทำให้คุณสมบัติของน้ำเปลี่ยนไปจากธรรมชาติจนทำให้มนุษย์ สัตว์ หรือพืชได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการที่น้ำเสื่อมคุณภาพไป หรือมีคุณสมบัติที่เปลี่ยนแปลงไปจนไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ อาจสร้างความเสียหายแก่มนุษย์และสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ

3. มลพิษทางอากาศ คือ ภาวะของอากาศที่มีการเจือปนของสารพิษในปริมาณที่เป็นอันตรายต่อทั้งมนุษย์ สัตว์ พืช สิ่งแวดล้อม รวมไปถึงทรัพยากรอื่น ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ก๊าซต่าง ๆ ฝุ่นละออง เขม่าควัน สารกัมมันตรังสี เป็นมลสารที่บางเบาจนสามารถรวมอยู่ในอากาศได้

4. มูลฝอยและของเสียอันตราย อย่างมูลฝอยทั่วไป เช่น โลหะ พลาสติก ยาง และมูลฝอยอันตราย เช่น ถ่านไฟฉาย หรือพวกของเสียที่มีฤทธิ์เป็นกรด

2. แนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม

ความหมายของอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม

มณฑา ประพันธ์เนติวุฒิ, ประกอบ ประพันธ์เนติวุฒิ และสอาด หอมมณี (2562) ได้ให้ความหมายของ อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม ไว้ว่า เป็นการแสวงหาผลประโยชน์ การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ธรรมชาติจากการกระทำของบุคคลในภาคเอกชน ภาครัฐ และชุมชน

ธนิตา ดันติเจริญ (2557) ได้ให้ความหมายของ อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม ไว้ว่า การแสวงหาประโยชน์ การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่ให้ผลร้ายแก่ธรรมชาติ เกิดจากภาคเอกชน รัฐบาล หรือชุมชนก็ได้ อีกทั้งยังเป็นปรากฏการณ์ที่ทำให้ธรรมชาติเสื่อมโทรม ซึ่งไม่สามารถไปเอาผิดกับผู้ที่กระทำผิดได้ เอมี โรนฮาร์ด ที่ปรึกษาฝ่ายต่างประเทศของ ทีไอเอ ได้ให้คำนิยามของอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมไว้

ดังนั้นผู้เขียนจึงสรุปได้ว่า อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม หมายถึง การกระทำที่สร้างผลร้ายให้กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยอาจสร้างผลกระทบในทันทีหรืออนาคต เนื่องจากการกระทำบางอย่างอาจไม่ปรากฏผลร้ายของการกระทำนั้นต่อสิ่งแวดล้อมในทันที และอาจเห็นผลกระทบเมื่อเวลาผ่านไป

การคุกคามสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน

Report of the course, Resource material series, No.45 (อ้างถึงใน อุนิษา เลิศโตมรสกุล และอัมณพ ชูบำรุง, 2561) การคุกคามสิ่งแวดล้อมเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมีหลายลักษณะดังจะนำมาพิจารณาดังนี้

1. การตัดไม้ทำลายป่า ป่าไม้ในโลกเหลืออยู่ประมาณ 32 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ทั้งโลก พื้นที่ป่าหายไปปีละประมาณ 15 ล้านเฮกเตอร์ ซึ่งการตัดไม้ทำลายป่ากล่าวได้ว่าเป็นภัยที่เกิดขึ้นและเป็นปัญหาของเกือบทุกประเทศ โดยมีสาเหตุสำคัญ เช่น จากการทำฟาร์มของชาวนา การเปลี่ยนพื้นที่ทำการเกษตร

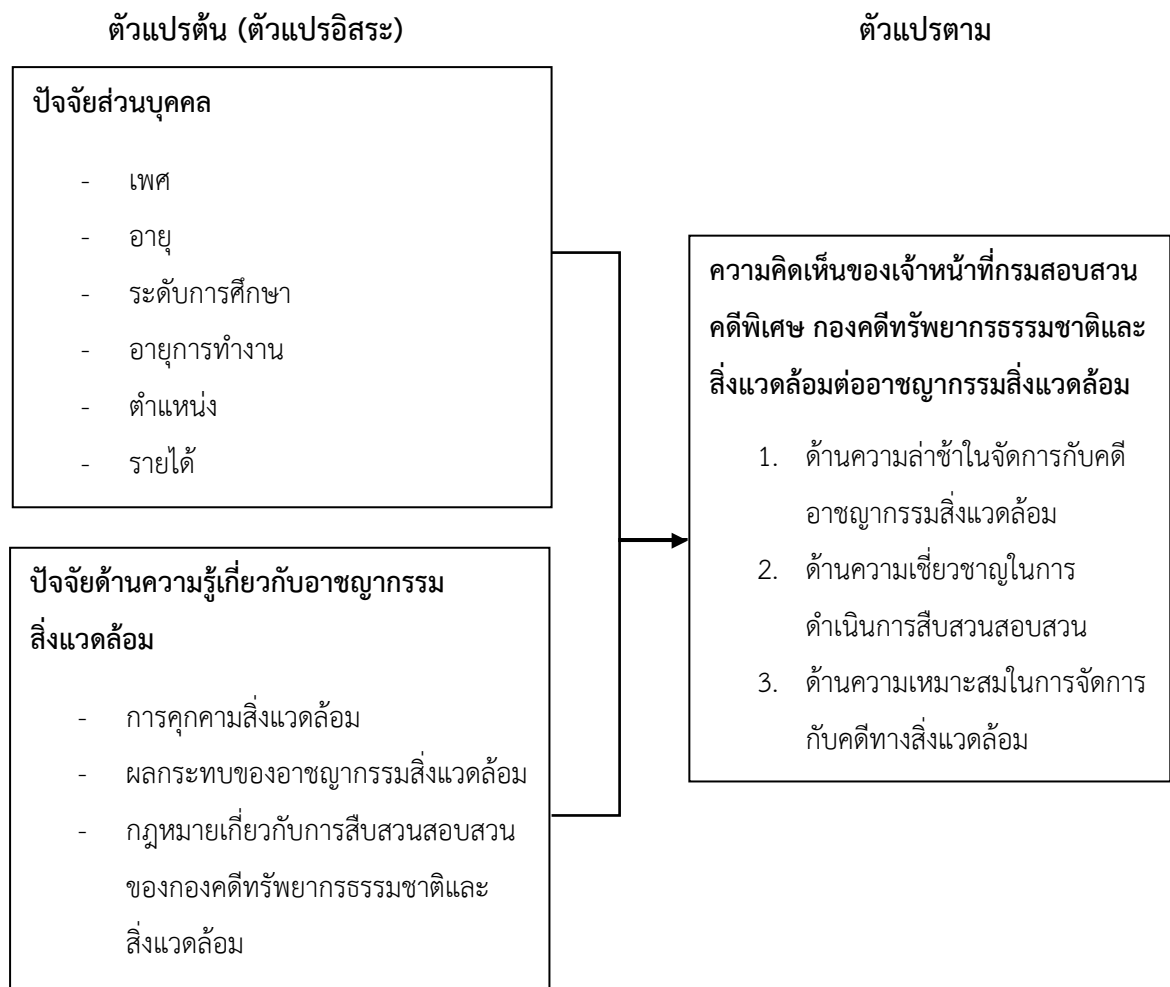
2. การทำผืนดินให้เลวลงและการทำความแห้งแล้งให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา โดยการกัดเซาะของผืนดินมีสาเหตุมาจากการตัดไม้ทำลายป่า ทำลายผืนหญ้าจนเกินควร การทำฟาร์มมากเกินไปจนความพืด ซึ่งเกิดขึ้นบ่อยในหลายประเทศ และการทำให้เกิดความแห้งแล้งกลายเป็นภัยคุกคามในระดับโลก โดยที่มีพลเมืองกว่า 850 ล้านคน อาศัยอยู่บนพื้นที่ที่เต็มไปด้วยความแห้งแล้ง หรือกึ่งแห้งแล้ง และกว่า 250 ล้านคน อาศัยอยู่บนพื้นที่ที่มีความแห้งแล้งรุนแรง

3. มลพิษทางอากาศ ถือเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของสิ่งแวดล้อม โดยเกิดจากการกระทำ เช่น การเผาป่า ไอเสียจากรถยนต์ เผาของเสียจากการทำเกษตร เป็นต้น

4. มลพิษจากน้ำเสีย ถือเป็นปัญหาที่ร้ายแรงที่สุดจากประเทศที่กำลังพัฒนาก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอย่างร้ายแรง ประชากรโลกกว่า 1.7 พันล้านคน ขาดน้ำสะอาดสำหรับใช้ และประมาณ 1.2 พันล้านคน ขาดการสุขาภิบาลที่ดีพอ คนจนในเมืองเดือดร้อนมากขึ้นจากการได้รับเชื้อโรคอันเป็นผลมาจากการเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม

5. มลพิษอื่นๆ การทิ้งของเสีย ก็เป็นอีกสิ่งที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมลง ประมาณการกันว่าในประเทศอุตสาหกรรม มนุษย์แต่ละคนจะทิ้งขยะประมาณคนละ 1 กิโลกรัมในแต่ละวัน ซึ่งอาจมากกว่านั้นในบางประเทศ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม” เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยมีรายละเอียดขั้นตอนประกอบด้วย ระเบียบวิธีวิจัย กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติและการวิเคราะห์ ดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาทั้งในเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และการศึกษาในเชิงปริมาณ (Quantitative methodology) ผ่านการสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคล และจากการตอบแบบสอบถามของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กลุ่มตัวอย่างใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ สำหรับการศึกษาเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจำนวน 5 คน โดยกลุ่มตัวอย่าง

ต้องเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องได้ น่าเชื่อถือ และตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สำหรับการศึกษาเชิงปริมาณคือ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ และพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วน 1 ส่วน 2 และ ส่วน 3 จำนวน 45 คน ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในการสืบสวนสอบสวนการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยตรง ยกเว้นส่วนอำนวยการคดีที่มีหน้าที่ด้านงานธุรการของคดี

โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (In-depth interview) ซึ่งเครื่องมือแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบไปด้วย ข้อมูลทั่วไป ความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเป็นคำถามปลายเปิดแบบเลือกตอบ และข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์และคำนวณ โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และจะใช้ Likert's Method ในการวัดระดับความคิดเห็น โดยพิจารณาคำเป็น และกำหนดค่าคำตอบดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5 คะแนน
เห็นด้วย	4 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1 คะแนน

โดยเกณฑ์ในการแปลงผลคือ ระดับคะแนน 1.00 - 2.33 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย ระดับคะแนน 2.34 - 3.66 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง และ ระดับคะแนน 3.67 - 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมาก

การวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคลมาทำการถอดเทปและคัดแยกเนื้อหาเพื่อพิจารณาและวิเคราะห์ในแต่ละประเด็น และนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์เนื้อหาโดยการ ตีความข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูล และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อสร้างข้อสรุป นำข้อมูลที่ได้จากเชิงปริมาณมาตีความและแปรผลร่วมกับข้อมูลในเชิงคุณภาพ และอภิปรายผลข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1. เพศ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 เพศหญิง จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50
2. อายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 37.25 รองลงมาคืออายุ 41 - 50 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 29.50 ตามมาด้วย 30 - 40 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 18.50 และน้อยที่สุดคือ อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 14.75
3. ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 55.50 และระดับปริญญาโท จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 44.50
4. อายุการทำงาน เจ้าหน้าที่ที่มีอายุการทำงานอยู่ที่ 11 - 20 ปี และ มากกว่า 30 ปี จำนวน 7 คน และคิดเป็นร้อยละ 26 เท่ากัน รองลงมาคือ 6 - 10 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 22 จำนวน 21-30 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 15 และอายุต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 11
5. ตำแหน่ง กลุ่มตัวอย่างเป็นเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ ชำนาญการ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 33.25 รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ ปฏิบัติการ และพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ชำนาญการ จำนวน 6 คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 22.25 รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ ชำนาญการพิเศษ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 15.25 และพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ชำนาญการพิเศษ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7
6. รายได้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ที่ 50,000 บาท ขึ้นไป และ 25,001 - 35,000 บาท จำนวน 11 คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 41 ตามมาด้วย 35,001 - 45,000 บาท จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 11 และ 45,001 - 50,000 บาท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7

ระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ด้านความล่าช้าในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านความล่าช้าในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม

ด้านความล่าช้าในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
1. มีขั้นตอนการดำเนินงานหลายขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการสืบสวนสอบสวน	4.18	มาก
2. ใช้ระยะเวลานานในการดำเนินกระบวนการสืบสวนสอบสวน	4	มาก
3. ใช้ระยะเวลานานในกระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานในการกระทำความผิด	4	มาก
4. มีความล่าช้าในการลงโทษผู้กระทำความผิด	3.96	มาก
5. การเยียวยาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมมีความล่าช้า	4.33	มาก
เฉลี่ย	4.09	มาก

จากตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ “มาก” ในทุกประเด็น ด้านความล่าช้าในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม ซึ่งประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดคือ การเยียวยาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมมีความล่าช้า ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.33 อยู่ในระดับ “มาก”

ด้านความเชี่ยวชาญในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านความเชี่ยวชาญในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีสิ่งแวดล้อม

ด้านความเชี่ยวชาญในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีสิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
1. เจ้าหน้าที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เพียงพอ	3.70	มาก

ด้านความเชี่ยวชาญในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดี สิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
2. เจ้าหน้าที่มองเห็นและรับรู้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม	3.92	มาก
3. เจ้าหน้าที่มีความรู้เชี่ยวชาญในการสืบสวนและสอบสวนด้าน สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม	3.70	มาก
4. เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาพยานหลักฐานใน คดีสิ่งแวดล้อม	3.88	มาก
5. เจ้าหน้าที่ใช้องค์ความรู้จากการศึกษามาใช้ในการจัดการกับคดี ทางสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม	3.85	มาก
เฉลี่ย	3.81	มาก

จากตารางที่ 2 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ “มาก” ในทุกประเด็น ด้านความเชี่ยวชาญในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีสิ่งแวดล้อม ซึ่งประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดคือ “เจ้าหน้าที่มองเห็นและรับรู้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.92 อยู่ในระดับ “มาก”

ด้านความเหมาะสมในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านความเหมาะสมในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม

ด้านความเหมาะสมในการจัดการกับคดีสิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
1. มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เป็นคณะทำงานในการ สืบสวนสอบสวนที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญที่ เหมาะสมกับรูปแบบและประเภทของคดีสิ่งแวดล้อม	3.74	มาก
2. มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เป็นคณะทำงานด้วยจำนวนที่ เหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบ ประเภท และ สถานที่ของคดีสิ่งแวดล้อม	3.81	มาก

ด้านความเหมาะสมในการจัดการกับคดีสิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
3. ได้รับการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอในการสืบสวนสอบสวน หรือการได้มาซึ่งข้อมูล	3.92	มาก
4. ได้รับการสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์ที่เหมาะสมในการสืบสวนสอบสวนคดีสิ่งแวดล้อม เช่น เครื่องบินโดรน คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก ปริ้นเตอร์	3.77	มาก
5. ได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์การป้องกันตัวที่เหมาะสมในการสืบสวนสอบสวนคดีสิ่งแวดล้อม	3.70	มาก
6. ได้รับการสนับสนุนยานพาหนะที่เหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบ ประเภท และสถานที่ในการเดินทางเพื่อไปทำการสืบสวนสอบสวน	3.81	มาก
เฉลี่ย	3.79	มาก

จากตารางที่ 3 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ “มาก” ในทุกประเด็น ด้านความเหมาะสมในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม โดยประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดคือ “ได้รับการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอในการสืบสวนสอบสวน หรือการได้มาซึ่งข้อมูล” ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.92 อยู่ในระดับมาก

ดังนั้น จากข้อมูลดังกล่าวหมายความว่าเจ้าหน้าที่ที่มีความคิดเห็นที่ “เห็นด้วย” กับความเหมาะสมในการจัดการกับคดีสิ่งแวดล้อม ทั้งในเรื่องของงบประมาณ การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ หรือการได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ ซึ่งระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อยู่ในระดับ “มาก”

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการคดี

การทำงานเป็นคณะ การสืบสวนสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษจะทำในลักษณะของ “การทำงานเป็นคณะ” ซึ่งทำให้มีมุมมอง ความคิด ที่หลากหลาย ซึ่งอาจมีข้อโต้แย้งบ้างและอาจเกิดความล่าช้าในบางภารกิจ แต่การทำงานเป็นคณะก็ดีกว่าการทำงานคนเดียว เพราะอาจขาดความรอบคอบ ดังนั้น การทำงานเป็นคณะจึงเป็นประโยชน์ต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อมมากกว่าเป็นอุปสรรค เพราะทำให้มีมุมมองที่หลากหลาย

“การมีมุมมองที่หลากหลาย และมีข้อโต้แย้งกันในการทำงานในการจัดการคดี ไม่ได้มองว่าเป็นอุปสรรคแต่มองว่าการที่แต่ละคนมีมุมมองที่ต่างกัน และมีมุมมองที่หลากหลาย มักดีกว่ามองเพียงมุมมองเดียวเสมอ”

ความเหมาะสมของจำนวนเจ้าหน้าที่ในคณะทำงาน ขึ้นอยู่กับความยากของคดี บางคดีที่อยู่ในชั้นสืบสวน การจัดการคดียังไม่ได้มีความยาก อาจใช้เจ้าหน้าที่ประมาณ 3 - 5 คน ส่วนคดีที่มีความยากก็อาจใช้เจ้าหน้าที่มากกว่า 5 คนขึ้นไป ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความยากและความง่ายของคดีคือ “จำนวนผู้ต้องหาและฐานความผิด” หากผู้ต้องหาเกินกว่า 1 คนก็อาจจะมีหลายฐานความผิด และอาจต้องใช้เจ้าหน้าที่มากขึ้นในการรวบรวมพยานหลักฐาน

การแต่งตั้งคณะทำงาน เจ้าหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษมาจากหลายหน่วยงานหลายองค์กร ทำให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่แตกต่างกัน จึงต้องเลือกสรรเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้นๆ แม้อาจเกิดปัญหาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านไม่เพียงพอ ก็อาจมอบหมายเจ้าหน้าที่ให้ทำการศึกษา หาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการคดีนั้น ๆ

การสนับสนุนจากองค์กรและงบประมาณ กรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นกรมที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณที่ต้องครบหนึ่ง ทั้งเครื่องมือและอุปกรณ์ก็เช่นเดียวกัน อีกทั้งยังมีอำนาจตามกฎหมายในการเบิกจ่ายเงินต่าง ๆ จึงไม่ได้มีปัญหาในเรื่องของจำนวนของงบประมาณ หรือความเหมาะสมของงบประมาณที่ได้รับ แต่ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณคือ ความล่าช้าของงบประมาณ ซึ่งมักเกิดขึ้นช่วงรอยต่อของปีงบประมาณ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถออกปฏิบัติหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานได้ เนื่องจากขาดงบประมาณที่จะใช้ในการทำงาน จนทำให้เกิดความล่าช้าในการจัดการคดี อีกทั้งในบางกรณีเจ้าหน้าที่มีความจำเป็นในการต้องสำรองจ่ายเพื่อจะสามารถจัดการคดีได้ในกรอบระยะเวลา ก็กระทบต่อตัวเจ้าหน้าที่ที่ต้องใช้เงินส่วนตัวในการทำงาน

รายได้และค่าตอบแทน เงินเพิ่มพิเศษ และค่าตอบแทนต่างๆ กล่าวได้ว่าเป็นเงินที่ซื้อความสุจริตในการทำงานในการจัดการคดี ซึ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นองค์กรหนึ่งที่ให้ค่าตอบแทนแก่เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานในการสืบสวนสอบสวนอย่างเพียงพอที่จะให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างดี จนไม่มีความรู้สึกที่อยากจะทุจริตเพื่อให้ได้เงินหรือทรัพย์สินที่ไม่ถูกต้องเพิ่มมาแต่อย่างใด แม้จะเกิดการทุจริตอยู่บ้างตามข่าว ก็ล้วนแต่เป็นเรื่องของปัจเจกบุคคลเสียมากกว่า

ความรู้และวุฒิการศึกษาของเจ้าหน้าที่ ปัจจุบัน 3 ประการที่ทำให้ความรู้และวุฒิการศึกษาของเจ้าหน้าที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการคดี คือ

1. กรมสอบสวนคดีพิเศษ มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ขอข้อมูล หรือการสนับสนุนจากองค์กรอื่น

2. กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นกรมที่เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ในลักษณะของความเป็นสหวิชา ที่มีเจ้าหน้าที่มาจากหลายหน่วยงาน หลายองค์กร ที่ทำการโอนย้ายเข้ามา จึงทำให้มีความรู้ มุมมองที่หลากหลายและรอบด้าน ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงมุมของนักสิ่งแวดล้อม หรือนักกฎหมาย

3. การมีเครือข่าย (connection) ของเจ้าหน้าที่ซึ่งมาจากหลายหน่วยงานหลายองค์กร ดังนั้น ในหลายคดี การมีเครือข่ายของเจ้าหน้าที่ในแต่ละองค์กรที่โอนย้ายมาจึงมีประโยชน์ต่อการจัดการคดี

ดังนั้น ความรู้ วุฒิการศึกษา ของเจ้าหน้าที่จึงไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ที่มาจากหลายภาคส่วนเข้ามาทำงาน มีเครือข่ายต่าง ๆ และแม้เจ้าหน้าที่อาจจะไม่ได้มาจากองค์กรที่เกี่ยวข้องกับคดี เจ้าหน้าที่ก็ยังสามารถใช้อำนาจตามกฎหมายในการขอข้อมูล ขอความเห็น ขอการสนับสนุน หรือความช่วยเหลือใดๆก็ตามที่จะเป็นประโยชน์กับการจัดการคดีได้จากหน่วยงานอื่น ๆ

การรับโอนย้ายบุคลากรจากองค์กรอื่น ซึ่งก็เป็นไปตามจุดประสงค์ขององค์กรที่ต้องการให้มีความเชี่ยวชาญในหลายด้านในการจัดการคดี ซึ่งอาจมีอุปสรรคบ้างเพียงเล็กน้อยในเรื่องของ “วัฒนธรรมองค์กร” ซึ่งมักจะเกิดขึ้นกับทุกองค์กรที่มีกรโอนย้ายของพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ ดังนั้น ก็อาจจะต้องใช้เวลาในการปรับตัวได้ไปตามเวลา

ความเป็นคดีสิ่งแวดล้อม คดีสิ่งแวดล้อมล้วนแต่เป็นคดีที่ส่งผลกระทบมาก และผลกระทบบางกรณีก็ไม่ได้เกิดขึ้นในทันที อาจต้องใช้เวลาหลายปี หรือหลายสิบปี กว่าที่จะเกิดผลกระทบ จึงทำให้กระบวนการต่างๆ การสืบสวนสอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐาน การหาตัวผู้กระทำผิด และการเยียวยา เป็นไปอย่างล่าช้า ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า คดีสิ่งแวดล้อม เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็มักจะเป็นอุปสรรคด้วยตัวของมันเอง

การบูรณาการระหว่างองค์กร ทุก ๆ องค์กรล้วนแล้วแต่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการจัดการคดี ๆ ต่าง ๆ ไม่ใช่เฉพาะคดีสิ่งแวดล้อม ซึ่งก็อยู่กับต้นทางอย่าง กรมสอบสวนคดีพิเศษ และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานว่าจะดำเนินการจัดการอย่างไรในการทำให้ได้มาซึ่งข้อมูล

อภิปรายผล

ระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สอดคล้องกันกับ การศึกษาของ อุทัยวรรณ ของสิริวัฒนกุล (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้และความคิดเห็นของประชาชนในกลุ่ม Generation Y เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สลากดิจิทัลของธนาคารออมสิน พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สลากดิจิทัลอยู่ในระดับ “มากที่สุด” และมีความคิดเห็นต่อสลากดิจิทัลในระดับ “เห็นด้วย” ทั้งในด้านผลิตภัณฑ์ บริการ และประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกันเนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้ และมีความคิดเห็นต่อประเด็นที่ได้

ทำการศึกษาในระดับ “มาก” และ “เห็นด้วย” เช่นเดียวกันกับผลการวิจัยของผู้วิจัย ซึ่งพบว่า เจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ “มาก” ซึ่งหมายถึง เห็นด้วย ทั้งในด้านความล่าช้าในการจัดการกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม ความเชี่ยวชาญในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีสิ่งแวดล้อม ด้านความเหมาะสมในการจัดการกับคดีสิ่งแวดล้อม เนื่องจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น

ซึ่งระดับความรู้ของเจ้าหน้าที่ที่ทราบถึงความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม เฉลี่ยร้อยละ 93.8 ซึ่งประกอบไปด้วยประเด็นที่เป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมทั้ง ดิน น้ำ อากาศ และมลพิษอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการคุกคามสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันซึ่งรายงานอยู่ใน Report of the course, Resource material series, No.37 (อ้างถึงใน อุนิษา เลิศโตมรสกุล และอณณพ ชูบำรุง, 2561) ที่มีทั้งประเด็นการตัดไม้ทำลายป่า การทำให้ผืนดินเลวลง การทำให้เกิดความแห้งแล้ง มลพิษทางอากาศ และมลพิษน้ำเสีย แสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม

อีกทั้งความรู้ของเจ้าหน้าที่ในประเด็นของกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม เฉลี่ยร้อยละ 88.5 ยังสอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ได้ระบุลักษณะการกระทำความผิดที่ กคพ. ได้ประกาศไว้ในประกาศ กคพ. ในความผิดประเภทต่างๆ คดีตามความคิดว่าด้วยแร่ วัตถุอันตราย การสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ป่าไม้ ป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ และประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งก็สอดคล้องกับความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการจัดการคดีของเจ้าหน้าที่ เฉลี่ยร้อยละ 88.5

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ นิชาภัทร กาญจนกังวาลกุล (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินเชื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และรายได้หลังเกษียณเฉลี่ยต่อเดือน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินเชื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ อุทัยวรรณ ของสิริวัฒนกุล (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้และความคิดเห็นของประชาชนในกลุ่ม Generation Y เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สลากดิจิทัลของธนาคารออมสิน พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ส่วนบุคคลเฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็น เนื่องจากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ทั้งในเรื่องของ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ไม่ได้มีผลต่อความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่ใช้ในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม และการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการคดีคือ งบประมาณที่ล่าช้า ส่งผลกระทบต่อการจัดการคดี ปัจจัยของความเป็นคดีสิ่งแวดล้อม ที่มีทั้งในเรื่องของระยะเวลาที่จะเกิด

ผลกระทบการรวบรวมพยานหลักฐาน และรายได้หรือค่าตอบแทนของเจ้าหน้าที่ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการคดี

โดยจากผลการศึกษาที่พบว่าปัจจัยเรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษา ไม่ได้มีผลต่อความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมจากการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลและการเก็บแบบสอบถาม ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในประเด็นอำนาจหน้าที่ของกองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีอำนาจในการสืบสวนและสอบสวนคดีที่มีความเกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 ฉ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2543 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมออกกฎกระทรวงไว้ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในข้อ 14 ในข้อสุดท้ายคือ “ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย” (กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม, 2560) ดังนั้น ปัจจัยต่างๆจึงไม่ได้ส่งผลต่อความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม ในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม

สรุป

ความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เจ้าหน้าที่ที่ทราบถึงความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรม เฉลี่ยร้อยละ 93.8 และไม่ทราบเพียงร้อยละ 6.2 ซึ่งประเด็นที่เจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทราบน้อยที่สุดคือ “การปล่อยของเสียจากห้องทดลองทางการแพทย์อาจทำให้น้ำ ดิน อากาศ และพืช ได้รับการปนเปื้อน” ซึ่งเจ้าหน้าที่ทราบเรื่องนี้เพียงร้อยละ 74 หรือ ไม่ทราบร้อยละ 26

เจ้าหน้าที่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม เฉลี่ยร้อยละ 88.5 ซึ่งประเด็นที่เจ้าหน้าที่มีความรู้ที่น้อยที่สุดคือ “ความรู้เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยแร่” โดยเจ้าหน้าที่มีความรู้เพียง ร้อยละ 70.25 หรือ ไม่มีความรู้ร้อยละ 26.75

ระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เจ้าหน้าที่มีระดับความคิดเห็นในด้านความล่าช้าในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อมค่าเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 4.09 ซึ่งอยู่ในระดับมาก ในด้านความเชี่ยวชาญในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีสิ่งแวดล้อม เฉลี่ยอยู่ที่ 3.81 อยู่ในระดับมาก และในด้านความเหมาะสมในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม ค่าเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 3.79 อยู่ในระดับมาก

ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยที่ส่งผลอย่างชัดเจนที่สุดในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม คือ งบประมาณที่ล่าช้า เนื่องจากในการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการจะใช้งบประมาณในการลงพื้นที่ การสืบสวน สอบสวน การแสวงหาพยานหลักฐาน มักจะเกิดขึ้นในช่วงรอยต่อปีงบประมาณของทุกปี เนื่องจากอยู่ในช่วงการเบิกจ่ายงบจากรัฐบาล โดยส่งผลให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถจัดการคดีสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นได้ ให้เสร็จสิ้นได้ตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด จนทำให้เกิดความล่าช้าและความเสียหาย

ปัจจัยในด้านความรู้ของเจ้าหน้าที่ไม่ได้มีผลในการจัดการคดี เนื่องจากกรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นกรมที่มีความหลากหลายในความรู้ของเจ้าหน้าที่ เนื่องจากมีการรับโอนเจ้าหน้าที่เข้ามาจากหลาย องค์กร และมีลักษณะการทำงานแบบ “คณะทำงาน” จึงทำให้มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้หลากหลาย ช่วยเหลือในการทำคดี แม้ว่าเจ้าหน้าที่จะไม่มี ความชำนาญในคดีใดก็ตาม ยังมีอำนาจตามกฎหมาย ในการที่เจ้าหน้าที่จะสามารถขอข้อมูลได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง หรือจากผู้เชี่ยวชาญใน องค์กรต่าง ๆ ได้ ดังนั้น แม้เจ้าหน้าที่จะไม่มี ความรู้เฉพาะในเรื่องนั้นๆ เจ้าหน้าที่ก็ยังมีอำนาจตาม กฎหมายในการ ขอข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ ความรู้ของเจ้าหน้าที่จึงไม่เป็น ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม

อุปสรรคในการวิจัย

เนื่องจากช่วงที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลนั้น อยู่ในช่วงที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ มีการเปลี่ยนแปลง ภายในองค์กรอย่างมาก ทั้งการโยกย้ายเจ้าหน้าที่ การเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร การแต่งตั้งผู้บริหาร การเลื่อนชั้นของเจ้าหน้าที่ และอยู่ในช่วงที่เจ้าหน้าที่ออกลงพื้นที่ในการทำงาน เจ้าหน้าที่จึงไม่ได้อยู่ใน สำนักงาน หรืออยู่ประจำกองที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลอย่างครบถ้วน จึงทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูล จากเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ครบตามจำนวน 45 คน ซึ่งได้มาเพียง 27 คน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรมีการสำรองงบประมาณภายในไว้สำหรับใช้ในการทำคดีต่างๆ ในช่วงเปลี่ยนผ่านปีงบประมาณ เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถบริหารจัดการงบประมาณในการสืบสวนสอบสวน และไม่ส่งผลกระทบต่อจัดการคดี

1.2 ควรมีการจัดสรรเจ้าหน้าที่แต่ละกองคดีให้มีความเหมาะสมกับประสบการณ์ ความรู้ หรือองค์กรที่เจ้าหน้าที่ได้โอนย้ายมา เพื่อประสิทธิภาพในการทำงานสูงสุดในการจัดการคดี

1.3 ควรมีการส่งเสริม อบรม ให้ความรู้เจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการคดีสิ่งแวดล้อมประเภทต่าง ๆ ตามอำนาจหน้าที่ของกองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงการจัดการคดีแต่ละประเภทของคดีสิ่งแวดล้อม กรมสอบสวนคดีพิเศษ กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการคดี เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างและเปรียบเทียบถึงการแตกต่างของการจัดการแต่ละประเภทคดี เช่น ความผิดเกี่ยวกับแร่ การทำเหมืองแร่ เป็นต้น ป่าสงวนและสัตว์ป่า ป่าไม้ การบุกรุกป่า ที่ดิน โรงงานอุตสาหกรรม วัตถุอันตราย การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

2.2 ควรมีการศึกษาถึงแนวทางในการจัดการคดีเพื่อให้สามารถจัดการคดีสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรวดเร็วยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

พระราชบัญญัติแบ่งส่วนราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ.2560กฎกระทรวง.

(2560). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่134 (ตอนที่ 85 ก).

กรมสอบสวนคดีพิเศษ. (2556). *ภารกิจและหน้าที่*. [website] สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2566.

จาก<https://www.dsi.go.th/th/Detail/Mission-and-Duty> .

กรมสอบสวนคดีพิเศษ. (2559). *ประวัติกรมสอบสวนคดีพิเศษ*. [website] สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://www.dsi.go.th/th/Detail/History-of-DSI>.

กฤษฎา ขวัญเกิด. (2560). *ความคิดเห็นของราษฎรต่อศักยภาพของพื้นที่และความพร้อมของชุมชนในตำบลไทยสามัคคี อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2543). *พื้นฐานรัฐศาสตร์กับการเมืองในศตวรรษที่ 21*. นครปฐม : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมและฝึกอบรมเกษตรแห่งชาติ.

จิระประภา อัครบวร และคณะ. (2552). *การจัดการความรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

เจตน์ สถาวรศิลป์. (ม.ป.ป.). *การบังคับใช้กฎหมายให้เกิดความยุติธรรมในสังคม : ข้อพิจารณาบางประการว่ากฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย ความยุติธรรม กับสังคม*. สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2566.จาก https://admincourt.go.th/admincourt/upload/webcms/Academic/Academic_111212_152818.pdf.

ซัชพล สุนทรวงศ์. (2548). *มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณิชภัทร กาญจนกังวานกุล. (2562). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ลินเชื้อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขา เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทัศนีย์ สีนาง. (2562). *ความคิดเห็นของนิสิตคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ต่อการใช้สื่อสังคมออนไลน์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธนิสา ตันติเจริญ. (2557). *อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม (ข้ามชาติ) ทางแก้ที่ไม่ใช่แค่บังคับใช้กฎหมาย*. [website] สืบค้นเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <http://www.oknation.net/blog/littlelee/2014/09/24/entry-1/comment>.

ประกาศ กคพ (ฉบับที่ 8). (2565). *กำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547*. ราชกิจจานุเบกษา, 139 (ตอนพิเศษ 130 ง).

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2526). *ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย*. กรุงเทพฯ. โอเดียนสโตร์.

พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547. (2547). ราชกิจจานุเบกษา, 121 (8 ก), 1-19.

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535. (2535). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 109 ตอนที่ 37 : หน้า 1 – 4.

ภรต กสิวุฒิ. (2560). การประเมินมูลค่าการจัดการพื้นที่ต้นน้ำลุ่มน้ำย่อยคลองท่าดี เพื่อการใช้ประโยชน์
น้ำในเขตพื้นที่เมืองนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ
ทรัพยากร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มณฑา ประพันธ์เนติวุฒ, ประกอบ ประพันธ์เนติวุฒ และสอาด หอมมณี. (2562). อาชญากรรม
สิ่งแวดล้อม. วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี. 15 (3), 25-32.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2556. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพมหานคร : บริษัท
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น จำกัด.

วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. 2545. ระเบียบวิธีวิจัยทางการบริหาร. กรุงเทพฯ. ม.ป.พ.

สมศักดิ์ วรวิทย์กุล. (2550). ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงาน
เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์
เพื่อการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

สุภาภรณ์ ศิริโสภณา. (2549). ความรู้พื้นฐานทางสิ่งแวดล้อม. [website] สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์
2566. จาก <http://thesis.swu.ac.th/swuebook/h234690.pdf>

เสรี วรพงษ์. สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาที่ยั่งยืน. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ มหาวิทยาลัยมหิดล. 1
(1), 170-185.

อัมณพ ชูบำรุง และอุนิษา เลิศโตมรสกุล. (2555). อาชญากรรมและอาชญาวิทยา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัมณพ ชูบำรุง และอุนิษา เลิศโตมรสกุล. (2561). อาชญากรรมและอาชญาวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัมณพ ชูบำรุง. (2532). อาชญาวิทยาและอาชญากรรม. ม.ป.ท.

อุทัยวรรณ ของสิริวัฒนกุล. 2563. ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้และความคิดเห็นของประชาชนในกลุ่ม
Generation Y เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สลาสดิจิทัลของธนาคารออมสิน. การค้นคว้าอิสระ
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อุไรวรรณ แยมแสงสังข์. 2555. การจัดการองค์ความรู้เบื้องต้น. กรุงเทพฯ. โอกรูป เพรส.

Good, M.L. (2006). *Integrating the individual and the organization*. Wiley

Packer, Herber. (1964). *Two Models Of The Criminal Process*. [website]. Retrieve 2023
November24 from
https://scholarship.law.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=6428&context=penn_law_review

Quinney, Richard. (1970). *The Social Reality of Crime*. Brown and Company.

Report of the course. (1990). Resource material series, No. 37, Fuchu: UNAFEI

Report of the course. (1994). Resource material series, No. 45, Fuchu: UNAFEI

Siegel, Larry J. (2007). *Criminology*. Thomson.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาบทความ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาบทความ ในวารสารวารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
แห่งเกษตรศาสตร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2566) ประกอบด้วย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรนันท์ กลั่นทูประ
สาขาวิชาการปกครองและการบริหารจัดการท้องถิ่น ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. รองศาสตราจารย์จุฑาทิพ คล้ายทับทิม
สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ รัฐฉัตรานนท์
สาขาวิชาการปกครองและการบริหารจัดการท้องถิ่น ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลดาวัลย์ ไช้คำ
สาขาวิชาการปกครองและการบริหารจัดการท้องถิ่น ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
5. อาจารย์ ดร.ณัฐภัทร์ รักวงศ์วาน
สาขาวิชาการปกครองและการบริหารจัดการท้องถิ่น ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุวัฒน์ พันธุ์ประเสริฐ
สำนักวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
7. อาจารย์วริศรา อิมพิทักษ์
สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
8. อาจารย์พัฒนรัชต์ ฟ้าจันทร์
กลุ่มวิชาเศรษฐศาสตร์ทฤษฎีและเชิงปริมาณ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
9. อาจารย์ ดร.พรพรรณ เหมะพันธุ์
สาขารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เปรมฤดี เพ็ชรกุล
สาขาการบริหารงานยุติธรรมและความปลอดภัย ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสน
ศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

11. อาจารย์ ดร.สุรียฉาย พลวัน
สาขาการบริหารงานยุติธรรมและความปลอดภัย ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประพาฬรัตน์ สุขดิษฐ์
สาขาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขจรศักดิ์ สิทธิ
สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภริดา ชัยรัตน์
สาขารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
15. อาจารย์ ดร.ผกามาศ ชัยรัตน์
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
16. อาจารย์ ดร.เอกลักษณ์ ไชยภูมิ
สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
17. อาจารย์ ดร.นันทพรพัช ไชยอัศรพงศ์
สาขาการบริหารงานยุติธรรมและความปลอดภัย ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
18. อาจารย์กล้วยไม้ พรหมดี
สาขาวิชาสังคมศาสตร์ คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (วิทยาเขตหนองคาย)

รายนามกองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการในวารสารวารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งเกษตรศาสตร์
ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2566) ประกอบด้วย

ที่ปรึกษา

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรนันท์ กลั่นทปฺประ	ที่ปรึกษา
2. รองศาสตราจารย์จุฑาทิพ คล้ายทับทิม	ที่ปรึกษา
3. รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ รัฐนัตรานนท์	ที่ปรึกษา

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลดาวัลย์ ไช้คำ	บรรณาธิการ
--------------------------------------	------------

กองบรรณาธิการ

- รองศาสตราจารย์ ดร.วินันท์กานต์ รุจิภักดิ์
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพลิน กิตติเสรีชัย
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขจรศักดิ์ สิทธิ
สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวินี ช่วยประคอง
คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- อาจารย์ ดร.ณัฐภัทร์ รังวงศ์วาน
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- อาจารย์ ดร.พรพรรณ เหมะพันธุ์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- อาจารย์ ดร.ชาย ไชยชิต
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อาจารย์ ดร.นันทพรพัช ไชยอักรพงศ์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งเกษตรศาสตร์

วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งเกษตรศาสตร์ เป็นวารสารทางวิชาการที่เปิดโอกาสให้นักวิชาการ คณาจารย์ นักรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ นิสิต/นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ลงบทความและผลงานวิจัยของตน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความรู้ทางวิชาการในสาขา

- 1) การปกครองและการบริหารจัดการท้องถิ่น
- 2) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
- 3) การบริหารงานยุติธรรมและความปลอดภัย
- 4) รัฐประศาสนศาสตร์
- 5) สังคมศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

แกว่งการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ และเผยแพร่สู่สาธารณชนผู้สนใจทั่วไป บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยมีกำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน) และผลงานที่ส่งมาต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งเกษตรศาสตร์

1) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์วิจารณ์หรือเสนอแนวคิดใหม่จากพื้นฐานทางวิชาการที่ได้เรียบเรียงจากผลงานทางวิชาการของตนเองหรือของผู้อื่นหรือเป็นบทความทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นความรู้ที่มีประโยชน์แก่คนทั่วไป

2) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่มีการค้นคว้าอย่างมีระบบและมีความมุ่งหมายชัดเจนเพื่อให้ได้ข้อมูลหรือหลักการบางอย่างที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้า หรือการนำวิชาการมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ บทความวิจัยมีรูปแบบของการวิจัยตามหลักวิชาการ เช่น มีการตั้งสมมติฐานหรือมีการกำหนดปัญหาที่ชัดเจนสมเหตุสมผลโดยจะต้องระบุวัตถุประสงค์ที่เด่นชัดมีการรวบรวมข้อมูล พิจารณาวิเคราะห์ ตีความและสรุปผลการวิจัยที่สามารถให้คำตอบหรือบรรลุวัตถุประสงค์

3) บทความพิเศษ (Special Articles) บทความพิเศษทางวิชาการที่นำเสนอองค์ความรู้ทางวิชาการอย่างเข้มข้นและผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการหรือวิชาชีพ

4) บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่หรือจากประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น

5) ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปลย่อความจากวารสารต่างประเทศการแสดงความคิดเห็น วิวิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำรา หรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจหรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและนานาชาติ

3. รูปแบบการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 15-17 หน้ากระดาษ A 4 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK เท่านั้น ตั้งค่าหน้ากระดาษเว้นขอบบน ขอบขวา ขอบล่าง 0.98 นิ้ว และ ขอบซ้าย 1.38 นิ้ว (ระยะขอบเพื่อการเย็บเล่มหนังสือ) กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัด แบบบรรทัดเดียว ระยะห่างก่อนเท่ากับ 0 pt หลังเท่ากับ 0.6 pt และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอตารางต้องนำเสนอตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับตารางไว้ด้านบน ส่วนการนำเสนอรูปภาพหรือแผนภาพระบุหมายเลขกำกับไว้ด้านบน พิมพ์เป็นตัวหนา เช่น ตารางที่ 1 หรือ Table 1 ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 โดยรูปภาพหรือแผนภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษพิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลางหน้ากระดาษ

3) ชื่อผู้เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จัดรูปแบบตามแบบของวารสาร พร้อมระบุหน่วยงานต้นสังกัดของผู้เขียน และ email ที่สามารถติดต่อได้

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษควรอยู่ระหว่าง 150-250 คำต่อบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษจำนวน 3-5 คำ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุดให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นหัวข้อใหญ่ 6 ตัวอักษร พิมพ์ (0.5 นิ้ว) พิมพ์อักษรตัวที่ 7 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกันต้องพิมพ์ให้ตรงกันเมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ควรเว้น 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก)

บทความวิจัยให้เรียงลำดับสาระนี้ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป มีความกะทัดรัด สั้นกระชับ และครอบคลุม

2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย

3) วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์การวิจัย

4) การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) อธิบายถึงผลการสืบค้นเอกสาร บทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง “ช่องว่างของความรู้” (knowledge gap) ที่ยังไม่ถูกพิจารณา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สามารถเติมเต็มช่องว่างของรู้นั้นได้ การทบทวนวรรณกรรมต้องมีการอ้างอิงอย่างครบถ้วน รวมทั้งควรมีการวิเคราะห์และจัดระบบความสัมพันธ์ของวรรณกรรมเหล่านั้นด้วย

5) กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) แสดงถึงแนวคิดสำคัญ หลักการสำคัญ ที่กำหนดขึ้นจากการประมวลมาจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอเป็นแผนภาพที่แสดงถึง ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา

6) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่ม ตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

7) ผลการวิจัย (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

8) อภิปรายผล (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับ กรอบแนวคิดและงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปร ที่ศึกษาทั้งหมด

9) สรุป (Conclusions) สรุปในภาพรวมของบทความโดยนำเสนอประเด็นสำคัญผลการวิจัย และแสดงผลลัพธ์ว่าผลการวิจัยความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป

10) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) ระบุข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์และ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

11) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเนื้อหาของบทความ เท่านั้น (ใช้ระบบ APA 6 th)

บทความวิชาการ บทความพิเศษ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ บทความวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป มีความกะทัดรัด สั้นกระชับ และครอบคลุม โดยบทคัดย่ออาจจะประกอบด้วยเนื้อหาสามส่วน คือ เกริ่น นำถึงวัตถุประสงค์ สิ่งที่ทำ (วิธีในการศึกษา) สรุปผลสำคัญที่ได้ ซึ่งอ่านแล้วต้องเห็นภาพรวมทั้งหมดของงาน

2) บทนำ (Introduction) เป็นการกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (review) และต้องมีการอ้างอิงที่มาของข้อมูลตามรูปแบบที่วารสารกำหนด

3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ

4) สรุป (Conclusion) สรุปโดยเลือกประเด็นสำคัญของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ซึ่งอาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป

5) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเนื้อหาของบทความเท่านั้น (ใช้ระบบ APA 6 th)

โดยผู้เขียนสามารถดาวน์โหลด Template บทความ ได้ที่:

https://drive.google.com/drive/folders/19aZLfc6qllE5KvMHOFbdR8lm_isYtSfO?usp=drive_link

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสารหนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมดก่อนส่งต้นฉบับ ผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสารเพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่สามารถส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจนกว่าการอ้างอิงเอกสารได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

โดยผู้เขียนสามารถดาวน์โหลด รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมแบบ APA 6th Edition ได้ที่:

https://drive.google.com/drive/folders/19aZLfc6qllE5KvMHOFbdR8lm_isYtSfO?usp=drive_link

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

5.1 ส่งต้นฉบับบทความมาที่ polscikuj@gmail.com

โดยระบุ หัวข้อ email: ส่งบทความเพื่อขอรับการตีพิมพ์-ชื่อบทความ

ชื่อไฟล์: ชื่อบทความ-ชื่อผู้เขียน

5.2 ส่งด้วยตนเองหรือทางไปรษณีย์เอกสาร ประกอบด้วย

1) ต้นฉบับจำนวน 3 ชุด ได้แก่

- ต้นฉบับที่ไม่ระบุชื่อผู้แต่ง จำนวน 2 ชุด

- ต้นฉบับที่ระบุชื่อผู้แต่งจำนวน 1 ชุด โดยเอกสารต้องระบุรายละเอียดผู้เขียนบทความ Author(s) ได้แก่ ชื่อ ตำแหน่งและสังกัด หรือวุฒิการศึกษาสูงสุด อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ผู้รับผิดชอบบทความ (Corresponding Author) ให้ระบุที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ Email ที่สามารถติดต่อได้ ในกรณีที่ต้นฉบับดังกล่าวมาจากหรือเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หรือ หลักสูตรการศึกษาโปรดระบุชื่อหลักสูตรสาขา และสถาบันการศึกษาให้ชัดเจน

2) แผ่นซีดีบรรจุข้อมูลต้นฉบับจำนวน 1 แผ่น (ระบุชื่อบทความ-ชื่อผู้เขียน)

3) แบบเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ในวารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งเกษตรศาสตร์

4) ส่งต้นฉบับบทความเพื่อเสนอตีพิมพ์ในวารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งเกษตรศาสตร์มายังกองบรรณาธิการวารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งเกษตรศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900 โทร. 02-561-3480, 02-561-3484 ต่อ 2 โทรสาร. 02-942-8579

กองบรรณาธิการวารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งเกษตรศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
โทร. 02-561-3480, 02-561-3484 ต่อ 2 โทรสาร. 02-942-8579

โอรสและตระกูลมาร์กอสในการเมืองฟิลิปปินส์
ณัฐกร คล้ายสุบิน

ความร่วมมือทางธุรกิจระหว่าง
บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น - บริษัทเทมาเส็ก กับผลกระทบทางเศรษฐกิจ
และการเมืองไทยทศวรรษ 2540 - 2550
ปาณิสรา ท่ามา

การเมืองถึงหมุและวัฏจักรเศรษฐกิจการเมือง : ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ
การเลือกตั้งในการเมืองประเทศกรีซและประเทศไทย
บนทนีพาร์ท วรชัชคามน์

ผลกระทบจากความรับผิดชอบต่อสังคมในโครงการ Journey D ของ
บริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด ต่อชุมชนผาหมี จังหวัดเชียงราย
บุณฑริก จริโมภาส

ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ
กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อการจัดการคดีสิ่งแวดล้อม
อริยะ วิมุกติบุตร

